

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ 19 & 26:
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

του

ΔΗΜΗΣΚΗ ΠΕΤΡΟΥ

Επιβλέπων Καθηγητής: Νεγκάκης Ι. Χρήστος

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Νοέμβριος 2022

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας διενεργήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου, για την αμέριστη υποστήριξη και συμπαράσταση που μου παρείχαν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους Καθηγητές του προγράμματος για τις γνώσεις που μου μετέδωσαν και την βοήθεια που μου παρείχαν, όποτε αυτή χρειάστηκε.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαιτέρως τον επιβλέποντα καθηγητή κύριο Χρήστο Νεγκάκη για την στήριξη του στην εκπόνηση της εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η επισκόπηση της βιβλιογραφίας και η ανάλυση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων 19 και 26. Συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο περιγράφεται το ισχύον πλαίσιο στην Ελλάδα και το ιστορικό αναθεωρήσεων του ΔΛΠ 19 μέχρι την αναθεώρηση του 2019. Περιλαμβάνεται, επίσης, η απόφαση του 2021 που εξέδωσε η Επιτροπή Διερμηνειών των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς για την κατανομή παροχών σε περιόδους υπηρεσίας. Το δεύτερο κεφάλαιο αφορά την επισκόπηση της βιβλιογραφίας, με έμφαση στην αναθεώρηση του 2011 και τις επιδράσεις της στις επενδυτικές αποφάσεις, στην επιλογή πολιτικής για την αναγνώριση των αναλογιστικών κερδών/ζημιών και στη χειραγώγηση στοιχείων, όπως το Αναμενόμενο Ποσοστό Απόδοσης (Expected Rate on Return ή ERR), το προεξοφλητικό επιτόκιο και άλλες αναλογιστικές παραδοχές. Στα κεφάλαια τρία, τέσσερα και πέντε παρατίθεται το θεσμικό και νομικό πλαίσιο που διέπει τα ΔΛΠ 19 και 26 αντίστοιχα, σε εκτενέστερη ανάλυση. Συγκεκριμένα, αναλύεται ο λογιστικός χειρισμός των βραχυπρόθεσμων παροχών, των παροχών μετά την έξοδο από την υπηρεσία, των λοιπών μακροχρόνιων παροχών και των παροχών τερματισμού υπηρεσίας. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται το ΔΛΠ 26. Στο έκτο κεφάλαιο, παρατίθενται δύο πρακτικές εφαρμογές για την καλύτερη κατανόηση των όσων έχουν αναπτυχθεί, καθώς επίσης και περιπτώσεις εισηγμένων ελληνικών εταιριών που συντάσσουν τις οικονομικές καταστάσεις τους σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ. Τέλος, στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της εργασίας και προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

Λέξεις κλειδιά: ΔΛΠ 19, ΔΛΠ 26, Παροχές σε Εργαζομένους, Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών, Προγράμματα Καθορισμένων Παροχών, Λογιστική Συντάξεων

ABSTRACT

The aim of this paper is to review the literature and analyze the International Accounting Standards 19 and 26. Specifically, the first chapter describes the current framework in Greece and the history of revisions of IAS 19, up to the 2019 revision. Also, the 2021 decision on Attributing Benefit to Periods of Service, issued by the International Financial Reporting Interpretations Committee, is included. The second chapter provides an extensive review of the literature in regard to IAS 19 and 26, with an emphasis on the 2011 revision and its effects on investment decisions, the accounting choice for the recognition of actuarial gains/losses, and the management of components, such as the Expected Rate of Return (ERR), the discount rate and other actuarial assumptions. Chapters three, four, and five set out the institutional and legal framework governing IAS 19 and 26 respectively, in a more extensive analysis. In particular, the accounting treatment of short-term benefits, post-employment benefits, other long-term benefits, and termination benefits are analyzed. Next, IAS 26 is presented. In chapter six, two practical examples are provided, for a better understanding of what has been developed, as well as cases of Greek companies listed on the Athens Stock Exchange which prepare their financial statements in accordance with IFRS. Finally, the last chapter presents the conclusions of the study and recommendations for further research.

Keywords: IAS 19, IAS 26, Employment Benefits, Defined Contribution Plans, Defined Benefit Plans, Pension Accounting

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	III
ABSTRACT	IV
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	VIII
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 Γενικά.....	1
1.2 Τα ΔΠΧΑ στη χώρα μας.....	2
1.3.1 Συνοπτική Περιγραφή	3
1.3.2 Ιστορικό και Αναθεωρήσεις	5
1.4 Τι Ισχύει Στην Ελλάδα	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	12
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	12
2.1 Αναμενόμενο Ποσοστό Απόδοσης (ERR).....	13
2.2 Προεξοφλητικό Επιτόκιο	16
2.3 Επενδυτικές Αποφάσεις	20
2.4 Επιλογή Λογιστικής Πολιτικής (accounting choice)	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	25
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΛΠ 19	25
3.1 Σκοπός-Πεδίο Εφαρμογής.....	25
3. 2 Ορισμοί.....	26
3. 3 Βραχυπρόθεσμες Παροχές σε Εργαζομένους	27
3.3.1 Αναγνώριση και Επιμέτρηση	28
3.3.2 Αμειβόμενες Βραχυχρόνιες Απουσίες.....	29
3.3.3 Προγράμματα Διανομής Κερδών και Πρόσθετων Παροχών	29
3.4 Παροχές Μετά την Έξοδο από την Υπηρεσία.	30

3.4.1 Διακρίσεις.....	30
3.4.2 Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών.....	33
3.5. Λοιπές Μακροχρόνιες Παροχές σε Εργαζομένους.....	33
3.6 Παροχές Εξόδου από την Υπηρεσία	35
3.6.1 Αναγνώριση και Επιμέτρηση	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4°	38
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ	38
4.1 Αναγνώριση κι Επιμέτρηση	38
4.2 Αναγνώριση στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης.....	39
4.3 Παρούσα Αξία της Υποχρέωσης Καθορισμένων Παροχών και Κόστος Τρέχουσας Απασχόλησης	40
4.3.1 Μέθοδος Αναλογιστικής Αποτίμησης.....	41
4.3.2 Κατανομή των Παροχών σε Περιόδους Υπηρεσίας.....	41
4.3.3 Αναλογιστικές Παραδοχές	42
4.4 Κόστος Προϋπηρεσίας και Κέρδη ή Ζημιές κατά τον Διακανονισμό	46
4.5 Στοιχεία του Ενεργητικού του Προγράμματος	47
4.6 Στοιχεία του Κόστους Καθορισμένων Παροχών	48
4.6.1 Κόστος Τρέχουσας Απασχόλησης	48
4.6.2 Καθαρός Τόκος επί της Καθαρής Υποχρέωσης Καθορισμένων Παροχών.....	49
4.6.3 Μεταγενέστερες Επιμετρήσεις.....	50
4.7 Γνωστοποιήσεις.....	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5°	52
ΔΙΕΘΝΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ 26	52
5.1 Σκοπός και Πεδίο Εφαρμογής.....	52
5.2 Πεδίο Εφαρμογής.....	52
5.3 Ορισμοί.....	53
5.4 Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών	54

5.5 Προγράμματα Καθορισμένων Παροχών.....	55
5.5.1 Αναλογιστική Παρούσα Αξία των Υπεσχημένων Παροχών Λόγω Αφυπηρέτησης.....	56
5.5.2 Περιεχόμενο της Έκθεσης.....	57
5.5.3 Αποτίμηση Στοιχείων του Ενεργητικού του Προγράμματος.....	58
5.6 Γνωστοποιήσεις.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	60
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ	60
6.1 Πρακτικές Εφαρμογές.....	60
6.1.1 Πρακτική Εφαρμογή 1 ^η	60
6.1.2 Πρακτική Εφαρμογή 2 ^η	65
6.2 Παραδείγματα Εταιρειών.....	67
6.2.1 «Ελληνική Εταιρεία Πετρελαίων (ΕΛΙΝ)».....	68
6.2.2 «Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη Α.Β.Ε.».....	71
6.2.3 «Ι. Μπουτάρης & Υιός Holding Α.Ε.».....	72
6.2.4 «Παγκρήτια Τράπεζα».....	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο	79
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ -ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	79
7.1 Συμπεράσματα.....	79
7.2 Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα.....	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	82

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Απόσπασμα Χρηματοοικονομικής Θέσης Πρακτικής Εφαρμογής 1	62
Πίνακας 2: Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης Πρακτικής Εφαρμογής 1	63
Πίνακας 3: Κατάσταση Λοιπών Συνολικών Εσόδων Πρακτικής Εφαρμογής 1	64
Πίνακας 4: Υπολογισμός Υποχρέωσης Καθορισμένων Παροχών Πρακτικής Εφαρμογής 1 .	64
Πίνακας 5: Υπολογισμός Εύλογης Αξίας Ενεργητικού Πρακτικής Εφαρμογής 1.....	65
Πίνακας 6: Υπολογισμός Εύλογης Αξίας Ενεργητικού Πρακτικής Εφαρμογής 2.....	66
Πίνακας 7: Επίδραση Ανώτατου Ορίου Ενεργητικού Πρακτική Εφαρμογή 2	67
Πίνακας 8: Κατάσταση Λοιπών Συνολικών Εσόδων Πρακτικής Εφαρμογής 2	67
Πίνακας 9: Απόσπασμα Οικονομικής Θέσης "ΕΛΙΝ"	68
Πίνακας 10: Απόσπασμα Κατάστασης Συνολικών Εσόδων "ΕΛΙΝ"	69
Πίνακας 11: Αναλογιστικές Παραδοχές "ΕΛΙΝ"	69
Πίνακας 12: Απόσπασμα Κατάστασης Συνολικών Εσόδων "ΕΛΙΝ"	70
Πίνακας 13: Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχής "ΕΛΙΝ"	70
Πίνακας 14: Απόσπασμα Οικονομικής Θέσης "ΛΙΒΑΝΗΣ"	71
Πίνακας 15: Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχής "ΛΙΒΑΝΗΣ".....	72
Πίνακας 16: Απόσπασμα Οικονομικής Θέσης "ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ"	73
Πίνακας 17: Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχής "ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ"	74
Πίνακας 18: Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχής "ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ"	74
Πίνακας 19: Απόσπασμα Κατάστασης Αποτελεσμάτων "ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ"	75
Πίνακας 20: Επίδραση στην Υποχρέωση "ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ"	75
Πίνακας 21: Αναλογιστικές Παραδοχές "ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ"	76
Πίνακας 22: Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχών "ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ"	76
Πίνακας 23: Απόσπασμα Κατάστασης Αποτελεσμάτων "ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ"	77
Πίνακας 24: Απόσπασμα Κατάστασης Συνολικών Εσόδων "ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ"	77
Πίνακας 25: Επίδραση στη Καθαρή Θέση "ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ"	77
Πίνακας 26: Συνοπτικός Πίνακας Επιδράσεων.....	78

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γενικά

Η ελεύθερη διασύνδεση της παγκόσμιας αγοράς είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του σύγχρονου οικονομικού περιβάλλοντος. Η δραστηριότητα και η χρηματοδότηση, σε πολλές περιπτώσεις, των μεγαλύτερων εταιριών δεν περιορίζεται στα σύνορα μίας χώρας.

Η αλληλεξάρτηση των παγκόσμιων αγορών, σε συνδυασμό με την εξέλιξη της τεχνολογίας και την απλούστευση κανονιστικών διατάξεων, έδωσε τη δυνατότητα στους επενδυτές να πραγματοποιούν διασυνοριακές χρηματοπιστωτικές συναλλαγές και να λαμβάνουν αποφάσεις που αφορούν εταιρίες διαφόρων χωρών.

Οι οικονομικές καταστάσεις και γενικότερα οι χρηματοοικονομικές αναφορές αποτελούν το κυριότερο εργαλείο των οντοτήτων, ώστε να εξωτερικεύουν την εικόνα τους και την απόδοση τους. Αντικειμενικός σκοπός των Χρηματοοικονομικών Αναφορών είναι « η παροχή χρηματοοικονομικών πληροφοριών σχετικά με την αναφέρουσα οντότητα, που να είναι χρήσιμη στους υπάρχοντες και εν δυνάμει μετοχικούς επενδυτές, δανειστές και λοιπούς πιστωτές στη λήψη αποφάσεων σχετικά με την παροχή πόρων στην οντότητα ». (Kieso, et al., 2019, p. 24)

Σε αυτό λοιπόν το περιβάλλον, βασικά στοιχεία, για να μπορούν να είναι χρήσιμες οι πληροφορίες που παρέχονται από τις οντότητες στους χρήστες, αποτελούν η ομοιομορφία και η συγκρισιμότητα. Πολλά κράτη βασίζονταν σε εθνικούς οργανισμούς καθορισμού προτύπων, με αποτέλεσμα να δημιουργείται μία αναντιστοιχία μεταξύ των καταστάσεων, καθώς μπορεί το ίδιο στοιχείο να επιμετρείται με διαφορετικούς όρους ανάλογα με το ισχύον πρότυπο.

Οι συνέπειες των παραπάνω, σε συνδυασμό με γεγονότα όπως η οικονομική κρίση, οι αναταράξεις των ασιατικών αγορών και διάφορα σκάνδαλα του παρελθόντος δημιούργησαν την ανάγκη για εφαρμογή ενός ενιαίου πλαισίου χρηματοοικονομικής αναφοράς σε ιδιωτικό, δημόσιο και διεθνές επίπεδο που θα βελτιώσει τη

συγκρισιμότητα των χρηματοοικονομικών αναφορών ανάμεσα στις διάφορες οντότητες ανά τον κόσμο. Έτσι, και οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων θα λαμβάνουν ορθότερες αποφάσεις για την κατανομή των κεφαλαίων τους και οι οντότητες θα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε κεφαλαιαγορές με λιγότερο κόστος.

Η ανάγκη αυτή βρήκε απάντηση στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ), το κύριο και πλέον αποδεκτό μέσο έκφρασης της λογιστικής επιστήμης. Τα ΔΠΧΑ αποτελούν «μία κωδικοποιημένη μορφή λογιστικών πολιτικών και κανόνων, που αφενός θα πρέπει να εφαρμόζονται για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων, και αφετέρου να παρουσιάζουν τον τρόπο σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να απεικονίζονται συγκεκριμένες οικονομικές συναλλαγές και γεγονότα» (Grant Thornton, 2016, p. 13). Η εύλογη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών αναφορών βασίζεται στην ορθή τήρηση των ΔΠΧΑ.

Έως σήμερα, τα ΔΠΧΑ έχουν υιοθετηθεί από 166 δικαιοδοσίες. Επομένως, η κατάργηση των τοπικών λογιστικών προτύπων και η αντικατάστασή τους με τα ΔΠΧΑ μπορεί να τα καθιερώσει διεθνώς, έναντι των εθνικών και τοπικών λογιστικών αρχών και να τα αναδείξει σε κυρίαρχο μέσο λογιστικής απεικόνισης παγκοσμίως, δημιουργώντας έτσι προϋποθέσεις για μία ολοκληρωμένη και αποτελεσματική αγορά κεφαλαίων.

1.2 Τα ΔΠΧΑ στη χώρα μας

Το 1973 ιδρύθηκε η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Committee - IASC), που σκοπό είχε την έκδοση προτύπων τα οποία ονομάζονται Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ). Τα ΔΛΠ είναι «ένα σύνολο Λογιστικών Αρχών, Κανόνων Μεθόδων και Διαδικασιών, γενικά αποδεκτών, η καθιέρωση των οποίων οδηγεί σε ομοιομορφία καταρτίσεως των οικονομικών καταστάσεων και συνεπώς ακριβή, αληθή και ομοιόμορφη πληροφόρηση των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων». Στην Ελλάδα τα ΔΛΠ τα εισήγαγε το Σώμα Ορκωτών Λογιστών το 1974, το οποίο ήταν μέλος της IASC σχεδόν από ιδρύσεώς της (29/06/1973).

Το 2010 η IASC μετονομάστηκε σε IFRS Foundation, που είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός, θυγατρική του οποίου αποτελεί το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board - IASB). (Νεγκάκης, 2015, p. 25)

Σκοπός του IASB είναι η ανάπτυξη ενός υψηλού ποιοτικά συνόλου προτύπων χρηματοοικονομικής αναφοράς, τα οποία θα είναι διεθνώς αποδεκτά, κατανοητά και εφαρμοστέα. Τα πρότυπα αυτά θα αποτελέσουν σημαντικό εργαλείο για τους χρήστες των χρηματοοικονομικών πληροφοριών, όσον αφορά τη λήψη των οικονομικών τους αποφάσεων. Επιπλέον, το IASB στοχεύει στη διευκόλυνση της υιοθέτησης των ΔΠΧΑ, μέσω σύγκλισης με τα εθνικά πρότυπα, καθώς και στην εποπτεία της εφαρμογής τους. (Grant Thornton, 2016)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην προσπάθεια της να ενισχύσει την αξιοπιστία και συγκρισιμότητα των Οικονομικών Καταστάσεων, όπως και τη δημιουργία μίας κοινής οικονομικής αγοράς, αποφάσισε την υποχρεωτική εφαρμογή των ΔΛΠ από όλες τις εταιρίες που συμμετέχουν στις οργανωμένες χρηματιστηριακές αγορές των χωρών μελών της. Η Ελληνική πολιτεία εναρμόνισε τη νομοθεσία της με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής επιτροπής με το ν. 2992/2002. Έτσι, από το έτος 2004 τα ΔΠΧΑ εφαρμόζονται υποχρεωτικά από όλες τις Ανώνυμες Εταιρίες των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και προαιρετικά από τις λοιπές Α.Ε., οι οποίες ελέγχονται από ελεγκτή του ΣΟΕΛ (Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Ελλάδος).

1.3 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 19

1.3.1 Συνοπτική Περιγραφή

Η παρούσα εργασία ασχολείται με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 19 και το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 26.

Το ΔΛΠ 19 *Παροχές σε εργαζομένους*, πραγματεύεται το λογιστικό χειρισμό και τις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις, αναφορικά με τις παροχές στους εργαζομένους.

Ενώ το ΔΛΠ 26 *Λογιστικός χειρισμός και παρουσίαση των Προγραμμάτων παροχών εξόδου από την υπηρεσία*, εφαρμόζεται συμπληρωματικά του ΔΛΠ 19 και καλύπτει το λογιστικό χειρισμό και την παρουσίαση των σχετικών προγραμμάτων. (Νεγκάκης, 2015, p. 441)

Σύμφωνα με Πρότυπο, οι παροχές σε εργαζομένους χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες.

A) *Βραχυχρόνιες παροχές σε εργαζομένους*. Αφορούν τον χειρισμό των μισθών που καταβάλλονται είτε μηνιαίως είτε με ημερομίσθια κλπ., αλλά και τις υποχρεώσεις που προκύπτουν από άδειες, επιδόματα και άλλα γεγονότα τα οποία οφείλουν να αναγνωρίζονται σε περίοδο μικρότερη των 12 μηνών (π.χ. εισφορές κοινωνικών ασφαλίσεων, πρόσθετες χρηματικές ή μη χρηματικές παροχές).

B) *Παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία*. Αναφέρονται σε συνταξιοδοτικά προγράμματα και ιατροφαρμακευτικές παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία. Το πρότυπο διακρίνει δύο βασικές κατηγορίες για την ταξινόμηση των παροχών αυτών. Τα Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών (Defined Contribution Plan) και τα Προγράμματα Καθορισμένων Παροχών (Defined Benefit Plan). Επίσης, υπάρχουν και προγράμματα τα οποία μπορούν να ταξινομηθούν σε προγράμματα πολλαπλών εργοδοτών, κρατικά προγράμματα και ασφαλιστικά προγράμματα.

Γ) *Οι λοιπές μακροχρόνιες παροχές σε εργαζομένους*. Είναι οι παροχές, εκτός αυτών που αναφέρθηκαν ανωτέρω, όπως μακροχρόνιες άδειες, πολυετίες και γενικά οποιαδήποτε παροχή που οι επιπτώσεις της υπερβαίνει το δωδεκάμηνο της χρήσης. Η αναγνώριση και ο χειρισμός των λοιπών μακροχρόνιων παροχών είναι παρόμοιος με τις παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία, ωστόσο οι μεταβολές στη λογιστική αξία αναγνωρίζονται στα κέρδη ή στις ζημίες. Το Πρότυπο δεν απαιτεί συγκεκριμένες γνωστοποιήσεις για τις λοιπές μακροχρόνιες παροχές σε εργαζόμενους.

Δ) *Παροχές εξόδου από την υπηρεσία*. Είναι παροχές σε εργαζόμενους πληρωτέες, ως αποτέλεσμα είτε της απόλυσης του προσωπικού με ευθύνη της εταιρίας είτε της οικειοθελούς αποχώρησης του, είτε επειδή υπάρχει ένα πρόγραμμα εθελούσιας εξόδου και η επιχείρηση είναι υποχρεωμένη να καταβάλλει κάποια ποσά. Η οικονομική οντότητα θα πρέπει να αναγνωρίζει τις παροχές εξόδου από την υπηρεσία από το χρονικό σημείο που δεν μπορεί πλέον να αποσύρει την προσφορά παροχών της ή που

αναγνωρίζει τα σχετικά κόστη αναδιάρθρωσης, ό,τι από τα δύο συμβαίνει νωρίτερα. (Grant Thornton, 2016, p. 371) (Ντζανάτος, 2008, p. 244)

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 26 εφαρμόζεται όταν καταρτίζονται εκθέσεις Προγραμμάτων εξόδου από την υπηρεσία. Σκοπός του Προτύπου είναι να προσδιορίσει τις αρχές επιμέτρησης και γνωστοποίησης των προγραμμάτων αυτών. Σύμφωνα με το Πρότυπο, ένα Πρόγραμμα παροχών θεωρείται μια μονάδα ξεχωριστή από τους εργοδότες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, η οποία και παρουσιάζει τις δικές της οικονομικές εκθέσεις. Το αν θα έχει η μονάδα αυτή ξεχωριστή νομική προσωπικότητα και υπεύθυνους διαχειριστές ή όχι, δεν επηρεάζει την εφαρμογή αυτού του Προτύπου¹.

Στις αναφορές των προγραμμάτων αυτών θα πρέπει να αναφέρονται τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία που είναι διαθέσιμα για παροχές, μία περίληψη των σημαντικών λογιστικών πολιτικών και μία περιγραφή των επιπτώσεων στο πρόγραμμα από τυχόν αλλαγές στο πρόγραμμα την τρέχουσα χρήση².

Τα συνταξιοδοτικά προγράμματα διακρίνονται σε Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών και Προγράμματα Καθορισμένων Παροχών. Σκοπός της έκθεσης των προγραμμάτων καθορισμένων εισφορών είναι να παρέχει πληροφόρηση για το πρόγραμμα και τις επιδόσεις των περιουσιακών του στοιχείων. Ενώ η έκθεση των Προγραμμάτων Καθορισμένων Παροχών δίνει πληροφορίες για τους οικονομικούς πόρους και τις δραστηριότητες του σχεδίου, με στόχο τη διευκόλυνση της αξιολόγησης της σχέσης μεταξύ περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων του προγράμματος. (Νεγκάκης, 2015, p. 459) (Grant Thornton, 2016, p. 523)

1.3.2 Ιστορικό και Αναθεωρήσεις

Το ΔΛΠ 19 δημοσιεύθηκε πρώτη φορά το 1980, με τίτλο: «Λογιστική των συνταξιοδοτικών παροχών στις οικονομικές καταστάσεις των εργοδοτών». Μετά από τρία χρόνια, το 1983, ίσχυσε επίσημα με το ίδιο όνομα. Τον Φεβρουάριο του 1998 εκδόθηκε από το Συμβούλιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων ως *ΔΛΠ 19: Παροχές*

¹ ΔΛΠ 26, παρ. 1

² ΔΛΠ 26, παρ. 2-4

σε *Εργαζομένους*. Έκτοτε, έχουν πραγματοποιηθεί διάφορες αναθεωρήσεις, με στόχο τη βελτίωση της πληροφόρησης που παρέχει το Πρότυπο, με πιο σημαντική αυτή που έγινε το καλοκαίρι του 2011, σχετικά με τον λογιστικό χειρισμό των Προγραμμάτων Καθορισμένων Παροχών. (Liapis & Thalassinos, 2013)

Η τελευταία αναθεώρηση εκδόθηκε το Φεβρουάριο του 2018³ και υιοθετήθηκε με τον κανονισμό 2019/402 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με ισχύ από τον Ιανουάριο του 2019. Η αναθεώρηση αυτή αφορά τις τροποποιήσεις, περικοπές ή διακανονισμούς που επέρχονται σε κάποιο πρόγραμμα. Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση που σε ένα πρόγραμμα υπάρξει διακανονισμός, περικοπή ή τροποποίηση, οι οντότητες υποχρεούνται πλέον να εφαρμόζουν τις ίδιες υποθέσεις που χρησιμοποιήθηκαν για την επαναμέτρηση του προγράμματος, στο κόστος τρέχουσας απασχόλησης και τον καθαρό τόκο για την περίοδο μετά την επαναμέτρηση.

Επίσης, με την αναθεώρηση αυτή προστέθηκαν διευκρινήσεις σχετικά με τις συνέπειες των παραπάνω στο ανώτατο όριο του στοιχείου του ενεργητικού.

Η λογιστική για τα προγράμματα καθορισμένων παροχών είναι ένα σημαντικό θέμα χρηματοοικονομικής αναφοράς, καθώς είναι περίπλοκο και περιλαμβάνει την κρίση των υπευθύνων για τον σχηματισμό των αναλογιστικών υποθέσεων. (Morais, 2018). Τα τελευταία χρόνια όλο και λιγότερες εταιρίες προσφέρουν αυτά τα προγράμματα, επειδή ενέχουν μεγάλο κόστος για αυτές. Σε αυτό συνετέλεσε και το γεγονός ότι οι υποχρεώσεις αυτών των προγραμμάτων έχουν αυξηθεί σημαντικά εξ' αιτίας των χαμηλών επιτοκίων και της αστάθειας των επενδύσεων. Αντ' αυτού, οι νέοι εργαζόμενοι συμμετέχουν περισσότερο σε προγράμματα καθορισμένων εισφορών, όπου η ευθύνη δε βαρύνει την εταιρία. (Bloom, 2013)

Η αναθεώρηση του 2011, που αποφασίστηκε από το Συμβούλιο είχε στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας, της συγκρισιμότητας και τη βελτίωση της πληροφόρησης που παρέχει η οντότητα για τα στοιχεία του προγράμματος της (Morais, 2018). Αφορμή αποτέλεσε η κριτική που υπήρχε τόσο από τους χρήστες, όσο και από τους συντάκτες των οικονομικών καταστάσεων σχετικά με τον λογιστικό χειρισμό των προγραμμάτων, καθώς παρουσίαζε αδυναμία στο να παρέχει υψηλής ποιότητας πληροφόρηση για τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις στους εργαζομένους. (Chircop & Kiosse, 2015)

³ <https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias19>

Η αναθεώρηση εισήγαγε δύο σημαντικές αλλαγές στο πρότυπο. Η πρώτη αλλαγή αφορά την αναγνώριση των αναλογιστικών κερδών ή ζημιών. Πριν την αναθεώρηση το πρότυπο επέτρεπε τρεις τρόπους για την αναγνώριση των αναλογιστικών κερδών ή ζημιών. Οι παράγοντες που οδηγούν σε αναλογιστικά κέρδη ή ζημίες είναι μεταβολές είτε στην αξία των στοιχείων του Ενεργητικού του προγράμματος καθορισμένων παροχών είτε στις αναλογιστικές υποθέσεις οι οποίες επηρεάζουν το ύψος των υποχρεώσεων του προγράμματος. (Γκίκας & Παπαδάκη, 2012) (Morais, 2018)

Η πρώτη επιλογή ήταν η μέθοδος του περιθωρίου (corridor approach), δηλαδή οι εταιρείες έπρεπε να αναγνωρίζουν τουλάχιστον ένα ποσό εξόδου ή εσόδου στην τρέχουσα χρήση από τα μη αναγνωρισμένα συσσωρευμένα κέρδη ή ζημίες των προηγούμενων χρήσεων. Το ποσό αυτό υπολογίζονταν ως εξής:

Πρώτα υπολογίζεται το ποσό των αναλογιστικών κερδών ή ζημιών το οποίο υπερβαίνει το μεγαλύτερο από τα εξής δύο όρια:

- 10% της παρούσας αξίας της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών στο τέλος της προηγούμενης χρήσης.
- 10% της Εύλογης αξίας των στοιχείων του Ενεργητικού του προγράμματος καθορισμένων παροχών στο τέλος της προηγούμενης χρήσης⁴.

Στη συνέχεια, το ποσό των αναλογιστικών κερδών ή ζημιών το οποίο υπερβαίνει το μεγαλύτερο από τα ανωτέρω δύο ποσά διαιρείται με τον αναμενόμενο χρόνο απασχόλησης των εργαζομένων στο πρόγραμμα, προκειμένου να υπολογιστεί το έσοδο ή το έξοδο που μπορεί να αναγνωριστεί στην τρέχουσα χρήση⁵. Η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται για κάθε πρόγραμμα καθορισμένων παροχών που έχει η επιχείρηση.

Δεύτερη επιλογή ήταν η ταχύτερη αναγνώριση των αναλογιστικών κερδών ή ζημιών συνολικά στα αποτελέσματα, ακόμα και όταν το ποσό που αναγνωρίζεται συμβαίνει να εμπίπτει μέσα στα ανωτέρω όρια, αρκεί η μέθοδος που ακολουθείται να εφαρμόζεται κατά συστηματικό τρόπο από χρήση σε χρήση τόσο για τα κέρδη, όσο και για τις ζημίες και μάλιστα μέσα στη χρήση που αυτά πραγματοποιούνται⁶.

⁴ IAS 19, par 92, version as of September 2009

⁵ IAS 19, par 93, version as of September 2009

⁶ IAS 19, par 95, version as of September 2009

Τρίτη επιλογή ήταν να αναγνωρίζει τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημίες την περίοδο που συμβαίνουν στα Λοιπά Συνολικά Έσοδα (Other Comprehensive Income)⁷, δεδομένου ότι εφαρμόζει την ίδια μέθοδο σε όλα τα προγράμματα καθορισμένων παροχών και για όλα τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημίες. (Γκίκας & Παπαδάκη, 2012, pp. 435-436)

Το αναθεωρημένο ΔΛΠ 19 απαιτεί, πλέον, από τις οντότητες να αναγνωρίζουν τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημίες μόνο στα Λοιπά Συνολικά Έσοδα. Αυτή η αλλαγή δύναται να επηρεάσει πολύ τις εταιρίες που χρησιμοποιούσαν τη μέθοδο του περιθωρίου. (Young, 2011)

Η δεύτερη σημαντική αλλαγή αφορά την κατάργηση του υπολογισμού του Αναμενόμενου Ποσοστού Απόδοσης (Expected Rate on Return on plan asset ή ERR), που εφαρμόζαν οι εταιρίες μέχρι το 2013 για τον υπολογισμό στοιχείων του κόστους του προγράμματος το οποίο αναγνωρίζονταν στα αποτελέσματα. Συγκεκριμένα, η διαφορά του αναμενόμενου ποσοστού απόδοσης με το πραγματικό ποσοστό απόδοσης αποτελούσε αναλογιστικό κέρδος ή ζημία και συμπεριλαμβάνονταν στα σωρευτικά αναλογιστικά κέρδη ή ζημίες για τον υπολογισμό του περιθωρίου 10% που προαναφέρθηκε⁸. (Bloom, 2013), (Liapis & Thalassinou, 2013), (Morais, 2018)

Το Αναμενόμενο Ποσοστό Απόδοσης ουσιαστικά αντιπροσώπευε τις αλλαγές στην Εύλογη Αξία των περιουσιακών στοιχείων του προγράμματος ως αποτέλεσμα εκροών και εισροών στο πρόγραμμα⁹.

Το αναθεωρημένο πρότυπο αντικαθιστά αυτά τα δύο στοιχεία, δηλαδή το Αναμενόμενο Ποσοστό Απόδοσης και το πραγματικό ποσοστό απόδοσης με τον καθαρό τόκο, εφαρμόζοντας το ίδιο επιτόκιο προεξόφλησης στη διαφορά της καθαρής υποχρέωσης καθορισμένων παροχών και της εύλογης αξίας του ενεργητικού του προγράμματος. Το επιτόκιο προεξόφλησης συνεχίζει να βασίζεται σε υψηλής ποιότητας εταιρικά ομόλογα ή αποδόσεις της αγοράς κρατικών ομολόγων. Καθώς το προεξοφλητικό επιτόκιο είναι συνήθως χαμηλότερο από το αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης, αναμένεται οι εταιρίες να παρουσιάσουν αύξηση στα έξοδα (Morais, 2018).

⁷ IAS 19, par 93(A), version as of September 2009

⁸ IAS 19, par 105, version as of September 2009

⁹ IAS 19, par 106, version as of September 2009

1.4 Τι Ισχύει Στην Ελλάδα

Τα ασφαλιστικά συστήματα και γενικότερα οι εργατικές διατάξεις παρουσιάζουν διαφορές μεταξύ των χωρών. Γι' αυτό το λόγο, το ΔΛΠ 19 περιλαμβάνει ρυθμίσεις που έχουν εφαρμογή σε παγκόσμιο επίπεδο, έτσι ώστε να αμβλύνει τις διαφορές αυτές. Επομένως, πολλές διατάξεις είναι πιθανό να μην έχουν εφαρμογή στην Ελλάδα. (Ντζανάτος, 2008, p. 246)

Το εργατικό και ασφαλιστικό σύστημα στη χώρα μας ρυθμίζεται από τον Νόμο 4387/16 και τις μετέπειτα τροποποιήσεις του¹⁰, και η συμμόρφωση των εταιριών και των εργαζομένων είναι υποχρεωτική, ανεξαρτήτως των λογιστικών προτύπων που υιοθετούνται. Στην Ελλάδα η πλειονότητα των επιχειρήσεων εφαρμόζει τα «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ΕΛΠ)», όπως ορίζονται από τον Ν.4308/14, τα οποία συγκλίνουν σημαντικά με τα ΔΛΠ. (Μπατσινίλας & Πατατούκας, 2021, p. 77)

Όσον αφορά τις βραχυχρόνιες παροχές, δεν παρουσιάζονται ιδιαίτερες διαφορές, καθώς ο λογιστικός χειρισμός είναι απλός και ακολουθείται η αρχή της αναγνώρισης στον χρόνο που πραγματοποιούνται.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία, στην περίπτωση καταγγελίας σύμβασης εργασίας, ο εργαζόμενος δικαιούται ένα ποσό αποζημίωσης. Επίσης, δικαιούται αποζημίωση λόγω συνταξιοδότησης¹¹ ανάλογα με τα χρόνια που εργάστηκε. Αυτές οι παροχές ονομάζονται «παροχές εξόδου από την υπηρεσία»

Σχετικά με την αποζημίωση από καταγγελία σύμβασης, το ΔΛΠ 19 προβλέπει ότι πρέπει να αναγνωρίζονται προβλέψεις τη στιγμή που αποφασίζεται αυτή. Παρόμοια λογική εφαρμόζεται και στην αποζημίωση λόγω συνταξιοδότησης, δηλαδή λογίζεται κατά τη στιγμή καταβολής. (Νεγκάκης, 2015, p. 464)

Σύμφωνα με τα ΕΛΠ, οι προβλέψεις για παροχές σε εργαζομένους μετά την έξοδο από την υπηρεσία, που δημιουργούνται από προγράμματα καθορισμένων παροχών, αναγνωρίζονται και επιμετρούνται είτε στα ονομαστικά ποσά που προκύπτουν ή σύμφωνα με αποδεκτή αναλογιστική μέθοδο, αν οι επιπτώσεις της στις

¹⁰ π.χ. Ν.4892/2022.

¹¹ Ν. 3198/1955

οικονομικές καταστάσεις είναι σημαντικές. (Μπατσινίλας & Πατατούκας, 2021, p. 1574)

Στην Ελλάδα η πιο συνηθισμένη παροχή είναι η εφάπαξ αποζημίωση κατά τη συνταξιοδότηση. Οι εταιρίες αναγνώριζαν προβλέψεις σταδιακά, σε κάθε χρήση, καθ' όλη τη διάρκεια της απασχόλησης για παροχές αφυπηρέτησης με χρέωση ενός εξόδου ή κατένεμαν την πρόβλεψη στα πρώτα 16 έτη της εργασίας. Όταν καταβάλλονταν η αποζημίωση «έκλεινε» και η πρόβλεψη¹². (Ντζανάτος, 2008, p. 247)

Το Δεκέμβριο του 2021 η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ) εξέδωσε Οδηγία για την εφαρμογή της κατανομής του κόστους προγραμμάτων καθορισμένων παροχών, σύμφωνα με τη Διερμηνεία του ΔΛΠ 19 της Επιτροπής Διερμηνειών των ΔΠΧΑ υπό τον τίτλο «Κατανομή παροχών σε περιόδους υπηρεσίας (ΔΛΠ 19)»¹³. (ΕΛΤΕ, 2021)

Με βάση τις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας, η μέγιστη αποζημίωση λόγω συνταξιοδότησης μπορεί να επιτευχθεί μετά από το 16ο έτος εργασίας στον ίδιο εργοδότη ή εφόσον έχουν συμπληρωθεί 17 έτη στον ίδιο εργοδότη το 2012. Η οδηγία θεωρεί εύλογη βάση την ηλικία των 62 ετών για τη μεγιστοποίηση της αποζημίωσης. Επομένως, η δουλεμένη αποζημίωση ξεκινά από το 46ο έτος και κτίζεται βάσει του ποσού του ενός μισθού ετησίως μέχρι το 62ο έτος που θα αποχωρήσει. Εξυπακούεται ότι αν η ηλικία συνταξιοδότησης είναι μεγαλύτερη, ανάλογα αυξάνεται και το έτος που ξεκινά να κτίζεται η αποζημίωση. Επομένως, με βάση την ερμηνεία δεν πρέπει να αναγνωρίζεται πρόβλεψη πριν από το 46ο έτος ή το κατά περίπτωση ισχύον.

Κατά συνέπεια, με το νέο καθεστώς, οι οντότητες που συντάσσουν τις οικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ και οι επιχειρήσεις που εφαρμόζουν ΕΛΠ θα πρέπει να προσαρμόσουν την μέθοδο λογισμού των προβλέψεων για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, με βάση τη νέα μεθοδολογία. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 "Αλλαγές Λογιστικών Πολιτικών, Αλλαγές Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λάθη", ο νέος τρόπος κατανομής, θεωρείται αλλαγή λογιστικής πολιτικής και η εφαρμογή πραγματοποιείται αναδρομικά. Επομένως, η επίδραση των σωρευμένων ποσών για προβλέψεις αποζημίωσης προσωπικού στις οικονομικές καταστάσεις μέχρι τη χρήση του 2020, θα αναγνωρισθεί στην καθαρή

¹² Ν. 2190/20

¹³ ΕΛΤΕ 027/2021

θέση στις οικονομικές καταστάσεις. Ενώ ο αντίκτυπος της προσαρμογής των αποτελεσμάτων της περιόδου 2020 θα αναγνωρισθεί στα αποτελέσματα της εν λόγω χρήσεως ή και στην καθαρή θέση μέσω της κατάστασης λοιπών εισοδημάτων, εφόσον στη χρήση 2020 είχαν αναγνωρισθεί αναλογιστικά κέρδη/ζημίες.

Η αλλαγή αυτή επηρεάζει επίσης και τις αναλογιστικές υποχρεώσεις. Με τις προηγούμενες μεθόδους το ποσό των αναλογιστικών υποχρεώσεων θα κατέληγε στο ίδιο ποσό στο έτος αφυπηρέτησης. Ωστόσο, τα μεγέθη των προηγούμενων ετών διέφεραν, καθώς όσο πιο κοντά στην ηλικία συνταξιοδότησης ήταν ο εργαζόμενος τόσο χαμηλότερες ήταν οι αναλογιστικές υποχρεώσεις. Επομένως, η αλλαγή θα οδηγήσει σε μειωμένες αναλογιστικές υποχρεώσεις για παροχές στην κατάσταση οικονομικής θέσης, επηρεάζοντας θετικά την καθαρή θέση.

Όσον αφορά τις παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία, όπως τα προγράμματα καθορισμένων παροχών και εισφορών, έχουν περιορισμένη εφαρμογή στην Ελλάδα, και έτσι τα ΕΛΠ ορίζουν ότι οι οντότητες που καταρτίζουν οικονομικές καταστάσεις με αυτό το πλαίσιο έχουν τη δυνατότητα να αναζητούν ερμηνείες στα ΔΛΠ (Νεγκάκης, 2015, p. 465). Στη χώρα μας λειτουργεί ο Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (e-ΕΦΚΑ) που είναι ο κύριος φορέας κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα. Ο φορέας αυτός, αν και διαθέτει χαρακτηριστικά προγράμματος καθορισμένων εισφορών, δεν σχετίζεται με το πρόγραμμα που αναφέρεται στο Πρότυπο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η λογιστική των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων αποτελεί ένα θέμα που απασχολεί διαχρονικά τη λογιστική επιστήμη, εξ' αιτίας της πολυπλοκότητας και της αβεβαιότητας που προκύπτει από τα στοιχεία τα οποία αφορά. Το γεγονός ότι, σύμφωνα με τα εκάστοτε πρότυπα, πολλά ζητήματα στο λογιστικό χειρισμό των προγραμμάτων αυτών αφήνονται στη διακριτική ευχέρεια¹⁴ των συντακτών των οικονομικών αναφορών, δημιούργησε γόνιμο έδαφος για μία πληθώρα εμπειρικών μελετών. (Glaum, et al., 2018)

Η επιλογή λογιστικών πολιτικών επιτρέπεται, επειδή η κάθε εταιρία έχει τα δικά της χαρακτηριστικά και τα πρότυπα αδυνατούν να περιλάβουν όλα τα ενδεχόμενα που μπορεί να προκύψουν. Με αυτόν τον τρόπο, οι εταιρίες παρέχουν πληροφορίες που κρίνουν ότι θα είναι περισσότερο χρήσιμες στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων. (Watts & Zimmerman, 1990)

Ωστόσο, μπορεί να γίνεται κατάχρηση αυτής της επιλογής, με σκοπό τη χειραγώγηση κερδών ή τον επηρεασμό τρίτων, εκτός της επιχείρησης, όπως οι φορολογικές ή άλλες αρχές. (Fields, et al., 2001)

Με τον όρο «λογιστική επιλογή» ορίζουμε «κάθε απόφαση που ο πρωταρχικός της σκοπός είναι να επηρεάσει το αποτέλεσμα από ένα λογιστικό σύστημα με ένα συγκεκριμένο τρόπο, περιλαμβάνοντας χρηματοοικονομικές αναφορές που δημοσιεύονται όχι μόνο σε συμφωνία με Λογιστικά Πρότυπα αλλά και με φορολογικές και άλλες ελεγκτικές αρχές.» (Fields, et al., 2001)

Ο λογιστικός χειρισμός των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών απαιτεί να γίνονται κάποιες αναλογιστικές υποθέσεις, επειδή πρέπει να αναγνωριστούν σήμερα παροχές που θα δοθούν στο μέλλον. Οι υπεύθυνοι, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα στοιχεία αυτών των υποθέσεων, δύνανται να προβούν σε χειραγώγηση κερδών (Glaum, et al., 2018). Οι Healy & Whalen, όρισαν ότι χειραγώγηση κερδών πραγματοποιείται όταν οι υπεύθυνοι των αποφάσεων χρησιμοποιούν την κρίση τους στις

¹⁴ Με τον όρο διακριτική ευχέρεια μεταφράζουμε στη βιβλιογραφία τον όρο discretion

χρηματοοικονομικές αναφορές και στη σύνταξη συναλλαγών, για να τροποποιήσουν τις οικονομικές αναφορές, με στόχο την παραπλάνηση κάποιων μετόχων για την πορεία της εταιρείας ή για να επηρεάσουν συμβατικούς όρους που βασίζονται σε ορισμένα λογιστικά αποτελέσματα. (Healy & Whalen , 1999)

Μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί εξετάζουν αυτό το γεγονός σε στοιχεία όπως το Αναμενόμενο Ποσοστό Απόδοσης (ERR)¹⁵, το προεξοφλητικό επιτόκιο και διάφορα άλλα στοιχεία των αναλογιστικών υποθέσεων. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες έρευνες σχετικά με τη λογιστική των συντάξεων αφορούν στοιχεία από εταιρίες των ΗΠΑ. (Glaum, 2009)

2.1 Αναμενόμενο Ποσοστό Απόδοσης (ERR)

Οι διοικήσεις των εταιριών, ιδιαίτερα σε περιόδους έντονης διακύμανσης των αγορών, χρησιμοποιούσαν το αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης για να αντισταθμίσουν τις συνέπειες που προέκυπταν από αυτές, επειδή ακριβώς η απόδοση ήταν αναμενόμενη και όχι πραγματική. Το πρότυπο άφηγε εύλογα περιθώρια στον καθορισμό του αναμενόμενου ποσοστού απόδοσης για τον υπολογισμό του εξόδου. Η σύγκλιση πραγματικού και αναμενόμενου, συνέβαινε σε μελλοντικό χρονικό σημείο με δυνητικά μεγάλες περιόδους απόσβεσης.

Αξίζει να δοθεί έμφαση στο αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης, δεδομένου του αντίκτυπου που είχε στα δηλωθέντα καθαρά έσοδα, για να διαπιστωθούν οι επιπτώσεις που είχε η κατάργηση του στις χρηματοοικονομικές αναφορές των οντοτήτων. Υψηλό αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης συνεπάγεται υψηλότερες αποδόσεις, οι οποίες οδηγούν σε χαμηλότερο συνταξιοδοτικό κόστος και ως εκ τούτου υψηλότερα κέρδη. Για παράδειγμα, όταν το πρόγραμμα μίας οντότητας έχει υψηλά περιουσιακά στοιχεία σε σχέση με τα λειτουργικά της κέρδη, αν αυξησει το αναμενόμενο ποσοστό θα παρατηρηθεί σημαντική αύξηση των κερδών. Επομένως, ένα μέτρο της ευαισθησίας των προγραμμάτων είναι ο λόγος των περιουσιακών στοιχείων του προγράμματος προς τα λειτουργικά κέρδη. Αυτό αποτυπώνει αποτελεσματικά την ελαστικότητα των

¹⁵ Expected Rate on Return

αναφερόμενων κερδών σε σχέση με το αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης. (Bergstresser, et al., 2006)

Οι Bergstresser κ.α. παρατήρησαν ότι η εν λόγω ευαισθησία μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για τη διοίκηση να χρησιμοποιήσει το αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης για τη χειραγώγηση των κερδών (Bergstresser, et al., 2006). Ιδιαίτερα, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι διαχειριστές μεταβάλλουν το αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης σε περιπτώσεις που χρειάζεται να βελτιώσουν την εικόνα της εταιρίας, όπως σε περιόδους με συνεχή χαμηλά κέρδη ή όταν πρόκειται να γίνει συγχώνευση ή απόκτηση εταιρίας. (Comprix & Muller , n.d.)

Πριν την αναθεώρηση του 2011 υπήρχε η κριτική ότι τα ΔΛΠ δεν κάλυπταν επαρκώς τις ανάγκες για πληροφόρηση που προέκυπτε από τα συνταξιοδοτικά προγράμματα. Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, λαμβάνοντας υπόψιν προηγούμενες μελέτες σχετικά με τη χειραγώγηση κερδών, χρησιμοποιώντας το αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης, εξέδωσε έγγραφο συζήτησης. Ο Ljubicic συνέβαλε σε αυτή τη συζήτηση, καθώς μέχρι τότε δεν υπήρχε μεγάλος αριθμός ερευνών σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Χρησιμοποιώντας ως δείγμα γερμανικές εταιρίες που εφαρμόζαν τα ΔΛΠ, συμφώνησε με τις προηγούμενες έρευνες, ότι οι διαχειριστές χρησιμοποιούσαν υψηλότερο Αναμενόμενο Ποσοστό Απόδοσης όταν η εταιρία βρισκόταν σε κρίσιμα σημεία σχετικά με τα κέρδη. Παρατήρησε ότι υπάρχει συσχέτιση του ύψους της κερδοφορίας από χρήση σε χρήση και της χειραγώγησης των κερδών, όπως επίσης ότι είναι πιθανότερη η χειραγώγηση αν υπάρχει ευαισθησία στο αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης. Βασισμένος στα παραπάνω στοιχεία, συμφώνησε με την άποψη του IASB ότι η κατάργηση του ERR θα οδηγήσει στην αύξηση της συνάφειας των χρηματοοικονομικών αναφορών. (Ljubicic, 2008)

Οι χρηματοοικονομικές αναφορές σχετικά με τη λογιστική των συντάξεων, για να παρέχουν χρήσιμη πληροφόρηση στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, θα πρέπει, μεταξύ άλλων, τα στοιχεία που περιλαμβάνουν να μπορούν να προβλέπουν τις μελλοντικές υποχρεώσεις των προγραμμάτων αυτών. Οι Amir & Benartzi στην έρευνα τους έδειξαν ότι το ERR δεν προβλέπει επαρκώς τις μελλοντικές αποδόσεις των προγραμμάτων σε σύγκριση με τις αναφορές στη σύνθεση του Ενεργητικού. (Amir & Benartzi, 1998)

Οι Li & Klumpes μελέτησαν τη συμπεριφορά της διοίκησης των εταιρειών του Ηνωμένου Βασιλείου, στη διάρκεια μιας περιόδου. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου, συνέβησαν σημαντικές αλλαγές στους κανόνες της λογιστικής πολιτικής σχετικά με το θέμα των συντάξεων (1998 – 2002).

Επιπλέον, διερεύνησαν εάν σε αυτή τη χρονική περίοδο, ήταν καιροσκοπική η συμπεριφορά των εταιρειών αυτών στον προσδιορισμό του αναμενόμενου ποσοστού απόδοσης.

Επίσης, εξέτασαν αν αυτή η συμπεριφορά των διευθυντικών στελεχών τροποποιήθηκε βαθμιαία με τη μεταβατική υιοθέτηση του FRS17, δηλαδή τα χρηματοοικονομικά πρότυπα του Ηνωμένου Βασιλείου.

Αντίθετα με τις προηγούμενες μελέτες, δεν διαπίστωσαν συσχέτιση στη χειραγώγηση κερδών με αλλαγές στο Αναμενόμενο Ποσοστό Απόδοσης.

Ωστόσο, στα ευρήματα τους αναφέρεται θετική συσχέτιση του δείκτη Χρέους προς ίδια Κεφάλαια με αλλαγές στο ERR, από το οποίο συμπεραίνεται ότι το ERR υπερεκτιμάται από τις εταιρείες, όταν αναμένεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στις δανειακές τους υποχρεώσεις. Επιπλέον, παρατήρησαν ότι οι εταιρείες χρησιμοποιούν το Αναμενόμενο Ποσοστό Απόδοσης μαζί με την εκτίμηση για την αύξηση των μισθών, με στόχο τη χειραγώγηση κερδών. Το πιο σημαντικό συμπέρασμα της έρευνας τους είναι η διαπίστωση ότι η αναθεώρηση του Προτύπου αφαίρεσε την ευελιξία από τις επιχειρήσεις να επιλέγουν οι ίδιες τις υποθέσεις των ERR. Με τον τρόπο αυτό βελτιώθηκε τόσο η συγκρισιμότητα μεταξύ των επιχειρήσεων, όσο και η αξιοπιστία των αναφερόμενων στοιχείων του κόστους συνταξιοδότησης. (Li & Klumpes, 2013)

Οι Adams κ.α βρήκαν ότι οι πραγματικές αλλαγές στο αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης είναι σπάνιες και συνήθως έχουν πολύ μέτρια επίδραση στα ετήσια λειτουργικά έσοδα (Adams, et al., 2011). Σε παρόμοιο συμπέρασμα κατέληξε και ο Naughton, ότι δηλαδή η αναμενόμενη απόδοση δεν είναι ένας ιδανικός μηχανισμός διαχείρισης κερδών, και επέκτεινε τη μελέτη τους παρέχοντας στοιχεία που υποδηλώνουν ότι το προεξοφλητικό επιτόκιο και το ποσοστό αποζημίωσης είναι πιο αποτελεσματικά για τη διαχείριση κερδών. (Naughton, 2015)

Μετά την αναθεώρηση του Προτύπου το 2013, δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των περιουσιακών στοιχείων ενός προγράμματος και της απόδοσης τους που

αναγνωρίζεται στα κέρδη ή τις ζημίες. Στόχος του IASB, με την κατάργηση του Αναμενόμενου Ποσοστού Απόδοσης, ήταν η απλοποίηση του λογιστικού χειρισμού των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών και η βελτίωση της πληροφόρησης των καθαρών περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών (Morais, 2018). Ωστόσο, οι επικριτές της μεθόδου του Καθαρού Τόκου (net interest) υποστηρίζουν ότι είναι διαφορετικοί οι λόγοι που σχηματίζονται τα πλεονάσματα από τα ελλείμματα του προγράμματος (Chircop & Kiosse, 2015). Το IASB παραδέχεται ότι υπάρχουν αδυναμίες στη μέθοδο του Καθαρού Επιτοκίου ωστόσο είναι ένας πρακτικός τρόπος υπολογισμού και μειώνει τη διακριτική ευχέρεια. (Morais, 2018)

Τις επιπτώσεις της αναθεώρησης του ΔΛΠ 19 (2011) στη χειραγώγηση των κερδών και στην ποιότητα και συνάφεια των οικονομικών καταστάσεων μελέτησε στην έρευνα της η Morais. (Morais, 2018)

Η μελέτη εξετάζει την αλλαγή στον υπολογισμό των στοιχείων του εξόδου του προγράμματος καθορισμένων παροχών και συγκεκριμένα την επίδραση της κατάργησης του υπολογισμού του ERR. Τα ευρήματα της συμπίπτουν με αυτά της προηγούμενης βιβλιογραφίας, ότι οι εταιρίες χρησιμοποιούσαν ευκαιριακά το αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης, με σκοπό τη χειραγώγηση των κερδών. Επιπλέον, ανέδειξε ότι η αναθεώρηση του προτύπου, με την κατάργηση του ERR και με την εξάλειψη της λογιστικής επιλογής σε διάφορα θέματα, οδήγησε σε αύξηση της συνάφειας και της ποιότητας των χρηματοοικονομικών αναφορών.

2.2 Προεξοφλητικό Επιτόκιο

Εκτός από το αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης, μία σειρά μελετών που έχουν εκπονηθεί αφορούν το πώς επηρεάζονται οι χρηματοοικονομικές αναφορές μίας οντότητας, από την κρίση που επιτρέπεται στους υπευθύνους για τον καθορισμό άλλων αναλογιστικών παραδοχών.

Σύμφωνα με το Πρότυπο, για τον υπολογισμό του τελικού κόστους χορήγησης ενός Προγράμματος Καθορισμένων Παροχών απαιτούνται ορισμένες αναλογιστικές

παραδοχές που συνήθως καθορίζονται από ειδικό αναλογιστή. Οι βασικότερες, στις οποίες έχουν επικεντρωθεί οι έρευνες είναι¹⁶:

- Το προεξοφλητικό επιτόκιο (discount rate).
- Οι εκτιμώμενες μελλοντικές αυξήσεις μισθών που επηρεάζουν τις καταβληθείσες εισφορές, καθώς η υποχρέωση αυξάνεται, όσο αυξάνεται, το ύψος των μισθών.
- Το επίπεδο θνησιμότητας. Όσο αυξάνεται το προσδόκιμο ζωής, τόσο θα αυξάνεται και η υποχρέωση του προγράμματος.

Για όλες αυτές τις παραδοχές, το Πρότυπο απαιτεί τη γνωστοποίηση τους στις σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων.

Το προεξοφλητικό επιτόκιο εφαρμόζεται στον υπολογισμό του καθαρού τόκου και ουσιαστικά χρησιμεύει στο να αναγνωρίσει η οντότητα σήμερα, μελλοντικές ταμειακές ροές που θα προκύψουν μετά την έξοδο του εργαζόμενου από την υπηρεσία. Το προεξοφλητικό επιτόκιο θα πρέπει να καθορίζεται με βάση τις αποδόσεις της αγοράς των υψηλής ποιότητας εταιρικών ομολόγων, κατά τη λήξη της περιόδου αναφοράς¹⁷.

Το επιτόκιο προεξόφλησης μπορεί, βέβαια, να αντικατοπτρίζει τη διαχρονική αξία του χρήματος, αλλά όχι τον επενδυτικό ή τον αναλογιστικό κίνδυνο, ούτε τον συγκεκριμένο επιχειρηματικό - πιστωτικό κίνδυνο των πιστωτών της οικονομικής οντότητας ή τον κίνδυνο η μελλοντική πραγματικότητα να αποκλίνει από τις αναλογιστικές παραδοχές¹⁸.

Η μακρόχρονη αυτή φύση της υποχρέωσης την καθιστά ευαίσθητη σε μικρές αλλαγές στο προεξοφλητικό επιτόκιο, που όμως οδηγούν σε σημαντική μεταβολή στην παρούσα της αξία. (Billings , et al., 2017)

Ευρήματα από μελέτες στις ΗΠΑ έχουν δείξει ότι οι εταιρείες χρησιμοποιούν τις ανωτέρω αναλογιστικές παραδοχές καιροσκοπικά.

¹⁶ ΔΛΠ 19 παρ. 76

¹⁷ ΔΛΠ 19 παρ. 83

¹⁸ ΔΛΠ 19 παρ. 84

Συγκεκριμένα, έχει παρατηρηθεί ότι όταν τα προγράμματα Καθορισμένων Παροχών εμφανίζουν πλεόνασμα, οι εταιρίες κάνουν συντηρητικές αναλογιστικές παραδοχές, ενώ στην περίπτωση που τα προγράμματα τους υποχρηματοδοτούνται, χρησιμοποιούν αναλογιστικές παραδοχές που οδηγούν στην ωραιοποίηση της κατάστασης, με στόχο τη μείωση της αποτίμησης της υποχρέωσης του προγράμματος. (Thies & Sturrock, 1988) (Godwin , 1999) (Asthana , 1999)

Επιπλέον, όταν οι ετήσιες εισφορές αυξάνονται σε σχέση με το επιτρεπόμενο εύρος εισφορών, οι επιχειρήσεις κάνουν συντηρητικές αναλογιστικές επιλογές. Αντίθετα, όταν οι ετήσιες εισφορές μειώνονται σε σχέση με το επιτρεπόμενο εύρος εισφορών, οι εταιρίες κάνουν αισιόδοξες αναλογιστικές επιλογές. Με τον χειρισμό αυτό επιδιώκουν να ελαχιστοποιήσουν τις κυρώσεις και να μεγιστοποιήσουν τα φορολογικά οφέλη. Επίσης, εταιρίες που θέλουν να μειώσουν τις ετήσιες εισφορές αυξάνουν το επιτόκιο προεξόφλησης. (Ghicas, 1990)

Τέλος, όσο μεγαλύτερη είναι η κερδοφορία, οι ταμειακές ροές από τις δραστηριότητες και η φορολογική υποχρέωση, και συνάμα όσο μικρότερο είναι το χρέος μιας επιχείρησης, τόσο μειώνεται η πιθανότητα οι διευθυντές της εταιρείας να κάνουν συντηρητικές αναλογιστικές επιλογές για τη μεγιστοποίηση των εισφορών. Αντίθετα, όσο μικρότερη είναι η κερδοφορία, οι ταμειακές ροές από τις δραστηριότητες και η φορολογική υποχρέωση και επίσης, όσο μεγαλύτερο είναι το χρέος μιας επιχείρησης, τόσο αυξάνεται η πιθανότητα οι διευθυντές της εταιρείας να κάνουν αισιόδοξες αναλογιστικές επιλογές για να ελαχιστοποιήσουν τις εισφορές. (Asthana , 1999)

Οι Godwin κ.α. εξέτασαν τους παράγοντες που ωθούν τους υπευθύνους ώστε να προσαρμόζουν τις συνταξιοδοτικές δαπάνες και τις συνταξιοδοτικές εισφορές, μεταβάλλοντας τις αναλογιστικές παραδοχές του προεξοφλητικού επιτοκίου. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι υπεύθυνοι είναι πιθανό να βελτιώσουν τις παραδοχές των επιτοκίων ως απάντηση στις μειώσεις των κερδών, στους περιορισμούς στα μερίσματα και στην αύξηση του επίπεδου χρέους. Αυτά τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι τα κίνητρα για την αλλαγή των παραδοχών των επιτοκίων διαφέρουν από τις επιδιώξεις της διοίκησης. Επιδιώξεις που σχετίζονται με την πραγματοποίηση άλλων διακριτικών προσαρμογών των συντάξεων (όπως τερματισμούς, διακανονισμούς) ή με αλλαγές είτε στις μεθόδους κατανομής παροχών είτε στις άλλες αναλογιστικές παραδοχές (Godwin

, et al., 1996). Στην παρατήρηση ότι λιγότερο κερδοφόρες εταιρίες υιοθετούν υψηλά επιτόκια ώστε να μειώσουν το ύψος της υποχρέωσης κατέληξαν και οι Bodie κ.α. (Bodie , et al., 1987).

Σε αντίθεση με τα ευρήματα των παραπάνω ερευνητών στις ΗΠΑ, οι Billings κ.α., μελετώντας τις οικονομικές καταστάσεις που συντάχθηκαν σύμφωνα με το ΔΛΠ 19, για τα έτη 2005–2009, σε ένα δείγμα εταιριών του FTSE 350 στο Ηνωμένο Βασίλειο, δεν παρατήρησαν συσχέτιση της κερδοφορίας, του επιπέδου του χρέους, ή και άλλων χρηματοοικονομικών στοιχείων με τη χειραγώγηση αναλογιστικών παραδοχών. (Billings , et al., 2017)

Ωστόσο, συμφωνούν ότι υπάρχει συσχέτιση του ύψους χρηματοδότησης ενός προγράμματος και των εκτιμώμενων μελλοντικών αυξήσεων των μισθών, καθώς η συγκεκριμένη αναλογιστική παραδοχή μπορεί εύκολα να χειραγωγηθεί, όντας περισσότερο ευπροσάρμοστη σύμφωνα με το ΔΛΠ 19.

Οι μελετητές θεωρούν ότι για να μπορέσει το IASB να αυξήσει την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών αναφορών σχετικά με τη λογιστική των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών, θα πρέπει να γίνεται ξεκάθαρο πώς ορίζονται οι αναλογιστικές παραδοχές ή να γίνονται κατανοητές στους χρήστες οι ιδιαιτερότητες των παραδοχών ανάλογα με τη χώρα στην οποία εφαρμόζονται.

Ο Naughton, στη μελέτη του ασχολήθηκε, εκτός από το αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης που αναφέρθηκε ανωτέρω, και με άλλα δύο στοιχεία, το προεξοφλητικό επιτόκιο και τις εκτιμώμενες μελλοντικές αυξήσεις μισθών που επηρεάζουν τις καταβληθείσες παροχές, τις οποίες ονομάζει Ποσοστό Αποζημίωσης (compensation rate). (Naughton, 2015)

Για την εξαγωγή συμπερασμάτων βασίστηκε σε δεδομένα που προέκυψαν από τις αλλαγές σε δύο ρυθμιστικές αρχές και ερεύνησε τον αντίκτυπο που είχαν αυτές. Πρώτο γεγονός αποτέλεσε η ανακοίνωση της SEC ότι θα κληθούν οι εταιρίες να δικαιολογήσουν το ύψος του Αναμενόμενου Ποσοστού Απόδοσης που χρησιμοποιούν, και το δεύτερο ήταν η αυστηροποίηση των απαιτήσεων των γνωστοποιήσεων σχετικά με τις αναλογιστικές παραδοχές από το FASB σε όσες εταιρίες εφαρμόζουν αυτά τα αμερικανικά πρότυπα. Ο Naughton, βρήκε ότι η αύξηση στον έλεγχο και στις απαιτήσεις για τα στοιχεία που επιτρέπεται η διακριτική ευχέρεια από τους υπευθύνους οδηγεί σε μείωση αυτής, αλλά μόνο για τα στοιχεία τα οποία επηρεάζονται από αυτήν

την αυστηροποίηση. Και στα δύο γεγονότα παρατήρησε ότι ενώ μειώθηκε η διακριτική ευχέρεια στο Αναμενόμενου Ποσοστό Απόδοσης το οποίο και αφορούσαν, η διακριτική ευχέρειά στο Προεξοφλητικό Επιτόκιο και το Ποσοστό Αποζημίωσης αυξήθηκε. Έτσι, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι εταιρείες χειραγωγούν άλλα στοιχεία αναλογιστικών παραδοχών, με σκοπό να ισοσκελίσουν τις επιπτώσεις που θα έχει η εξάλειψη της εφαρμογής της κρίσης σε παραδοχές στις οποίες ο ρυθμιστικός έλεγχος αυξήθηκε.

Η ανάλυση του υποδεικνύει ότι η διακριτική ευχέρεια που εφαρμόζεται στο Προεξοφλητικό Επιτόκιο και το Ποσοστό Αποζημίωσης αποτελούν ισχυρότερο μέσο χειραγώγησης απ' ό,τι στο Αναμενόμενο Ποσοστό Απόδοσης. Συγκεκριμένα, παρατήρησε ότι η χρησιμοποίηση της διακριτικής ευχέρειας στο προεξοφλητικό επιτόκιο είναι τρεις φορές και του ποσοστού αποζημίωσης δύο φορές περισσότερο αποτελεσματική από τη διακριτική ευχέρεια που εφαρμόζεται στο ERR.

Συνοψίζοντας, ο Naughton κατέδειξε ότι οι διευθύνοντες χρησιμοποιούν διακριτική ευχέρεια στο προεξοφλητικό επιτόκιο και το ποσοστό αποζημίωσης εκτός από το ERR, ειδικά ύστερα από τις παρεμβάσεις των ρυθμιστικών αρχών, παρατηρώντας ότι αποτελούν πιο αποτελεσματικά εργαλεία για τη χειραγώγηση των αποτελεσμάτων. Τέλος, συμφωνεί με τη βιβλιογραφία ότι η αυστηροποίηση των κανόνων και των επιλογών σχετικά με τις αναλογιστικές παραδοχές μετριάζει τη χρήση της διακριτικής ευχέρειας. (Naughton, 2015)

2.3 Επενδυτικές Αποφάσεις

Μία άλλη σειρά ερευνών σχετικά με το πρότυπο αφορά το πώς επηρέασε η αναθεώρηση του τη συμπεριφορά τόσο των επενδυτών, όσο και των περιουσιακών στοιχείων των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων.

Οι Barthelme κ.α., στη μελέτη τους εξετάζουν την επίπτωση που έχει η αναθεώρηση του ΔΛΠ 19 σχετικά με την κατανομή των περιουσιακών στοιχείων των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων σε κατηγορίες επενδύσεων με διαφορετικά προφίλ κινδύνου και απόδοσης. (Barthelme, et al., 2018)

Χρησιμοποίησαν ένα δείγμα αποτελούμενο από γερμανικές εταιρίες που εφαρμόζουν τα ΔΠΧΑ. Η πληθώρα των εταιριών στη Γερμανία κρίθηκε ικανός πληθυσμός, καθώς υπήρχαν εταιρίες που είχαν καταργήσει τη μέθοδο του περιθωρίου πριν την επιβολή της, και ταυτόχρονα, η μελέτη σε μία χώρα επιτρέπει τον περιορισμό πιθανών εναλλακτικών εξηγήσεων για τις παρατηρούμενες αλλαγές στην κατανομή περιουσιακών στοιχείων των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων.

Η έρευνα έδειξε ότι εταιρίες οι οποίες επηρεάστηκαν από την αναθεώρηση του ΔΛΠ 19 μετέφεραν τα περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων από μετοχές σε ομόλογα, έτσι ώστε να αποφύγουν πιθανή αστάθεια στα ταμεία που θα προκαλούσε η άμεση αναγνώριση των αναλογιστικών κερδών ή ζημιών στα λοιπά συνολικά έσοδα. Αυτό το αποτέλεσμα μετριάζεται για τις επιχειρήσεις με μεγαλύτερα και καλύτερα χρηματοδοτούμενα συνταξιοδοτικά προγράμματα.

Από προηγούμενες μελέτες έχει παρατηρηθεί ότι η ύπαρξη του Αναμενόμενου Ποσοστού Απόδοσης ενθάρρυνε την ανάληψη κινδύνου στις επενδύσεις των περιουσιακών στοιχείων των συνταξιοδοτικών προγραμμάτων. Οι Anantharaman & Chuk σε έρευνα, χρησιμοποιώντας ως δείγμα канаδικές εταιρίες που έχουν επηρεαστεί από την αναθεώρηση του Προτύπου το 2011, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η κατάργηση του Αναμενόμενου Ποσοστού Απόδοσης οδήγησε σε μείωση της ανάληψης κινδύνου στις επενδύσεις αυτές, σε σχέση με ένα δείγμα εταιριών των ΗΠΑ που δεν επηρεάζονται από την αναθεώρηση. (Anantharaman & Chuk, 2017)

Την αντίδραση των επενδυτών στην αναθεώρηση του ΔΛΠ 19 μελέτησε ο Yu. Χρησιμοποιώντας ένα δείγμα 401 ευρωπαϊκών εταιριών την περίοδο 2006-2011, παρατήρησε μη φυσιολογικές επιστροφές μετά τις ανακοινώσεις για την αναθεώρηση. Συγκεκριμένα, αυτή η διαφορά της πραγματικής από την αναμενόμενη απόδοση είναι μεγαλύτερη για εταιρίες με υψηλότερη χρηματοοικονομική μόχλευση και χαμηλούς δείκτες καθαρού περιόδου συνταξιοδοτικού κόστους προς καθαρό εισόδημα, αλλά λιγότερο αρνητική σε χώρες που δεν παρέχουν ισχυρά δικαιώματα στους πιστωτές και δεν χρησιμοποιούν κατά κόρον τη μέθοδο του περιθωρίου. (Yu, 2014)

Επιπλέον, οι επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής μόχλευσης και του δείκτη καθαρού περιόδου συνταξιοδοτικού κόστους στις μη φυσιολογικές επιστροφές είναι πιο έντονες για τις μικρές επιχειρήσεις.

Τα συμπεράσματα τους συνάδουν με έρευνες που έχουν δείξει ότι η αναγνώριση σε σχέση με την γνωστοποίηση που ορίζει το πρότυπο οδηγεί σε αύξηση του κόστους σύναψης χρεών.

2.4 Επιλογή Λογιστικής Πολιτικής (accounting choice)

Τελευταίο σημαντικό πεδίο ερευνών σχετικά με το ΔΛΠ 19 αποτέλεσε η επιλογή η οποία επιτρεπόταν πριν την αναθεώρηση του Προτύπου, σχετικά με τη μέθοδο αναγνώρισης των αναλογιστικών κερδών ή ζημιών, καθώς ο αντίκτυπος αυτής στην οικονομική θέση και την επίδοση των εταιριών θεωρείται οικονομικά σημαντικός. (Glaum, 2009).

Οι Glaum κ.α, χρησιμοποιώντας δεδομένα από τις χρονιές 2005-2013 των εισηγμένων εταιριών της Γερμανίας, της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου ανέλυσαν, αρχικά, την επιλογή των εταιριών να καταργήσουν τη μέθοδο του περιθωρίου, για την αναγνώριση των αναλογιστικών κερδών ή ζημιών, οικειοθελώς, πριν την υποχρεωτική εφαρμογή της μεθόδου της καθαρής θέσης (Glaum, et al., 2018). (Σημείωση: οι συγγραφείς χρησιμοποιούν τον όρο “equity method” για να αναφερθούν στην αναγνώριση των αναλογιστικών κερδών ζημιών στα Λοιπά Συνολικά Έσοδα και γι’ αυτό το λόγο επιλέξαμε τη μετάφραση μέθοδος Καθαρής Θέσης).

Υπολόγισαν τόσο τα βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα σε καθαρή θέση και στα αποτελέσματα, όσο και την μακροπρόθεσμη επίπτωση αυτών.

Η ανάλυση δείχνει ότι η μέθοδος της καθαρής θέσης υιοθετήθηκε από τις περισσότερες εταιρίες του Ηνωμένου Βασιλείου, ενώ αρχικά μόνο μια μειοψηφία γαλλικών και γερμανικών εταιριών επέλεξε οικειοθελώς τη μέθοδο. Ωστόσο, μεταξύ 2006 και 2012 ολοένα και μεγαλύτερος αριθμός εταιριών υιοθέτησε τη μέθοδο της καθαρής θέσης, ενώ η τάση ήταν κάπως ισχυρότερη στη Γαλλία από ό,τι στη Γερμανία.

Η έρευνα έδειξε ότι εταιρίες που θα είχαν θετικό βραχυπρόθεσμα αποτέλεσμα στην καθαρή τους θέση ήταν πιθανότερο να εφαρμόσουν τη μέθοδο της Καθαρής Θέσης το 2005. Ενώ οι επιπτώσεις στα κέρδη δεν επηρεάζουν την επιλογή για πρόωρη εφαρμογή της μεθόδου. Όσον αφορά τα έτη 2006-2012, η απόφαση δεν σχετίζεται με τις βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις στα κέρδη και στην καθαρή θέση. Αντ’ αυτού είναι

λιγότερο πιθανή η υιοθέτηση της μεθόδου Καθαρής Θέσης, στην περίπτωση που τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές είναι υψηλότερα σε ποσά και μεταβλητότητα, με σκοπό οι εταιρίες να αποφύγουν την αστάθεια στη καθαρή τους θέση.

Η έρευνα έδειξε ότι οι εταιρίες που υιοθέτησαν πρόωρα τη μέθοδο της Καθαρής Θέσης τείνουν να επιλέγουν πιο επιθετικές αναλογιστικές παραδοχές.

Τέλος, η μελέτη αναλύει την επιλογή να παρουσιάζουν τον καθαρό τόκο του προγράμματος και το Αναμενόμενο Ποσοστό Απόδοσης είτε στο λειτουργικό είτε στο χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα. Παρότι αρχικά πολλές εταιρίες της Γαλλίας και της Γερμανίας δεν φανέρωναν πού καταχωρούν τα εν λόγω στοιχεία, παρατηρήθηκε ότι στη Γαλλία είναι πιο συνήθης η καταχώρηση τους στο λειτουργικό κόστος συγκριτικά με τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Στα τελευταία έτη των παρατηρήσεων υπάρχει μία σύγκλιση των τριών χωρών στην καταχώρηση των στοιχείων αυτών στο χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα. Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι η απόφαση εξαρτάται από το ποια επιλογή θα οδηγήσει σε υψηλότερα Κέρδη Προ Φόρων και Τόκων.

Σύμφωνα με την Morais, οι διευθύνοντες των εταιριών χρησιμοποιούν τη διακριτική ευχέρεια στην επιλογή της μεθόδου αναγνώρισης των αναλογιστικών κερδών ή ζημιών. Βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή αυτή είναι το μέγεθος των εταιριών, η κερδοφορία και η ύπαρξη αναλογιστικών κερδών ή ζημιών. Συγκεκριμένα, έδειξε ότι μεγάλες σε μέγεθος εταιρείες με αναλογιστικά κέρδη τείνουν να υιοθετούν τη μέθοδο περιθωρίου, ενώ εταιρείες μεγάλες σε μέγεθος με αναλογιστικές ζημιές τείνουν να υιοθετούν την μέθοδο της Καθαρής Θέσης. (Morais, 2010)

Επίσης, σε σχέση με τη κερδοφορία παρατήρησε ότι η μέθοδος του περιθωρίου είναι πιθανότερο να επιλεγεί από κερδοφόρες εταιρίες με αναλογιστικές ζημιές, ενώ κερδοφόρες εταιρείες με αναλογιστικά κέρδη χρησιμοποιούν τη μέθοδο της Καθαρής Θέσης. Η μέθοδος του περιθωρίου φαίνεται επίσης να υιοθετείται και από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Ο Stadler, βασισμένος σε ένα δείγμα 163 γερμανικών εταιριών για τις χρονιές 1998-2006, συμπέρανε αρχικά ότι μικρότερες σε μέγεθος εταιρείες και εταιρείες που έχουν προγράμματα με χαμηλά επίπεδα χρηματοδότησης, είναι πιο πιθανό να επιλέξουν την άμεση αναγνώριση στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Ενώ, όταν δόθηκε

ως επιλογή η μέθοδος της Καθαρής Θέσης (2004), παρατηρήθηκε ότι αυτή η μέθοδος επιλέγονταν από μεγάλες σε μέγεθος εταιρείες με υψηλούς δείκτες μόχλευσης που εμφανίζουν αναλογιστικές ζημίες και αυξημένες υποχρεώσεις στα προγράμματα καθορισμένων παροχών. Με αυτό τον τρόπο, αποφεύγονται οι αρνητικές επιπτώσεις στα έσοδα των εταιριών που θα εμφανίζονταν αν χρησιμοποιούνταν οι άλλες μέθοδοι. (Stadler, 2010)

Τέλος, οι Fasshauer κ.α επίσης μελέτησαν την επιλογή της μεθόδου αναγνώρισης των αναλογιστικών κερδών ή ζημιών σε 235 ευρωπαϊκές εταιρείες από 17 χώρες το 2005, δηλαδή τον πρώτο χρόνο που η επιλογή ήταν διαθέσιμη. Βρέθηκε ότι η άμεση επίδραση στην καθαρή θέση αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην επιλογή της μεθόδου, ενώ η επίδραση στα έσοδα δεν κρίνεται σημαντική. (Fasshauer, et al., 2008)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΛΠ 19

3.1 Σκοπός-Πεδίο Εφαρμογής

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 19 ορίζει το λογιστικό χειρισμό και τις απαραίτητες γνωστοποιήσεις σχετικά με τις παροχές σε εργαζομένους. Η οικονομική οντότητα θα πρέπει να αναγνωρίζει μία υποχρέωση, όταν ένας εργαζόμενος έχει παράσχει μία υπηρεσία με αντίκρισμα παροχές που θα καταβληθούν μελλοντικά και ένα έξοδο, όταν αναλώνονται τα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από την υπηρεσία αυτή.

Το πρότυπο εφαρμόζεται για όλες τις παροχές συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που προκύπτουν από:

- Επίσημα προγράμματα ή τυπικές συμφωνίες μεταξύ εργοδότη και εργαζομένων.
- Νομοθετικές υποχρεώσεις ή κλαδικές συμβάσεις.
- Μη τυπικές πρακτικές από τις οποίες απορρέει τεκμαιρόμενη δέσμευση.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, οι παροχές σε εργαζομένους μπορούν να διακριθούν σε τέσσερις κατηγορίες¹⁹:

1. Βραχυχρόνιες παροχές σε εργαζομένους.
2. Παροχές μετά την απασχόληση.
3. Λοιπές μακροχρόνιες παροχές.
4. Παροχές εξόδου από την υπηρεσία.

¹⁹ ΔΛΠ 19, παρ. 1-7

3. 2 Ορισμοί²⁰

Παροχές σε εργαζομένους: Είναι όλες οι μορφές αμοιβών που χορηγούνται από μία οικονομική οντότητα ως αντάλλαγμα παρεχόμενης από τους εργαζομένους υπηρεσίας ή της εξόδου από αυτήν.

Προγράμματα καθορισμένων Εισφορών (ΠΚΕ): Αφορά προγράμματα παροχών μετά την έξοδο από την υπηρεσία, κατά τα οποία μία οικονομική οντότητα καταβάλλει καθορισμένες εισφορές σε έναν ανεξάρτητο διαχειριστικό φορέα (π.χ. ταμείο). Η οικονομική οντότητα δεν θα έχει καμία νομική ή τεκμαιρόμενη δέσμευση να καταβάλλει περαιτέρω εισφορές, στην περίπτωση που ο φορέας δεν κατέχει επαρκή στοιχεία του ενεργητικού για να πληρώσει όλες τις παροχές στους εργαζομένους, οι οποίες σχετίζονται με την παρεχόμενη υπηρεσία της τρέχουσας και των προηγούμενων περιόδων.

Προγράμματα Καθορισμένων Παροχών (ΠΚΠ): Είναι τα προγράμματα παροχών μετά την έξοδο από την υπηρεσία που δεν μπορεί να θεωρηθούν προγράμματα καθορισμένων εισφορών.

Καθαρή Υποχρέωση ή Καθαρό Περιουσιακό Στοιχείο Καθορισμένης Παροχής: Αφορά το έλλειμμα ή το πλεόνασμα του προγράμματος καθορισμένων παροχών, αφού προσαρμοστεί η επίδραση του περιορισμού του καθαρού στοιχείου του ενεργητικού καθορισμένων παροχών στο ανώτατο όριο του στοιχείου του ενεργητικού.

Ανώτατο Όριο του Στοιχείου του Ενεργητικού: Πρόκειται για την παρούσα αξία των οικονομικών παροχών οι οποίες είναι διαθέσιμες με τη μορφή επιστροφών από το πρόγραμμα ή με τη μορφή μείωσης μελλοντικών εισφορών στο πρόγραμμα.

Έλλειμμα ή Πλεόνασμα: Εννοούμε τη διαφορά της παρούσας αξίας της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών από την εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων του προγράμματος.

Παρούσα Αξία μίας Υποχρέωσης Καθορισμένων Παροχών: Είναι η παρούσα αξία των αναμενόμενων μελλοντικών πληρωμών που θα χρειαστεί να καταβληθούν για να διακανονιστεί η υποχρέωση που προέρχεται από την απασχόληση των εργαζομένων

²⁰ ΔΛΠ 19, παρ. 8

κατά την τρέχουσα και τις προηγούμενες περιόδους, πριν την αφαίρεση οποιουδήποτε στοιχείου του ενεργητικού του προγράμματος.

Κόστος Απασχόλησης: περιλαμβάνει το κόστος τρέχουσας απασχόλησης, το κόστος προϋπηρεσίας και τα κέρδη ή τις ζημίες μετά από διακανονισμό. Με το κόστος τρέχουσας απασχόλησης εννοούμε την αύξηση στην παρούσα αξία της υποχρέωσης που προκύπτει από την απασχόληση των εργαζομένων στην τρέχουσα περίοδο. Ενώ κόστος προϋπηρεσίας νοείται η μεταβολή της παρούσας αξίας που οφείλεται σε προηγούμενες περιόδους, προερχόμενη από τροποποίηση ή περικοπή του προγράμματος.

Καθαρός Τόκος επί της καθαρής υποχρέωσης ή του καθαρού στοιχείου του ενεργητικού καθορισμένων παροχών είναι η μεταβολή αυτών κατά τη διάρκεια μίας περιόδου, η οποία οφείλεται στο γεγονός ότι οι παροχές είναι μία περίοδο πλησιέστερα στον διακανονισμό τους.

Αναλογιστικά Κέρδη ή Αναλογιστικές Ζημίες: Είναι οι μεταβολές στην παρούσα αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών που απορρέουν από αναπροσαρμογές, λόγω των διαφορών των αναλογιστικών παραδοχών από τα πραγματικά γεγονότα και δεύτερον, από τις επιπτώσεις των μεταβολών στις αναλογιστικές παραδοχές.

Απόδοση των Στοιχείων του Ενεργητικού: Αποτελείται από μερίσματα, τόκους και λοιπά έσοδα προερχόμενα από τα στοιχεία του ενεργητικού του προγράμματος, αφού αφαιρεθούν τα κόστη διαχείρισης και οι φόροι πληρωτέοι.

3.3 Βραχυπρόθεσμες Παροχές σε Εργαζομένους

Οι βραχυπρόθεσμες παροχές είναι η πιο συνηθισμένη μορφή παροχών, καθώς αφορά τις παροχές οι οποίες αναμένεται να διακανονιστούν πλήρως μέσα σε 12 μήνες από το πέρας της ετήσιας περιόδου αναφοράς.

Δηλαδή, σε αυτές περιλαμβάνονται οι μισθοί, τα ημερομίσθια, οι ετήσιες, εισφορές κοινωνικής ασφάλισης κ.α. Μπορεί επίσης να αφορά μη χρηματικές παροχές, όπως είναι δωρεάν ή επιδοτούμενα αγαθά και υπηρεσίες, ιατροφαρμακευτική

περίθαλψη, στέγαση και αυτοκίνητα. Επιπλέον, οι βραχυχρόνιες παροχές αναφέρονται σε ετήσιες άδειες και άδειες ασθενείας μετ' αποδοχών ή στη συμμετοχή στα κέρδη και σε πρόσθετες παροχές.

Η ταξινόμηση των παροχών σε βραχυχρόνιες εξετάζεται, και εάν αλλάξουν οι συνθήκες που τις καθιστούν βραχυπρόθεσμες, είναι δυνατή η αναταξινόμηση τους. Ωστόσο, δεν κρίνεται αυτό απαραίτητο στη περίπτωση που η αλλαγή είναι προσωρινή.

Σχετικά με τις γνωστοποιήσεις για τις βραχυπρόθεσμες παροχές, το πρότυπο δεν απαιτεί ειδικές γνωστοποιήσεις εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά από το ΔΛΠ 24.²¹

3.3.1 Αναγνώριση και Επιμέτρηση

Ο λογιστικός χειρισμός των βραχυχρόνιων παροχών είναι σχετικά απλός, καθώς δεν απαιτεί αναλογιστικές παραδοχές. Όταν ένας εργαζόμενος παρέχει υπηρεσίες σε μια οικονομική οντότητα κατά τη διάρκεια μιας χρήσης, η οντότητα θα πρέπει να αναγνωρίζει το απροεξόφλητο ποσό των βραχυπρόθεσμων παροχών σε εργαζόμενους που αναμένεται να καταβληθούν για αυτήν την υπηρεσία ως υποχρέωση, μείον οποιοδήποτε ποσό καταβλήθηκε.

Επίσης, μπορεί να αναγνωριστεί ως έξοδο, εκτός εάν άλλο Πρότυπο απαιτεί ή επιτρέπει τον συνυπολογισμό των παροχών στο κόστος ενός στοιχείου του ενεργητικού, δηλαδή επιτρέπεται η κεφαλαιοποίηση του.

Εάν το ποσό που καταβλήθηκε υπερβαίνει το απροεξόφλητο ποσό των παροχών, η οικονομική οντότητα θα πρέπει να αναγνωρίσει το πλεονάζον ποσό ως περιουσιακό στοιχείο, υπό την προϋπόθεση ότι η προκαταβολή θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση ή την επιστροφή των μελλοντικών πληρωμών.²²

²¹ ΔΛΠ 19, παρ. 9-10

²² ΔΛΠ 19, παρ. 11

3.3.2 Αμειβόμενες Βραχυχρόνιες Απουσίες

Οι βραχύχρονες απουσίες μετ' αποδοχών διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, σε σωρευμένες αμειβόμενες απουσίες και σε μη σωρευμένες αμειβόμενες απουσίες.

Σωρευμένες αποζημιωνόμενες απουσίες είναι εκείνες που μεταφέρονται εις νέον και μπορεί να χρησιμοποιηθούν και σε επόμενες χρήσεις. Ένα παράδειγμα είναι η αποζημίωση κανονικής αδείας. Σε πολλές χώρες επιτρέπεται η μεταφορά του κεκτημένου δικαιώματος σε επόμενες χρήσεις, εφόσον δεν ασκηθεί. Στην Ελλάδα, όπως ορίζει η νομοθεσία, δεν μεταφέρονται και στην περίπτωση μη άσκησης καταβάλλονται στο τέλος του ημερολογιακού έτους.

Οι σωρευμένες αμειβόμενες απουσίες, καταχωρούνται ως δαπάνη και υποχρέωση, όταν οι εργαζόμενοι παρέχουν την υπηρεσία, που αυξάνει το δικαίωμα τους σε μελλοντικές αποζημιωνόμενες απουσίες.

Μη σωρευμένες είναι εκείνες που, αν δεν ασκηθεί το δικαίωμα χρήσεως, παραγράφονται. Καταχωρούνται λογιστικά όταν οι απουσίες πραγματοποιούνται.

Το αναμενόμενο κόστος των σωρευμένων απουσιών μετ' αποδοχών αποτιμάται με βάση τα αναμενόμενα που είναι να πληρωθούν από την επιχείρηση, ως αποτέλεσμα των αχρησιμοποίητων δικαιωμάτων κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων²³.

3.3.3 Προγράμματα Διανομής Κερδών και Πρόσθετων Παροχών

Το αναμενόμενο κόστος της διανομής κερδών και πρόσθετων παροχών αναγνωρίζεται ως έξοδο και υποχρέωση κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, όταν και μόνο όταν η επιχείρηση έχει μία παρούσα νόμιμη ή τεκμαιρόμενη δέσμευση να προβεί σε τέτοιες πληρωμές, ως αποτέλεσμα γεγονότων του παρελθόντος και εφόσον μία αξιόπιστη εκτίμηση της δέσμευσης είναι εφικτή.

²³ ΔΛΠ 19, παρ. 13-18

Παρούσα δέσμευση υπάρχει όταν η επιχείρηση δεν έχει καμία πραγματική εναλλακτική λύση παρά να πραγματοποιήσει τις πληρωμές αυτές.²⁴

3.4 Παροχές Μετά την Έξοδο από την Υπηρεσία.

Στις παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία περιλαμβάνονται οι παροχές αφυπηρέτησης, όπως οι συντάξεις και άλλες παροχές, όπως ασφάλεια ζωής και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Αυτές οι παροχές μπορεί να προκύπτουν από τη νομοθεσία, από άλλες συμβάσεις μεταξύ της επιχείρησης και των εργαζομένων ή από τεκμαιρόμενη δέσμευση λόγω πρακτικών του παρελθόντος. Οι παροχές αυτές διακρίνονται σε Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών και Προγράμματα Καθορισμένων Παροχών.

Στα προγράμματα καθορισμένων εισφορών, η νομική ή τεκμαιρόμενη δέσμευση της επιχείρησης ισχύει μόνο μέχρι το ποσό που αυτή συμφωνεί να συνεισφέρει στον φορέα που διαχειρίζεται τις εισφορές και χορηγεί τις παροχές. Ο αναλογιστικός και ο επενδυτικός κίνδυνος δεν βαρύνει την οικονομική οντότητα, αλλά τον εργαζόμενο.

Όσον αφορά τα προγράμματα καθορισμένων παροχών, η οικονομική οντότητα δεσμεύεται να παρέχει όσα έχουν συμφωνηθεί σε τωρινούς και πρώην εργαζόμενους, και τόσο ο αναλογιστικός, όσο και ο επενδυτικός κίνδυνος βαρύνει την επιχείρηση.²⁵

3.4.1 Διακρίσεις

Τα προγράμματα καθορισμένων εισφορών και παροχών, μπορεί να χαρακτηρίζονται ως προγράμματα πολλών εργοδοτών, κρατικά προγράμματα και ασφαλιστικές παροχές.

²⁴ ΔΛΠ 19, παρ. 19-25

²⁵ ΔΛΠ 19, παρ. 26-30

Προγράμματα πολλαπλών εργοδοτών

Προγράμματα πολλών εργοδοτών είναι τα προγράμματα όπου διάφοροι εργοδότες συνιστούν έναν φορέα που θα διαχειρίζεται τις εισφορές τους, προκειμένου να καλυφθούν οι μελλοντικές παροχές προς τους εργαζομένους. Τα προγράμματα πολλαπλών εργοδοτών ταξινομούνται είτε ως προγράμματα καθορισμένων εισφορών είτε ως προγράμματα καθορισμένων παροχών, ανάλογα με τους όρους του προγράμματος.

Για να ταξινομηθεί ένα πρόγραμμα πολλαπλών εργοδοτών ως πρόγραμμα καθορισμένων παροχών, θα πρέπει να υπάρχει επαρκής πληροφόρηση που θα πληροί τις απαιτήσεις του προτύπου και θα καθορίζει ουσιαστικά ποιος επωμίζεται τον αναλογιστικό κίνδυνο ενός προγράμματος. Σε αντίθετη περίπτωση, ελλείπει πληροφόρησης, το πρόγραμμα πολλαπλών εργοδοτών θα χαρακτηρίζεται και θα λογιστικοποιείται ως πρόγραμμα καθορισμένων εισφορών.

Ως προγράμματα πολλαπλών εργοδοτών δεν θεωρούνται τα προγράμματα ομαδικής διαχείρισης. Στα προγράμματα ομαδικής διαχείρισης συγκεντρώνονται διαφορετικά προγράμματα εργοδοτών, με στόχο την επίτευξη μεγαλύτερων αποδόσεων των περιουσιακών τους στοιχείων και μείωση του κόστους διαχείρισης και διοίκησης. Ωστόσο, οι διεκδικήσεις των διαφόρων εργοδοτών που συμμετέχουν διαχωρίζονται, για αποκλειστικό όφελος των δικών τους εργαζομένων.

Επίσης, τα προγράμματα πολλαπλών εργοδοτών διαφέρουν από τα προγράμματα καθορισμένων παροχών των οικονομικών οντοτήτων που τελούν υπό κοινό έλεγχο όπου ο κίνδυνος ουσιαστικά διαχέεται στον όμιλο.²⁶

Κρατικά Προγράμματα

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 19, για τον λογιστικό χειρισμό των κρατικών προγραμμάτων θα πρέπει να ακολουθείται η ίδια μεθοδολογία με τα προγράμματα πολλαπλών εργοδοτών.

Τα κρατικά προγράμματα καθιερώνονται νομικά προκειμένου να καλύπτουν όλες τις οικονομικές οντότητες και λειτουργούν υπό την εποπτεία της κυβέρνησης ή

²⁶ ΔΛΠ 19, παρ. 32-39

της τοπικής αυτοδιοίκησης ή οποιουδήποτε άλλου σώματος, το οποίο δεν ελέγχεται ή δεν επηρεάζεται από την αναφέρουσα οικονομική οντότητα.

Σε πολλές χώρες η χρηματοδότηση αυτών των προγραμμάτων γίνεται στη βάση του διανεμητικού συστήματος, δηλαδή μελλοντικές παροχές που κερδήθηκαν στην τρέχουσα περίοδο θα εξοφλούνται από μελλοντικές εισφορές. Αυτό συμβαίνει και με τα ασφαλιστικά ταμεία στη χώρα μας, οι εταιρίες καταβάλουν κάθε χρόνο εισφορές για τους εργαζόμενους και τα Ταμεία είναι υπεύθυνα για τη χορήγηση των παροχών. Η οικονομική οντότητα δεν έχει καμία νομική ή τεκμαιρόμενη δέσμευση για την παρακολούθηση της λειτουργίας αυτών των ταμείων παρά μόνο περιορίζεται στην πληρωμή των εισφορών.

Για το λόγο αυτό, τα κρατικά προγράμματα στη πλειοψηφία τους είναι προγράμματα καθορισμένων εισφορών. Δεν αποκλείεται, βέβαια, η περίπτωση κάποια κρατικά προγράμματα να χαρακτηρισθούν ως καθορισμένων παροχών.²⁷

Ασφαλισμένες Παροχές

Προγράμματα με καταβολή ασφαλιστρών για χρηματοδότηση προγράμματος παροχών μετά την έξοδο από την υπηρεσία αντιμετωπίζονται ως ΠΚΕ. Εξαιρέση αποτελεί η ύπαρξη νομικής ή τεκμαιρόμενης δέσμευσης για άμεση καταβολή παροχών σε εργαζομένους με το που καθίστανται πληρωτέες ή για πληρωμή επιπρόσθετων ποσών, αν δεν καταβληθούν από τον ασφαλιστή όλες οι μελλοντικές παροχές στους εργαζομένους, αναφορικά με την παρεχόμενη υπηρεσία σε τρέχουσα και προγενέστερες χρήσεις.

Ασφαλισμένες παροχές εννοούμε την περίπτωση που η οικονομική οντότητα για τη χρηματοδότηση των παροχών μετά την έξοδο από την υπηρεσία καταβάλει ασφάλιστρα σε ασφαλιστική εταιρία. Ένα τέτοιο πρόγραμμα συνήθως θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένα ΠΚΕ, εκτός εάν η οντότητα έχει νομική ή τεκμαιρόμενη δέσμευση για άμεση πληρωμή των παροχών, όταν αυτές γίνονται απαιτητές, είτε για καταβολή επιπλέον ποσών αν ο ασφαλιστής δεν έχει τη δυνατότητα να καταβάλει την υποχρέωση. Σε αυτή την περίπτωση το πρόγραμμα θα αντιμετωπίζεται ως ΠΚΠ.²⁸

²⁷ ΔΛΠ 19, παρ. 43-45

²⁸ ΔΛΠ 19, παρ. 46-49

3.4.2 Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών

Ο λογιστικός χειρισμός των προγραμμάτων καθορισμένων εισφορών είναι σχετικά απλός, καθώς η υποχρέωση που αναγνωρίζει η οικονομική οντότητα δημιουργείται από ποσά που εισφέρονται στην τρέχουσα περίοδο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μη εφαρμογή αναλογιστικών παραδοχών, εφόσον η υποχρέωση δεν προεξοφλείται κατά την αποτίμηση και έτσι δεν προκύπτει αναλογιστικό κέρδος ή ζημία.

Η επιχείρηση για τις παροχές των εργαζομένων της κατά τη διάρκεια μίας περιόδου, θα πρέπει να αναγνωρίζει για την πληρωτέα εισφορά που παρέχεται ως αντάλλαγμα αυτών των υπηρεσιών μία υποχρέωση, μείον τις ήδη καταβληθείσες εισφορές, και ένα έξοδο. Εάν οι καταβληθείσες εισφορές υπερβαίνουν την εισφορά που οφείλει η επιχείρηση, τότε η διαφορά αναγνωρίζεται ως στοιχείο του ενεργητικού (προπληρωμένο έξοδο).

Τέλος, στην περίπτωση που οι εισφορές διακανονίζονται σε διάστημα άνω των δώδεκα μηνών από τη λήξη της χρήσης, τότε αυτές προεξοφλούνται με τη χρήση του επιτοκίου προεξόφλησης.

Το πρότυπο απαιτεί από την οικονομική οντότητα να περιλαμβάνει στις γνωστοποιήσεις το ποσό που αναγνώρισε ως έξοδο κατά την περίοδο αναφοράς.²⁹

Η λογιστική αντιμετώπιση των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών θα αναλυθεί σε ξεχωριστό κεφάλαιο.

3.5. Λοιπές Μακροχρόνιες Παροχές σε Εργαζομένους

Σύμφωνα με το πρότυπο, οι λοιπές μακροχρόνιες παροχές αναφέρονται σε μη βραχυχρόνιες έκτακτες παροχές ή παροχές που προκύπτουν κατόπιν ειδικών συμφωνιών. Πιο συγκεκριμένα, αυτές μπορεί να είναι:

²⁹ ΔΛΠ 19, παρ. 50-54

- μακροχρόνιες απουσίες μετ' αποδοχών, όπως άδειες μακροχρόνιας υπηρεσίας και σαββατικές άδειες,
- πολυετίες ή λοιπές παροχές μακροχρόνιων υπηρεσιών,
- παροχές μακροχρόνιας ανικανότητας,
- διανομή κερδών και έκτακτες αποδοχές,
- και αναβαλλόμενη αποζημίωση.

Η μέθοδος αναγνώρισης και ο λογιστικός χειρισμός τους είναι πιο απλή διαδικασία, συγκριτικά με τον χειρισμό των παροχών μετά την έξοδο από την υπηρεσία, καθώς η επιμέτρηση των παροχών αυτών δεν ενέχει υψηλό βαθμό αβεβαιότητας.

Το πρότυπο ορίζει ότι το ποσό που θα αναγνωριστεί ως πλεόνασμα ή έλλειμμα σε ένα πρόγραμμα λοιπών μακροχρόνιων παροχών σε εργαζομένους θα πρέπει να αποτελείται από το καθαρό σύνολο της παρούσας αξίας της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών, αφού αφαιρεθεί η εύλογη αξία των στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος.

Αναφορικά με τις λοιπές μακροχρόνιες παροχές σε εργαζόμενους, μία οικονομική οντότητα θα αναγνωρίζει στα κέρδη ή στις ζημίες, εκτός εάν κάποιο άλλο Πρότυπο απαιτεί ή επιτρέπει τον συνυπολογισμό των παροχών στο κόστος ενός στοιχείου του ενεργητικού, το καθαρό σύνολο των κάτωθι ποσών:

- 1) του κόστους απασχόλησης,
- 2) του καθαρού τόκου επί της καθαρής υποχρέωσης καθορισμένων παροχών, και
- 3) των μεταγενέστερων επιμετρήσεων επί της καθαρής υποχρέωσης καθορισμένων παροχών.

Επιπλέον, μία οικονομική οντότητα θα αναγνωρίζει στα κέρδη ή στις ζημίες, εκτός εάν κάποιο άλλο Πρότυπο απαιτεί ή επιτρέπει τον συνυπολογισμό των παροχών στο κόστος ενός στοιχείου του ενεργητικού, το καθαρό σύνολο των ποσών του κόστους απασχόλησης, του καθαρού τόκου επί της καθαρής υποχρέωσης καθορισμένων

παροχών και των μεταγενέστερων επιμετρήσεων επί της καθαρής υποχρέωσης καθορισμένων παροχών.

Το ΔΛΠ 19 δεν απαιτεί συγκεκριμένες γνωστοποιήσεις για τις λοιπές μακροχρόνιες παροχές σε εργαζομένους, εκτός αν άλλα πρότυπα προβλέπουν διαφορετικά.³⁰

3.6 Παροχές Εξόδου από την Υπηρεσία

Η κατηγορία αυτή διαφέρει από τις προηγούμενες και εξετάζεται ξεχωριστά, καθώς η υποχρέωση δε δημιουργείται από υπηρεσία που παρέχει ο εργαζόμενος αλλά από τον τερματισμό αυτής.

Οι παροχές αυτές δημιουργούνται όταν μία εταιρεία αποφασίσει τον τερματισμό της υπηρεσίας εργαζομένου ή εργαζομένων, πριν τη συμφωνημένη ημερομηνία αποχώρησης ή εάν ο εργαζόμενος αποδεχθεί ένα πρόγραμμα εθελούσιας εξόδου. Συνήθως η καταβολή αυτών των παροχών γίνεται εφάπαξ. Βασική προϋπόθεση για να θεωρηθεί η παροχή ως παροχή εξόδου από την υπηρεσία αποτελεί η ύπαρξη προσφοράς από την οικονομική οντότητα. Διαφορετικά, εάν προκύψει τερματισμός υπηρεσίας μετά από αίτηση του εργαζομένου, τότε μιλάμε για παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία, λόγω της αβεβαιότητας ως προς το χρονοδιάγραμμα της καταβολής τους.

Επίσης, παροχές εξόδου από την υπηρεσία μπορεί να χορηγούνται σύμφωνα με τους όρους μίας τυπικής συμφωνίας, όπως π.χ. του καταστατικού ή μίας ατομικής ή συλλογικής σύμβασης εργασίας, είτε να προκύπτει από συνήθη επιχειρηματική πρακτική.

Τα προγράμματα εθελούσιας εξόδου από την υπηρεσία χρησιμοποιούνται από τις εταιρείες είτε για να παύσουν μονάδες είτε για ανανέωση προσωπικού. Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια τέτοια προγράμματα προτάθηκαν κατά κόρον από τράπεζες στη φάση εξυγίανσης και εκσυγχρονισμού τους.³¹

³⁰ ΔΛΠ 19, παρ. 153-158

³¹ ΔΛΠ 19, παρ. 159-164

3.6.1 Αναγνώριση και Επιμέτρηση

Οι παροχές εξόδου από την υπηρεσία δεν παρέχουν στην οικονομική οντότητα μελλοντικά οικονομικά οφέλη και αναγνωρίζονται άμεσα ως έξοδα. Το πρότυπο ορίζει τη χρονική στιγμή της αναγνώρισης της υποχρέωσης από την οντότητα. Μία οικονομική οντότητα θα αναγνωρίζει μία υποχρέωση και ένα έξοδο για τις παροχές εξόδου από την υπηρεσία κατά τη νωρίτερη από τις ακόλουθες ημερομηνίες:

- όταν η οικονομική οντότητα δεν μπορεί πλέον να αποσύρει την προσφορά παροχών της και,
- όταν η οικονομική οντότητα αναγνωρίσει τα κόστη αναδιάρθρωσης, σύμφωνα με το ΔΛΠ 37, και αυτά περιλαμβάνουν τις καταβολές των παροχών εξόδου από την υπηρεσία.

Στην περίπτωση των προγραμμάτων εθελούσιας εξόδου, η χρονική στιγμή που η οντότητα δεν μπορεί πλέον να αποσύρει την προσφορά παροχών της, είναι η νωρίτερη από της ακόλουθες:

- Όταν ο εργαζόμενος αποδεχτεί την προσφορά και,
- όταν τίθεται σε ισχύ ένας περιορισμός στη δυνατότητα της οικονομικής οντότητας να αποσύρει την προσφορά. Κάτι τέτοιο θα συνέβαινε, όταν πραγματοποιήθηκε η προσφορά, εφόσον ο περιορισμός υπήρχε κατά τη χρονική στιγμή της προσφοράς.

Στη περίπτωση που προκύψουν οι παροχές από απόφαση της οντότητας για τερματισμό της υπηρεσίας εργαζομένου, η οικονομική οντότητα δεν μπορεί πλέον να αποσύρει τη προσφορά όταν έχει επικοινωνήσει στους εργαζομένους, των οποίων οι υπηρεσίες πρόκειται να τερματιστούν, ένα σχέδιο τερματισμού το οποίο πληροί όλες τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Οι ενέργειες που απαιτούνται για την ολοκλήρωση του προγράμματος δείχνουν ότι είναι απίθανο να γίνουν σημαντικές αλλαγές στο εν λόγω πρόγραμμα.

- Το πρόγραμμα καθορίζει τον αριθμό των εργαζομένων, των οποίων οι υπηρεσίες πρόκειται να τερματιστούν, τις θέσεις ή λειτουργίες απασχόλησης τους, τον τόπο εργασίας τους και τον αναμενόμενο χρόνο ολοκλήρωσης του.
- Το πρόγραμμα ορίζει τις παροχές εξόδου από την υπηρεσία που θα λάβουν οι εργαζόμενοι, με επαρκή λεπτομέρεια, ώστε οι εργαζόμενοι να μπορούν να προσδιορίσουν το είδος και το ποσό των παροχών που θα λάβουν όταν η απασχόληση τους τερματιστεί.

Μία οικονομική οντότητα θα επιμετρά τις παροχές εξόδου από την υπηρεσία κατά την αρχική αναγνώριση και θα επιμετρά και θα αναγνωρίζει μεταγενέστερες μεταβολές.³²

³² ΔΛΠ 19, παρ. 165-170

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ

Η απαίτηση αναλογιστικών παραδοχών στην επιμέτρηση του εξόδου και της υποχρέωσης καθιστούν τον λογιστικό χειρισμό των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών σύνθετο, διότι συνήθως προκύπτουν από αυτές αναλογιστικά κέρδη ή ζημίες. Επίσης, η γέννηση της υποχρέωσης συμβαίνει όταν παρέχεται η υπηρεσία από τους εργαζομένους η οποία, ωστόσο, αναμένεται να διακανονιστεί σε μελλοντικό χρόνο, οπότε απαιτείται η προεξόφληση της.

4.1 Αναγνώριση κι Επιμέτρηση

Σχετικά με τη χρηματοδότηση των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών αυτή μπορεί να την αναλαμβάνει είτε η οικονομική οντότητα, ολοκληρωτικά ή εν μέρει, είτε να καταβάλουν εισφορές οι εργαζόμενοι σε έναν φορέα ξεχωριστό από την οικονομική οντότητα. Επίσης, μπορεί να είναι και μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα. Η ευθύνη της καταβολής των εισφορών βαρύνει την οικονομική οντότητα. Οι παράγοντες που επηρεάζουν την καταβολή είναι η οικονομική θέση τη στιγμή που καθίστανται πληρωτέες οι παροχές, η επενδυτική απόδοση του ταμείου, και η απόφαση της οικονομικής οντότητας για την κάλυψη ενός ελλείμματος που μπορεί να προκύψει στο ταμείο.

Το πρότυπο περιγράφει τέσσερα βήματα για τον λογιστικό χειρισμό των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών.

Αρχικά, η οικονομική οντότητα προσδιορίζει το έλλειμμα ή το πλεόνασμα του προγράμματος. Για την επίτευξη αυτού, η οντότητα αρχικά πρέπει να υπολογίσει το τελικό κόστος των παροχών των εργαζομένων που θα δικαιούνται για τις υπηρεσίες που έχουν προσφέρει στην τρέχουσα και σε προηγούμενες χρήσεις. Για να γίνει αυτό, χρησιμοποιείται μία αναλογιστική τεχνική, αυτή της μεθόδου της προβλεπόμενης πιστωτικής μονάδας. Έπειτα, κατανέμει την παροχή αναλογικά σε τρέχουσα και προηγούμενη περίοδο, όπως επίσης προβαίνει σε εκτιμήσεις σχετικά με μεταβλητές,

όπως η θνησιμότητα και η κινητικότητα προσωπικού και άλλες, οι οποίες θα επηρεάσουν το τελικό κόστος της παροχής.

Έχοντας υπολογίσει το τελικό κόστος της παροχής, η οικονομική οντότητα προβαίνει στην προεξόφληση αυτής έτσι ώστε να προσδιοριστεί το κόστος τρέχουσας απασχόλησης και τη παρούσα αξία της υποχρέωσης καθορισμένης παροχής, από την οποία θα αφαιρεθεί η εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων του προγράμματος.

Δεύτερον, καθορίζει το ποσό που θα αναγνωριστεί στη κατάσταση οικονομικής θέσης ως καθαρή υποχρέωση ή στοιχείο του ενεργητικού, ανάλογα με το πλεόνασμα ή το έλλειμμα που υπολογίστηκε στο προηγούμενο στάδιο και προσδιορίζει τις επιδράσεις, αν υπάρχουν, με βάση το Ανώτατο Στοιχείο του Ενεργητικού.

Τρίτον, υπολογίζει τα ποσά που θα περιληφθούν στα αποτελέσματα χρήσης που είναι το κόστος τρέχουσας απασχόλησης, το κόστος προϋπηρεσίας, το κέρδος ή ζημία που προκύπτει από διακανονισμό του προγράμματος και ο καθαρός τόκος επί της καθαρής υποχρέωσης ή στοιχείου του ενεργητικού καθορισμένων παροχών.

Τέταρτον, ορίζει τα ποσά που θα αναγνωριστούν στα λοιπά συνολικά έσοδα που προέρχονται από μεταγενέστερες επιμετρήσεις της καθαρής υποχρέωσης, όπως τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημίες, η απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος καθώς και κάθε μεταβολή στο ανώτερο όριο του στοιχείου του ενεργητικού.

Τα παραπάνω βήματα εφαρμόζονται σε όσα προγράμματα καθορισμένων παροχών έχει η οντότητα. Το πρότυπο δεν επιβάλλει τη χρήση αναλογιστή για την επιμέτρηση των αναλογιστικών παραδοχών.³³ (Grant Thornton, 2016, pp. 394-395)

4.2 Αναγνώριση στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης

Η αναγνώριση της καθαρής υποχρέωσης ή του καθαρού στοιχείου του ενεργητικού καθορισμένων παροχών από την οικονομική οντότητα γίνεται στην κατάσταση οικονομικής θέσης.

³³ ΔΛΠ 19, παρ. 55-58

Στην περίπτωση του πλεονάσματος στο πρόγραμμα, το καθαρό στοιχείο του ενεργητικού καθορισμένων παροχών επιμετρείται στη μικρότερη αξία μεταξύ του πλεονάσματος του προγράμματος καθορισμένων παροχών και του ανώτατου ορίου του στοιχείου του Ενεργητικού, το οποίο προσδιορίζεται με τη χρήση ενός κατάλληλου επιτοκίου προεξόφλησης.

Συνήθως για να δημιουργηθεί ένα καθαρό στοιχείο ενεργητικού θα πρέπει το πρόγραμμα να έχει υπερχρηματοδοτηθεί ή να έχουν αναγνωρισθεί αναλογιστικά κέρδη. Επιπλέον, θα πρέπει αυτούς τους οικονομικούς πόρους να μπορεί να τους χρησιμοποιεί για μελλοντικά οικονομικά οφέλη και να προέρχονται από γεγονότα του παρελθόντος, όπως παραχθείσα υπηρεσία από εργαζομένους

Επίσης, μελλοντικά οικονομικά οφέλη μπορεί να προκύψουν από μείωση των μελλοντικών εισφορών ή επιστροφής μετρητών από το πρόγραμμα, είτε άμεσα στην οικονομική οντότητα είτε έμμεσα σε ένα άλλο ελλειμματικό πρόγραμμα. Το ανώτατο όριο του στοιχείου του ενεργητικού είναι η παρούσα αξία αυτών των μελλοντικών οικονομικών οφελών.³⁴

4.3 Παρούσα Αξία της Υποχρέωσης Καθορισμένων Παροχών και Κόστος Τρέχουσας Απασχόλησης

Για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών, βασικό στοιχείο που πρέπει να καθοριστεί είναι το κόστος τρέχουσας απασχόλησης. Πρόκειται ουσιαστικά, για την προεξόφληση της καθορισμένης παροχής που θα δοθεί στο μέλλον, η οποία αναλογεί σε υπηρεσία τρέχουσας περιόδου.

Επομένως, για την επιμέτρηση της παρούσας αξίας των υποχρεώσεων που θα προκύψουν από τις παροχές σε αφυπηρετούντες εργαζόμενους και του κόστους τρέχουσας απασχόλησης θα πρέπει:

- να χρησιμοποιηθεί μία μέθοδος αναλογιστικής αποτίμησης,
- να κατανεμηθούν οι παροχές σε περιόδους υπηρεσίας,

³⁴ ΔΛΠ 19, παρ. 63-65

- να διενεργηθούν ορισμένες αναλογιστικές παραδοχές.³⁵

4.3.1 Μέθοδος Αναλογιστικής Αποτίμησης

Από το ΔΛΠ 19 επιτρέπεται μόνο μία μέθοδος αναλογιστικής αποτίμησης, αυτή της προβλεπόμενης πιστωτικής μονάδας (Projected Credit Method), γνωστή και ως μέθοδος δεδουλευμένης παροχής που αναλογεί σε υπηρεσία. Με αυτή τη μέθοδο προσδιορίζεται η παρούσα αξία της υποχρέωσης των καθορισμένων παροχών, το σχετικό κόστος της τρέχουσας απασχόλησης και, όπου έχει εφαρμογή, το κόστος προϋπηρεσίας από την οικονομική οντότητα.

Σύμφωνα με τη μέθοδο της προβλεπόμενης πιστωτικής μονάδας, κάθε περίοδος υπηρεσίας δημιουργεί δικαίωμα για μία επιπρόσθετη μονάδα δικαιώματος στις παροχές, η οποία και θα επιμετρείται ξεχωριστά προκειμένου να σχηματιστεί η τελική υποχρέωση.

Το σύνολο του ποσού της υποχρέωσης παροχών αφυπηρέτησης προεξοφλείτε κατά τη λήξη της κάθε περιόδου αναφοράς, ακόμα και στην περίπτωση που μέρος αυτής αποτελεί βραχυχρόνια υποχρέωση.³⁶

4.3.2 Κατανομή των Παροχών σε Περιόδους Υπηρεσίας

Κατά τον προσδιορισμό της παρούσας αξίας των υποχρεώσεων για καθορισμένες παροχές, του σχετικού κόστους τρέχουσας απασχόλησης και, όπου έχει εφαρμογή, του κόστους προϋπηρεσίας, η οικονομική οντότητα θα πρέπει να κατανέμει τις παροχές σε περιόδους υπηρεσίας του εργαζομένου, σύμφωνα με τον τύπο υπολογισμού του προγράμματος για τις συγκεκριμένες παροχές. Εάν πρόκειται, ωστόσο, η απασχόληση του εργαζομένου σε μεταγενέστερα έτη να οδηγήσει σε μία σημαντική αύξηση των παροχών απ' ότι σε προηγούμενα έτη, τότε η οικονομική οντότητα θα πρέπει να κατανείμει τις παροχές σε σταθερή βάση σε κάθε χρονική περίοδο από την ημερομηνία

³⁵ ΔΛΠ 19, παρ. 66

³⁶ ΔΛΠ 19, παρ. 67-69

κατά την οποία η υπηρεσία του εργαζομένου κατοχυρώνει για πρώτη φορά το δικαίωμα για λήψη παροχών, σύμφωνα με το πρόγραμμα, έως τη χρονική στιγμή στην οποία οποιαδήποτε επιπλέον υπηρεσία προσφέρει ο εργαζόμενος, παύει να αυξάνει σημαντικά το ποσό των μελλοντικών παροχών σύμφωνα με το πρόγραμμα (εκτός από αυξήσεις μισθών). Για παράδειγμα, η οικονομική οντότητα καταβάλει μόνο ένα συγκεκριμένο ποσό αν συμπληρωθούν 10 έτη υπηρεσίας, χωρίς επιπλέον παροχή για κάθε επιπλέον έτος υπηρεσίας.

Σύμφωνα με τη μέθοδο της προβλεπόμενης πιστωτικής μονάδας για τον προσδιορισμό της τρέχουσας απασχόλησης, θα πρέπει η κατανομή των παροχών να γίνει στην τρέχουσα περίοδο. Για να υπολογιστεί η παρούσα αξία των υπεσχημένων παροχών, η κατανομή θα πρέπει να γίνει στη τρέχουσα και σε προηγούμενες περιόδους. Καθώς οι εργαζόμενοι παρέχουν υπηρεσίες για τις οποίες ως αντάλλαγμα δικαιούνται παροχές λόγω αφυπηρέτησης, δημιουργείται δέσμευση από την οικονομική οντότητα για την καταβολή αυτών των παροχών στο μέλλον. Η κατανομή των παροχών γίνεται από την οικονομική οντότητα στις περιόδους αυτές που δημιουργείται η δέσμευση. Οι αναλογιστικές τεχνικές επιτρέπουν στην οικονομική οντότητα να επιμετρήσει τη δέσμευση με επαρκή αξιοπιστία που να δικαιολογεί την αναγνώριση της υποχρέωσης.³⁷

4.3.3 Αναλογιστικές Παραδοχές

Οι αναλογιστικές παραδοχές είναι εκτιμήσεις της οικονομικής οντότητας για τις μεταβλητές που επηρεάζουν ή ενδέχεται να επηρεάσουν το τελικό κόστος των παροχών που θα χορηγηθούν μετά την έξοδο από την υπηρεσία. Οι αναλογιστικές παραδοχές συνίστανται σε:

(α) δημογραφικές παραδοχές οι οποίες ασχολούνται με χαρακτηριστικά των εργαζομένων στο παρόν και στο μέλλον, όπως η θνησιμότητα οι δείκτες κινητικότητας προσωπικού και πρόωρης αφυπηρέτησης, η αναλογία των μελών του προγράμματος με προστατευόμενα μέλη που θα δικαιούνται τις παροχές κ.α. ή τους συντελεστές διεκδικήσεων σύμφωνα με προγράμματα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης,

³⁷ ΔΛΠ 19, παρ. 70-74

(β) χρηματοοικονομικές παραδοχές, όπως το προεξοφλητικό επιτόκιο, το επίπεδο των παροχών, μελλοντικά ιατροφαρμακευτικά κόστη, συμπεριλαμβανομένου του κόστους διαχείρισης των αξιώσεων και πληρωτέους φόρους σχετικούς με το πρόγραμμα.

Για να είναι αξιόπιστες οι αναλογιστικές παραδοχές πρέπει να είναι αμερόληπτες, αμοιβαία συμβατές και να τεκμηριώνονται λογικά, δηλαδή οι παραδοχές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις οικονομικές σχέσεις μεταξύ διαφόρων παραγόντων, όπως ο πληθωρισμός, το ποσοστό αύξησης των μισθών και τα επιτόκια προεξόφλησης. Για παράδειγμα, αν σε μία αναλογιστική παραδοχή υπολογιστεί ένα επίπεδο πληθωρισμού, θα πρέπει το ίδιο ποσοστό να χρησιμοποιηθεί και στις άλλες παραδοχές.

Οι χρηματοοικονομικές παροχές θα πρέπει να βασίζονται σε προσδοκίες της αγοράς που θα ισχύουν κατά τη λήξη της περιόδου αναφοράς, για την περίοδο εκείνη κατά τη διάρκεια της οποίας οι υποχρεώσεις πρέπει να διακανονιστούν.

4.3.3.1 Αναλογιστικές Παραδοχές: Θνησιμότητα

Η οικονομική οντότητα κατά τον προσδιορισμό της αναλογιστικής παραδοχής της θνησιμότητας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη βέλτιστη εκτίμηση θνησιμότητας των μελών του προγράμματος και τις αναμενόμενες μεταβολές αυτών

4.3.3.2 Αναλογιστικές Παραδοχές: Προεξοφλητικό Επιτόκιο

Όπως έχει αναφερθεί, το επιτόκιο προεξόφλησης αποτελεί μια σημαντική αναλογιστική παραδοχή για τον προσδιορισμό της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών και του κόστους της τρέχουσας απασχόλησης. Το προεξοφλητικό επιτόκιο χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό του καθαρού τόκου (χρηματοοικονομικού εξόδου) και οδηγεί στην αύξηση της υποχρέωσης παροχών που προκύπτει, καθώς η υποχρέωση πλησιάζει στην ημερομηνία διακανονισμού της.

Ο καθορισμός του επιτοκίου προεξόφλησης θα πρέπει να βασίζεται στις αποδόσεις της αγοράς υψηλής ποιότητας εταιρικών ομολόγων κατά τη λήξη της

περιόδου αναφοράς. Σε περιπτώσεις που αυτό δεν είναι εφικτό, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι αποδόσεις της αγοράς κρατικών ομολόγων.

Το προεξοφλητικό επιτόκιο αντικατοπτρίζει τη διαχρονική αξία του χρήματος, αλλά όχι τον επενδυτικό ή αναλογιστικό κίνδυνο. Περαιτέρω, το επιτόκιο προεξόφλησης δεν αντικατοπτρίζει τον συγκεκριμένο επιχειρηματικό πιστωτικό κίνδυνο που φέρουν οι πιστωτές της οικονομικής οντότητας ούτε τον κίνδυνο ότι η μελλοντική εμπειρία μπορεί να αποκλίνει από τις αναλογιστικές παραδοχές.

Ουσιαστικά, το προεξοφλητικό επιτόκιο είναι μία εκτίμηση του χρονοδιαγράμματος καταβολής των παροχών. Η οικονομική οντότητα το επιτυγχάνει αυτό εφαρμόζοντας ένα απλό μέσο σταθμισμένο επιτόκιο προεξόφλησης που αντικατοπτρίζει το εκτιμώμενο χρονοδιάγραμμα και το ποσό των καταβολών των παροχών.

Το πρότυπο δεν ορίζει ποια ομόλογα θεωρούνται υψηλής ποιότητας. Στο παρελθόν τα ομόλογα που χρησιμοποιούνταν και θεωρούνταν αξιόπιστα ήταν αυτά που κατείχαν τις υψηλότερες αξιολογήσεις, δηλαδή είτε «AAA» είτε «AA» από έναν διεθνώς αναγνωρισμένο οίκο αξιολόγησης.

Περισσότερη πληροφόρηση σχετικά με την αξιοπιστία ομολόγων που έχουν αξιολογηθεί με αξία μικρότερη από AA έδωσε η Επιτροπή Διεργειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής. Στο ενημερωτικό δελτίο που εκδόθηκε από την Επιτροπή, αναφέρεται ότι ο όρος «υψηλής ποιότητας εταιρικά ομόλογα» ως έννοια δεν σχετίζεται με ένα συγκεκριμένο δείγμα εταιρικών ομολόγων, και επομένως, μεταβολή στον αριθμό υψηλής ποιότητας ομολόγων (π.χ. λόγω οικονομικής ύφεσης) δεν συνεπάγεται ότι θα επηρεαστούν τα ποιοτικά κριτήρια επιλογής τους. Επιπλέον, αναφέρει ότι αυτό που θεωρείται υψηλή ποιότητα ομολόγων είναι διαχρονικό και ότι οι οντότητες δεν προσαρμόζουν τον τρόπο προσδιορισμού προεξοφλητικού επιτοκίου, ώστε να είναι στο ίδιο επίπεδο με τις αποδόσεις της αγοράς ποιοτικών ομολόγων. Τέλος, η Επιτροπή τόνισε τη σημαντικότητα των γνωστοποιήσεων σχετικά με το προεξοφλητικό επιτόκιο και την αιτιολόγηση του ποσοστού του.

4.3.3.3 Αναλογιστικές Παραδοχές: Μισθοί, Παροχές και Ιατροφαρμακευτικά Κόστη

Επιπλέον, βασικοί παράγοντες για τους οποίους η οικονομική οντότητα πρέπει να προβεί σε εκτιμήσεις για το πως θα επηρεάσουν το πρόγραμμα αποτελούν οι μεταβολές σε παροχές από όρους του προγράμματος, οι μισθοί και τα ιατροφαρμακευτικά κόστη.

Οι μεταβολές που προκύπτουν από τους όρους του προγράμματος θα πρέπει να εκτιμώνται στις αναλογιστικές παραδοχές της οντότητας. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα μπορεί να προβλέπει αύξηση των παροχών με σκοπό την αντιμετώπιση του πληθωρισμού. Επίσης, πολλά προγράμματα, στην περίπτωση που τα ενεργητικά τους στοιχεία δεν επαρκούν ή φτάσουν σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο, ενδέχεται να απαιτούν από τα μέλη τους να συνεισφέρουν στο κόστος. Το ενδεχόμενο αυτό μειώνει το κόστος των παροχών για την οικονομική οντότητα.

Σε περίπτωση που οι μεταβολές δεν αφορούν συμβατικούς όρους του προγράμματος, οδηγούν σε κόστος προϋπηρεσίας.

Όσον αφορά τις εκτιμήσεις για το ύψος των μισθών, παράγοντες που επηρεάζουν είναι ο πληθωρισμός, η ανεργία, η αρχαιότητα, η προσφορά και η ζήτηση εργασίας, η διάρκεια εργασίας.

Οι παραδοχές σχετικά με το κόστος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψιν τις εκτιμώμενες μελλοντικές μεταβολές στο κόστος παροχής ιατροφαρμακευτικών υπηρεσιών, που προέρχονται αμφότερα από τον πληθωρισμό και από συγκεκριμένες μεταβολές στα κόστη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Μία οικονομική οντότητα εκτιμά τα μελλοντικά κόστη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σύμφωνα με ιστορικά στοιχεία που προέρχονται από την εμπειρία της ίδιας, τα οποία συμπληρώνονται από απαραίτητα ιστορικά στοιχεία που προέρχονται από λοιπές οικονομικές οντότητες, ασφαλιστικές εταιρείες, παρόχους ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ή λοιπές πηγές. Επίσης, λαμβάνουν υπόψιν την εξέλιξη της τεχνολογίας, τις μεταβολές σε υπηρεσίες υγείας ή στην παροχή υπηρεσιών

και τις μεταβολές στην κατάσταση της υγείας των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα.³⁸
(Grant Thornton, 2016, pp. 406-412)

4.4 Κόστος Προϋπηρεσίας και Κέρδη ή Ζημιές κατά τον Διακανονισμό

Σε περίπτωση που το πρόγραμμα τροποποιηθεί, διακανονιστεί ή περικοπεί, τότε η οικονομική οντότητα θα πρέπει να προσδιορίσει το κόστος προϋπηρεσίας ή του κέρδους ή της ζημίας. Για να υπολογιστούν αυτά, θα πρέπει αρχικά η οντότητα να έχει υπολογίσει την καθαρή υποχρέωση ή το καθαρό στοιχείο του ενεργητικού καθορισμένων παροχών, βασισμένη στην τρέχουσα εύλογη αξία και τις τρέχουσες αναλογιστικές παραδοχές, συμπεριλαμβανομένων των τρεχόντων επιτοκίων και τιμών της αγοράς, ώστε να αντικατοπτρίζουν: α) τις παροχές του προγράμματος και τα περιουσιακά στοιχεία του πριν από την τροποποίηση, περικοπή ή διακανονισμό και β) μετά την τροποποίηση³⁹.

Τροποποίηση ενός προγράμματος υφίσταται όταν η οικονομική οντότητα υιοθετεί, ή αποσύρει, ένα πρόγραμμα καθορισμένων παροχών ή μεταβάλει τις καταβληθείσες παροχές, βάσει ενός υπάρχοντος προγράμματος καθορισμένων παροχών.⁴⁰

Σύμφωνα με το Πρότυπο, το αποτέλεσμα του ανώτατου ορίου του στοιχείου του ενεργητικού θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν από την οντότητα μετά τον διακανονισμό, τροποποίηση ή περικοπή του προγράμματος. Την επίδραση αυτού η οντότητα θα πρέπει να την αναγνωρίσει στα Λοιπά Συνολικά Έσοδα⁴¹.

Κόστος προϋπηρεσίας είναι η μεταβολή στην παρούσα αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών, η οποία προκύπτει από την τροποποίηση ή την περικοπή ενός προγράμματος.

³⁸ ΔΛΠ 19, παρ. 75-98

³⁹ ΔΛΠ 19, παρ. 99

⁴⁰ ΔΛΠ 19, παρ. 101

⁴¹ ΔΛΠ 19, παρ. 101Α

Μία οικονομική οντότητα θα αναγνωρίσει το κόστος προϋπηρεσίας ως έξοδο, τη νωρίτερη από την ημερομηνία πραγματοποίησης της τροποποίησης ή περικοπής και τη χρονική στιγμή αναγνώρισης του σχετικού κόστους αναδιάρθρωσης.

Περικοπή ενός προγράμματος υφίσταται όταν η οικονομική οντότητα μειώνει σημαντικά τον αριθμό των εργαζόμενων που καλύπτονται από ένα πρόγραμμα παροχών. Μία περικοπή μπορεί να προέλθει από ένα μεμονωμένο γεγονός.

Το κέρδος ή η ζημιά κατά τον διακανονισμό είναι η διαφορά μεταξύ της παρούσας αξίας που έχει υπολογιστεί στο τέλος της χρήσης πριν τον διακανονισμό και των στοιχείων που μεταβιβάστηκαν, και των πληρωμών που έγιναν από την οικονομική οντότητα σχετικά με τον διακανονισμό.

Η οικονομική οντότητα θα αναγνωρίζει το κέρδος ή τη ζημιά κατά τον διακανονισμό ενός προγράμματος καθορισμένων παροχών τη στιγμή που πραγματοποιείται το γεγονός του διακανονισμού.⁴²

4.5 Στοιχεία του Ενεργητικού του Προγράμματος

Προκειμένου να προσδιοριστεί το πλεόνασμα ή το έλλειμμα του προγράμματος θα πρέπει από την παρούσα αξία των υποχρεώσεων καθορισμένων παροχών να αφαιρεθεί η εύλογη αξία οποιωνδήποτε στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος.

Στα στοιχεία του Ενεργητικού του προγράμματος δεν περιλαμβάνονται εισφορές που δεν καταβλήθηκαν και οφείλονται από την εταιρεία στον φορέα, όπως επίσης και χρηματοοικονομικά μέσα που εξέδωσε η οντότητα, τα οποία όμως δεν δύναται να μεταβιβαστούν και βρίσκονται στην κατοχή του φορέα. Θα πρέπει να αφαιρείται από τα στοιχεία του ενεργητικού οποιαδήποτε υποχρέωση άσχετη με παροχές σε εργαζομένους.

Όταν τα περιουσιακά στοιχεία του προγράμματος αντικατοπτρίζουν επακριβώς το ποσό και το χρονοδιάγραμμα ορισμένων ή όλων των πληρωτέων οφειλών στο πλαίσιο του προγράμματος, η εύλογη αξία τέτοιων συμβολαίων θεωρείται ότι είναι η

⁴² ΔΛΠ 19, παρ. 102-112

παρούσα αξία των υποκείμενων υποχρεώσεων που δεν μπορούν να ανακτηθούν πλήρως βάσει του συμβολαίου.⁴³

4.6 Στοιχεία του Κόστους Καθορισμένων Παροχών

Η οικονομική οντότητα θα αναγνωρίζει στα κέρδη ή τις ζημίες, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από άλλο πρότυπο, το κόστος απασχόλησης και τον καθαρό τόκο επί της καθαρής υποχρέωσης καθορισμένων παροχών. Ενώ θα αναγνωρίζει τις μεταγενέστερες επιμετρήσεις της καθαρής υποχρέωσης ή του καθαρού στοιχείου ενεργητικού του προγράμματος στα λοιπά συνολικά έσοδα.

Το πρότυπο απαγορεύει την αναταξινόμηση των στοιχείων που έχουν αναγνωρισθεί στα λοιπά συνολικά έσοδα στα κέρδη ή τις ζημίες. Ωστόσο, δίνεται η δυνατότητα στην οικονομική οντότητα να μεταφέρει τα ποσά αυτά που έχουν αναγνωρισθεί στα λοιπά συνολικά έσοδα εντός των ιδίων κεφαλαίων.⁴⁴

4.6.1 Κόστος Τρέχουσας Απασχόλησης

Η οικονομική οντότητα προσδιορίζει το κόστος της τρέχουσας απασχόλησης, χρησιμοποιώντας αναλογιστικές παραδοχές που έχουν καθορισθεί κατά την έναρξη της ετήσιας περιόδου αναφοράς. Ωστόσο, εάν η οικονομική οντότητα λόγω διακανονισμού, περικοπής ή τροποποίησης του προγράμματος προβαίνει σε επαναμέτρηση της καθαρής υποχρέωσης ή του περιουσιακού στοιχείου, τότε υπολογίζει το κόστος της τρέχουσας απασχόλησης για το υπόλοιπο της ετήσιας περιόδου αναφοράς, χρησιμοποιώντας αναλογιστικές παραδοχές που ακολούθησε για την επαναμέτρηση.⁴⁵

⁴³ ΔΛΠ 19, παρ. 113-115

⁴⁴ ΔΛΠ 19, παρ. 120-122

⁴⁵ ΔΛΠ 19, παρ. 122Α

4.6.2 Καθαρός Τόκος επί της Καθαρής Υποχρέωσης Καθορισμένων Παροχών

Για τον υπολογισμό του καθαρού τόκου επί της καθαρής υποχρέωσης καθορισμένων παροχών θα πρέπει να πολλαπλασιαστεί το επιτόκιο προεξόφλησης με την καθαρή υποχρέωση, χρησιμοποιώντας ως βάση υπολογισμού τα ποσά που έχουν προσδιοριστεί για αυτά στην αρχή του οικονομικού έτους. Στην περίπτωση που έχει υπάρξει διακανονισμός, περικοπή ή τροποποίηση του προγράμματος, η οντότητα θα χρησιμοποιήσει για το υπόλοιπο της ετήσιας περιόδου μετά την τροποποίηση: (α) το προεξοφλητικό επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε στην επαναμέτρηση, (β) την καθαρή παρούσα αξία της υποχρέωσης που προέκυψε μετά την τροποποίηση, διακανονισμό, περικοπή. Η οντότητα θα λάβει υπόψιν οποιαδήποτε αλλαγή στην καθαρή υποχρέωση (περιουσιακό στοιχείο) κατά τη διάρκεια της περιόδου από εισφορές ή παροχές.⁴⁶

Το παραπάνω στοιχείο περιλαμβάνει έσοδο τόκου επί των στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος, κόστος τόκου επί της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών και τόκο επί της επίδρασης του ανώτατου ορίου του στοιχείου του ενεργητικού.

Το έσοδο τόκων επί των στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος αποτελεί στοιχείο της απόδοσης των στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος και προκύπτει από τη σχέση: εύλογη αξία των στοιχείων αυτών επί το επιτόκιο προεξόφλησης. Όπως και προηγουμένως, σε περίπτωση διακανονισμού, τροποποίησης ή περικοπής του προγράμματος το έσοδο τόκων, για την περίοδο μετά το γεγονός, προσδιορίζεται με τις αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν στην επαναμέτρηση της καθαρής υποχρέωσης ή στοιχείου του ενεργητικού. Η διαφορά μεταξύ του εσόδου τόκων επί των στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος και της απόδοσης των στοιχείων αυτών συμπεριλαμβάνεται στη μεταγενέστερη επιμέτρηση της καθαρής υποχρέωσης καθορισμένων παροχών.⁴⁷

Τέλος, όπως και στα υπόλοιπα στοιχεία, έτσι και ο τόκος επί της επίδρασης του ανώτατου ορίου του στοιχείου του ενεργητικού προσδιορίζεται πολλαπλασιάζοντας την επίδραση του ανώτατου ορίου του στοιχείου αυτού με το επιτόκιο προεξόφλησης,

⁴⁶ ΔΛΠ 19, παρ. 123 Α

⁴⁷ ΔΛΠ 19, παρ. 125

όπως αυτά έχουν προσδιοριστεί στην αρχή της χρήσης. Εάν η οικονομική οντότητα επαναπροσδιορίζει την καθαρή υποχρέωση (περιουσιακό στοιχείο) καθορισμένων παροχών, τότε καθορίζει τον τόκο επί του αποτελέσματος του ανώτατου ορίου του ενεργητικού για το υπόλοιπο της ετήσιας περιόδου αναφοράς, μετά την τροποποίηση του προγράμματος, την περικοπή ή τον διακανονισμό, λαμβάνοντας υπόψη κάθε μεταβολή στο αποτέλεσμα του ανώτατου ορίου του περιουσιακού στοιχείου του προγράμματος. Η διαφορά μεταξύ του ποσού αυτού και της συνολικής μεταβολής της επίδρασης του ανώτατου ορίου του στοιχείου του ενεργητικού συμπεριλαμβάνεται στη μεταγενέστερη επιμέτρηση της καθαρής υποχρέωσης καθορισμένων παροχών.⁴⁸

4.6.3 Μεταγενέστερες Επιμετρήσεις

Οι μεταγενέστερες επιμετρήσεις της καθαρής υποχρέωσης (καθαρού στοιχείου του ενεργητικού) καθορισμένων παροχών αφορούν:

- αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές,
- την απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος, μείον το ποσό που συμπεριλαμβάνεται στο καθαρό τόκο,
- τις μεταβολές στην επίδραση του ανώτατου ορίου του στοιχείου του ενεργητικού, εκτός των ποσών που περιέχονται στον καθαρό τόκο επί της καθαρής υποχρέωσης.

Αναφορικά με τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές, αυτά οφείλονται σε μεταβολές στις αναλογιστικές παραδοχές που έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση ή τη μείωση της παρούσας αξίας της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών.

Για παράδειγμα, τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές μπορεί να οφείλονται στις επιδράσεις της μεταβολής του προεξοφλητικού επιτοκίου, των εκτιμήσεων για τις αυξήσεις των μισθών, της θνησιμότητας, του κόστους ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, των μελλοντικών αποχωρήσεων. Επίσης, μπορεί να προέρχονται από απροσδόκητους παράγοντες που επηρεάζουν τις αναλογιστικές παραδοχές, όπως μη αναμενόμενα υψηλά ή χαμηλά ποσοστά αποχωρήσεων εργαζόμενων κ.α.

⁴⁸ ΔΛΠ 19, παρ. 126

Τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές δεν περιλαμβάνουν μεταβολές στην παρούσα αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών λόγω υιοθέτησης, τροποποίησης, περικοπής ή διακανονισμού του προγράμματος καθορισμένων παροχών ή μεταβολές στις καταβληθείσες παροχές του προγράμματος. Οι μεταβολές αυτές οδηγούν στην αναγνώριση κόστους προϋπηρεσίας ή κέρδους ή ζημιάς κατά τον διακανονισμό.

Τα κόστη διαχείρισης των στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος και κάθε πληρωτέος φόρος από το ίδιο το πρόγραμμα θα πρέπει να αφαιρείται για τον υπολογισμό της απόδοσης των στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος. Τα λοιπά κόστη διοίκησης δεν αφαιρούνται από την απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος.⁴⁹

4.7 Γνωστοποιήσεις

Τα προγράμματα καθορισμένων παροχών απαιτούν λεπτομερείς γνωστοποιήσεις. Συνεπώς, οι πληροφορίες που παρέχονται από την οντότητα:

(α) επεξηγούν τα χαρακτηριστικά των προγραμμάτων της για την καταβολή και τους κινδύνους αυτών,

(β) προσδιορίζουν και εξηγούν τα ποσά στις Οικονομικές Καταστάσεις που σχετίζονται με τα προγράμματα καθορισμένων παροχών, και

(γ) περιγράφουν πώς μπορεί να επηρεαστούν οι μελλοντικές ταμιακές ροές από τα προγράμματα.

Για να είναι σε θέση η οντότητα να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του προτύπου, θα πρέπει να υπολογίσει το επίπεδο λεπτομέρειας που απαιτείται, την έμφαση που πρέπει να δοθεί σε κάθε γνωστοποίηση, ποια στοιχεία θα παρουσιαστών ομαδοποιημένα και ποια χωριστά και τι επιπλέον πληροφόρηση θα πρέπει να παρέχει, έτσι ώστε να είναι σε θέση οι χρήστες να αξιολογήσουν τα γνωστοποιημένα στοιχεία.⁵⁰

⁴⁹ ΔΛΠ 19, παρ. 127-130

⁵⁰ ΔΛΠ 19, παρ. 135-138

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΔΙΕΘΝΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ 26

5.1 Σκοπός και Πεδίο Εφαρμογής

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 26 «*Λογιστική και Παρουσίαση των Προγραμμάτων Παροχών Αποχώρησης*» αναφέρεται σε ζητήματα προγραμμάτων παροχών λόγω αφυπηρέτησης και συγκεκριμένα, σκοπός του είναι να παρέχει οδηγίες σχετικά με τον λογιστικό χειρισμό και την παρουσίαση των προγραμμάτων αυτών προς όλους τους συμμετέχοντες, ως μία ομάδα. Το παρόν πρότυπο λειτουργεί συμπληρωματικά του ΔΛΠ 19.

Τα προγράμματα παροχών λόγω αφυπηρέτησης μπορεί να αναφέρονται και ως «συνταξιοδοτικά προγράμματα», «προγράμματα συνταξιοδότησης λόγω ορίου ηλικίας», ή «προγράμματα παροχών εξόδου από την υπηρεσία».

Ένα πρόγραμμα παροχών αποχώρησης αντιμετωπίζεται από το Πρότυπο ως μία οικονομική οντότητα, ξεχωριστή από τους εργοδότες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, η οποία παρουσιάζει δικές της οικονομικές καταστάσεις. (Νεγκάκης, 2015, p. 459)

5.2 Πεδίο Εφαρμογής

Ένα πρόγραμμα παροχών εξόδου από την υπηρεσία μπορεί να είναι πρόγραμμα καθορισμένων εισφορών ή καθορισμένων παροχών. Είναι συνήθης σε αυτά τα προγράμματα ο σχηματισμός ξεχωριστών φορέων, με ή χωρίς νομική αυτοτέλεια και θεματοφύλακες, στους οποίους θα πραγματοποιούνται οι εισφορές. Κατόπιν, αυτός ο φορέας είναι υπεύθυνος για την καταβολή των παροχών. Το πρότυπο εφαρμόζεται και στην περίπτωση που δεν δημιουργείται τέτοιος φορέας.

Επίσης, προγράμματα με περιουσιακά στοιχεία επενδυμένα σε ασφαλιστικές εταιρείες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΛΠ 26, καθώς οι υποχρεώσεις σε

λογιστικό και κεφαλαιακό επίπεδο είναι κοινές με αυτές των ιδιωτικών επενδύσεων. Εξαιρείται η περίπτωση όπου το συμβόλαιο με την ασφαλιστική εταιρεία φέρει το όνομα ενός συμμετέχοντος ή ομάδας συμμετεχόντων, κατά την οποία η ασφαλιστική εταιρεία έχει την ευθύνη της καταβολής της παροχής.

Άλλες μορφές παροχών απασχόλησης προσωπικού, όπως: παροχές αποχωρήσεως μετά από μακροχρόνια υπηρεσία, ειδικά προγράμματα πρόωρης ή οικειοθελούς αποχώρησης από την υπηρεσία, προγράμματα υγείας και πρόνοιας ή πρόσθετων παροχών κλπ. δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Προτύπου.⁵¹

5.3 Ορισμοί⁵²

Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών: Αποτελούν προγράμματα παροχών λόγω αφυπηρέτησης, σύμφωνα με τα οποία τα ποσά που αποδίδονται ως παροχές λόγω αφυπηρέτησης υπολογίζονται με βάση τις εισφορές σε έναν φορέα και τις αποδόσεις αυτής της επένδυσης.

Προγράμματα Καθορισμένων Παροχών: Είναι προγράμματα παροχών λόγω αφυπηρέτησης, όπου ο προσδιορισμός των καταβλητέων παροχών εξόδου από την υπηρεσία γίνεται με τη χρήση ενός μαθηματικού τύπου, στηριζόμενου στις αποδοχές των εργαζομένων ή/και στα χρόνια υπηρεσίας.

Καθαρά Περιουσιακά Στοιχεία Διαθέσιμα για Παροχές: Είναι τα στοιχεία του ενεργητικού ενός προγράμματος, αφού αφαιρεθούν οι υποχρεώσεις του, εκτός από την αναλογιστική παρούσα αξία των υπεσχημένων παροχών λόγω αφυπηρέτησης.

Αναλογιστική Παρούσα Αξία των Υπεσχημένων Παροχών Λόγω Αφυπηρέτησης: Αναφέρεται στην παρούσα αξία των πληρωμών που αναμένεται να γίνουν από ένα πρόγραμμα σε τωρινούς και πρώην εργαζομένους για τις υπηρεσίες που έχουν προσφέρει.

Κατοχυρωμένες Παροχές: Αφορούν παροχές των οποίων τα δικαιώματα, βάσει των όρων ενός προγράμματος, είναι ανεξάρτητα από τη συνέχιση της εργασιακής σχέσης.

⁵¹ ΔΛΠ 26, παρ. 1-7

⁵² ΔΛΠ 26, παρ. 8

5.4 Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών

Σε ένα πρόγραμμα καθορισμένων εισφορών οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να περιλαμβάνουν κατάσταση με τα στοιχεία του ενεργητικού τα οποία διατίθενται για παροχές, καθώς και να περιγράφονται σε αυτές οι μέθοδοι χρηματοδότησης.

Σε ένα πρόγραμμα καθορισμένων εισφορών η παροχή που θα καταβληθεί στους συμμετέχοντες μελλοντικά προσδιορίζεται από τις εισφορές του εργοδότη, των συμμετεχόντων ή και των δύο και από την απόδοση των επενδύσεων των κεφαλαίων. Με την εισφορά στο φορέα η υποχρέωση του εργοδότη εξαντλείται. Η συμβουλή από αναλογιστή είναι προαιρετική.

Οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα εξετάζουν τις δραστηριότητες του προγράμματος, ελέγχουν αν οι εισφορές έχουν εισπραχθεί και αν έχει ασκηθεί κατάλληλος έλεγχος για την προστασία των δικαιωμάτων τους, καθώς επηρεάζεται από αυτά άμεσα το ύψος των μελλοντικών παροχών. Ενώ ο εργοδότης εξετάζει την αποτελεσματική και δίκαιη λειτουργία του προγράμματος.

Για τη συνεχή παροχή πληροφόρησης σχετικά με το ΠΚΕ και την απόδοση επενδύσεων, υποβάλλονται οικονομικές καταστάσεις όπου περιγράφονται σημαντικές δραστηριότητες κατά τη χρήση, τυχόν μεταβολές και τα αποτελέσματα αυτών, αλλά και οι επενδυτικές πολιτικές. Επίσης, υποβάλλονται και καταστάσεις για τις συναλλαγές και αποδόσεις επενδύσεων κατά τη χρήση, όπως και την οικονομική θέση του προγράμματος στο τέλος της χρήσης.⁵³ (Νεγκάκης, 2015, p. 460)

Στις οικονομικές καταστάσεις ενός ΠΚΕ θα πρέπει να περιλαμβάνεται:

- μία περιγραφή σημαντικών συμβάντων στη χρήση τα οποία είχαν επίδραση στο πρόγραμμα, τα μέλη και τους όρους του,
- μια περιγραφή των επενδυτικών πολιτικών,

⁵³ ΔΛΠ 26, παρ. 13-16

- καταστάσεις αναφοράς των συναλλαγών και της απόδοσης των επενδύσεων κατά τη διάρκεια της περιόδου, καθώς και της οικονομικής κατάστασης του προγράμματος στη λήξη της περιόδου.

5.5 Προγράμματα Καθορισμένων Παροχών

Το πρότυπο ορίζει ότι στην οικονομική κατάσταση ενός προγράμματος καθορισμένων παροχών που συντάσσεται θα παρέχεται:

Είτε μία κατάσταση που θα παρουσιάζει:

- ✓ τα διαθέσιμα για παροχές καθαρά στοιχεία του ενεργητικού,
- ✓ την αναλογιστική παρούσα αξία των υπεσχημένων παροχών αφυπηρέτησης, με διαχωρισμό των κατοχυρωμένων και μη κατοχυρωμένων παροχών, και
- ✓ το πλεόνασμα ή το έλλειμμα που προέκυψε.

Είτε μία κατάσταση των καθαρών στοιχείων του ενεργητικού που είναι διαθέσιμα για παροχές, η οποία θα περιλαμβάνει:

- ✓ σημείωση για την αναλογιστική παρούσα αξία των υπεσχημένων παροχών, με διαχωρισμό των κατοχυρωμένων και των μη κατοχυρωμένων παροχών.
- ✓ Παραπομπή σε συνημμένη αναλογιστική μελέτη που θα παρέχει σχετική πληροφόρηση.

Στην περίπτωση που δεν υπάρχει καταρτισμένη αναλογιστική εκτίμηση κατά τον χρόνο σύνταξης της οικονομικής κατάστασης, τότε θα λαμβάνεται ως βάση η τελευταία χρονικά εκτίμηση που έχει πραγματοποιηθεί, και το γεγονός αυτό θα γνωστοποιείται στις σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων.

Η σχέση της αναλογιστικής παρούσας αξίας των παροχών που θα καταβληθούν μετά την έξοδο από την υπηρεσία και των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που μπορούν να διατεθούν για παροχές θα πρέπει να επεξηγείται στις οικονομικές καταστάσεις, όπως επίσης και η πολιτική χρηματοδότησης των παροχών.

Οι καταβολές των παροχών μετά την έξοδο από την υπηρεσία σε ένα πρόγραμμα καθορισμένων εισφορών εξαρτώνται από την οικονομική κατάσταση του

προγράμματος, τη συνεπή καταβολή εισφορών από τους υπόχρεους στο παρόν αλλά και μελλοντικά, καθώς και από την απόδοση της επενδυτικής πολιτικής. Επομένως, απαιτείται αναλογιστής για την εκτίμηση της οικονομικής κατάστασης και τον καθορισμό των μελλοντικών εισφορών.

Η οικονομική αναφορά ενός προγράμματος καθορισμένων παροχών έχει ως σκοπό να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω, δηλαδή για την οικονομική κατάσταση του προγράμματος και τη σχέση των πόρων και των υπεσχημένων παροχών. Για το λόγο αυτό, μία οικονομική αναφορά περιγράφει δραστηριότητες στην περίοδο που επέφεραν μεταβολές στο πρόγραμμα ή στα μέλη που συμμετέχουν, την οικονομική κατάσταση στη λήξη, την πληροφόρηση που παρέχει ο αναλογιστής, περιγραφή των επενδυτικών πολιτικών και της απόδοσης κλπ.⁵⁴

5.5.1 Αναλογιστική Παρούσα Αξία των Υπεσχημένων Παροχών Λόγω Αφυπηρέτησης

Αναφορικά με την παρούσα αξία των αναμενόμενων καταβολών ενός προγράμματος συνταξιοδότησης, αυτά υπολογίζονται και απεικονίζονται, χρησιμοποιώντας είτε τα τρέχοντα επίπεδα μισθοδοσίας είτε τα προβλεπόμενα μελλοντικά επίπεδα μισθοδοσίας. Η επιχειρηματολογία για την κάθε προσέγγιση αναλύεται παρακάτω.

Η τρέχουσα μισθοδοσία χρησιμοποιείται επειδή η αναλογιστική παρούσα αξία των υποσχόμενων παροχών εξόδου μπορεί να υπολογιστεί αντικειμενικά. Πρώτον, επειδή είναι πιο κοντά στο οφειλόμενο ποσό όταν ολοκληρωθεί ή τερματιστεί το πρόγραμμα. Δεύτερον, λόγω της αύξησης των παροχών που προέρχονται από τους μισθούς που υποσχέθηκαν ως πρόγραμμα τη στιγμή της αύξησης.

Η μελλοντική μισθοδοσία χρησιμοποιείται, επειδή οι οικονομικές πληροφορίες έχουν καταρτιστεί με βάση τη συνεχιζόμενη δραστηριότητα μιας οικονομικής οντότητας, ανεξάρτητα από τυχόν παραδοχές ή εκτιμήσεις. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι σε ένα πρόγραμμα τελικής πληρωμής, το εισόδημα προσδιορίζεται με βάση τους μισθούς κατά ή κοντά στην ημερομηνία συνταξιοδότησης, οπότε τα ποσά των μισθών,

⁵⁴ ΔΛΠ 26, παρ. 17-22

των εισφορών και των επιστροφών κεφαλαίου πρέπει επίσης να εγγραφούν στον προϋπολογισμό. Στην περίπτωση που η χρηματοδότηση του προγράμματος εξαρτάται από το επίπεδο των μελλοντικών μισθών και δεν συμπεριλαμβάνεται η εκτιμώμενη μελλοντική μισθοδοσία, τότε ενδέχεται να εμφανίζονται λανθασμένες πληροφορίες για τη χρηματοδότηση του.

Αναφορικά με τη συχνότητα των αναλογιστικών αυτών εκτιμήσεων, αυτές δεν υλοποιούνται σε πολλές χώρες σε διάστημα μικρότερο των τριών ετών.⁵⁵

5.5.2 Περιεχόμενο της Έκθεσης

Το πρότυπο ορίζει τρεις τρόπους παρουσίασης των οικονομικών αναφορών των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών. Για τον κάθε τρόπο υπάρχουν υποστηρικτές, ανάλογα με το πού είναι διατεθειμένη η κάθε οικονομική οντότητα να δώσει έμφαση.

Αρχικά, σε μία οικονομική αναφορά θα πρέπει να περιλαμβάνεται μία κατάσταση με τα καθαρά στοιχεία του ενεργητικού του προγράμματος που διατίθενται για παροχές, μία με την αναλογιστική παρούσα αξία των υποσχόμενων παροχών μετά την έξοδο από την υπηρεσία και το προκύπτον πλεόνασμα ή έλλειμμα. Επίσης, πρέπει να περιλαμβάνεται και κατάσταση με μεταβολές των παραπάνω στοιχείων.

Στον δεύτερο τρόπο απεικόνισης ισχύουν τα παραπάνω, με τη διαφορά ότι η αναλογιστική παρούσα αξία περιέχεται στις γνωστοποιήσεις των καταστάσεων αυτών. Και στους δύο αυτούς τρόπους, μπορεί να επισυνάπτεται ως υποστηρικτικό έγγραφο η αναλογιστική μελέτη.

Σχετικά με τον τρίτο τρόπο, το Πρότυπο ορίζει ότι στην οικονομική αναφορά θα περιλαμβάνεται μία κατάσταση των καθαρών στοιχείων του ενεργητικού και μία με τις μεταβολές τους. Η αναλογιστική παρούσα αξία των υποσχόμενων παροχών λόγω συνταξιοδότησης, θα περιέχεται σε ξεχωριστή αναλογιστική μελέτη.

⁵⁵ ΔΛΠ 26, παρ. 23-27

Αυτοί που χρησιμοποιούν τις δύο πρώτες μορφές παρουσίασης υποστηρίζουν ότι παρέχεται καλύτερη πληροφόρηση σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση του προγράμματος.⁵⁶ (Grant Thornton, 2016, p. 528)

5.5.3 Αποτίμηση Στοιχείων του Ενεργητικού του Προγράμματος

Η εύλογη αξία χρησιμοποιείται για την αναγνώριση των επενδύσεων ενός προγράμματος παροχών. Εάν δεν μπορεί να προσδιοριστεί η εύλογη αξία, τότε πρέπει να περιλαμβάνεται στις γνωστοποιήσεις ο λόγος για τη μη χρησιμοποίηση της. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι για τους εμπορεύσιμους τίτλους, η εύλογη αξία είναι κατά κύριο λόγο η τρέχουσα αξία, καθώς θεωρείται η καταλληλότερη για επενδυτικές αποφάσεις τόσο κατά την ημερομηνία αναφοράς, όσο και κατά τη διάρκεια της σχετικής περιόδου. Σε περίπτωση που τα χρεόγραφα αυτά αναγνωρίζονται σε διαφορετική τιμή από την εύλογη αξία, τότε απαιτείται η γνωστοποίηση της εύλογης αξίας.⁵⁷

5.6 Γνωστοποιήσεις

Αναφορικά με τις γνωστοποιήσεις, το Πρότυπο ορίζει ότι οι οικονομικές αναφορές των προγραμμάτων θα πρέπει να περιλαμβάνουν μία κατάσταση των καθαρών στοιχείων του ενεργητικού τα οποία είναι διαθέσιμα για παροχές και τις μεταβολές αυτών των στοιχείων. Η κατάσταση αυτή θα περιλαμβάνει δεδομένα όπως τα περιουσιακά στοιχεία στο τέλος της χρήσης ταξινομημένα, πληροφορίες για σημαντικές επενδύσεις και άλλες υποχρεώσεις. Επιπλέον, θα περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τις μεταβολές στις εισφορές εργοδοτών και εργαζομένων, μεταβολές στα έσοδα και έξοδα, τους φόρους, τα κέρδη ή ζημίες, μεταφορές από ένα πρόγραμμα σε άλλο και τις παροχές πληρωτέες. Επίσης, στις γνωστοποιήσεις θα πρέπει να περιλαμβάνεται μία ανάλυση των πολιτικών χρηματοδότησης των προγραμμάτων.

⁵⁶ ΔΛΠ 26, παρ. 28-31

⁵⁷ ΔΛΠ 26, παρ. 32-35

Τέλος, όσον αφορά τα προγράμματα καθορισμένων παροχών, οι γνωστοποιήσεις πρέπει να περιέχουν την αναλογιστική παρούσα αξία των υπεσχημένων παροχών λόγω αφυπηρέτησης, μία περιγραφή των βασικών αναλογιστικών παραδοχών, καθώς και τη μέθοδο υπολογισμού της αναλογιστικής παρούσας αξίας των υπεσχημένων παροχών μετά την έξοδο από την υπηρεσία.

Η έκθεση ενός προγράμματος παροχών λόγω αφυπηρέτησης θα πρέπει να περιέχει μία περιγραφή του προγράμματος, είτε ως μέρος μίας οικονομικής αναφοράς είτε ως ξεχωριστή έκθεση. Μία τέτοια έκθεση μπορεί να περιέχει τα ακόλουθα:

- Τα ονόματα των εργοδοτών και των ομάδων των εργαζομένων που καλύπτει.
- Τον αριθμό των συμμετεχόντων που λαμβάνουν παροχές και τον αριθμό των λοιπών συμμετεχόντων, ταξινομημένων κατάλληλα.
- Το είδος του προγράμματος.
- Μία σημείωση αναφορικά με το αν οι συμμετέχοντες εισφέρουν στο πρόγραμμα.
- Μία περιγραφή των υπεσχημένων παροχών λόγω αφυπηρέτησης στους συμμετέχοντες.
- Μία περιγραφή των πιθανόν όρων τερματισμού του προγράμματος.
- Τυχόν αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια της περιόδου σε καθένα από τα παραπάνω στοιχεία έκθεσης.

Το πρότυπο επιτρέπει την παραπομπή σε οποιαδήποτε επιπρόσθετα έγγραφα τα οποία είναι χρήσιμα για την πληρέστερη πληροφόρηση των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων.⁵⁸

⁵⁸ ΔΛΠ 26, παρ. 34-36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

6.1 Πρακτικές Εφαρμογές

6.1.1 Πρακτική Εφαρμογή 1^η

Για την καλύτερη κατανόηση της θεωρίας που έχει προηγηθεί, σε αυτήν την ενότητα, παρουσιάζεται μια πρακτική εφαρμογή του λογιστικού χειρισμού ενός Προγράμματος Καθορισμένων Παροχών. Συγκεκριμένα, θα αναλύσουμε τα ποσά που πρέπει να αναγνωρίσει η οντότητα στις οικονομικές της καταστάσεις.

Η Επιχείρηση «ΑΛΦΑ Α.Ε.» λειτουργεί ένα Πρόγραμμα Καθορισμένων Παροχών για το σύνολο των εργαζομένων της, στο οποίο προβλέπεται στον καθένα σύνταξη ύψους 3% επί του τελικού μισθού ανά έτος υπηρεσίας. Η παρούσα αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών και η εύλογη αξία των στοιχείων του ενεργητικού κατά την 31/12/2020 ανήλθαν σε € 33.000.000 και σε € 27.000.000 αντίστοιχα. Η Καθαρή Θέση ανήλθε σε € 2.000.000

Η Επιχείρηση, σε συνεργασία με αναλογιστή τον οποίο προσέλαβε, συγκέντρωσε τα παρακάτω στοιχεία για την περίοδο:

- Το κόστος τρέχουσας απασχόλησης 01/01/2021 ανήλθε σε € 3.000.000.
- Καταβληθείσες παροχές σε εργαζόμενους € 500.000.
- Εισφορές που καταβλήθηκαν στο φορέα € 2.500.000.
- Ο αναλογιστής υπολόγισε την 31/12/2021 αναλογιστικές ζημιές ποσού € 400.000.

Η «ΑΛΦΑ Α.Ε.», κατά την αναφερόμενη περίοδο, προέβη σε τροποποίηση του προγράμματος και στην αύξηση του τελικού μισθού από 3% σε 4%, με αποτέλεσμα να αυξηθούν οι καταβληθείσες παροχές. Ο αναλογιστής υπολόγισε την παρούσα αξία της υποχρέωσης μετά την τροποποίηση σε € 38.000.000 και το κόστος τρέχουσας απασχόλησης με τις αναλογιστικές παραδοχές που εφαρμόστηκαν στην τροποποίηση

σε € 3.500.000. Η εύλογη αξία των στοιχείων του ενεργητικού δεν επηρεάστηκε από την τροποποίηση.

Η εταιρεία μέχρι την 01/01/2020 είχε σωρευμένες προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού € 13.000.000, ενώ οι προβλέψεις που αφορούν τη χρήση είναι € 1.000.000.

Σημειώνεται ότι η παρούσα αξία της υποχρέωσης και το κόστος τρέχουσας απασχόλησης υπολογίζονται με βάση τη μέθοδο της προβλεπόμενης πιστωτικής μονάδας. Επίσης, η απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού είναι ίση με το έσοδο του τόκου. Το προεξοφλητικό επιτόκιο στην αρχή της περιόδου ήταν 5,4%, ενώ το προεξοφλητικό επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για τον επαναμέτρηση της καθαρής υποχρέωσης ήταν 5%. Δεν λαμβάνονται υπόψη κόστη διαχείρισης από τον φορέα. Η εταιρεία δεν απασχολεί προσωπικό άνω των 46 ετών.

Ανάλυση

Αρχικά, με βάση τη νέα μεθοδολογία που εξέδωσε η ΕΛΤΕ για την κατανομή των παροχών στις περιόδους εργασίας, η εταιρεία θα πρέπει να εφαρμόσει αναδρομικά την αλλαγή στη λογιστική πολιτική. Εφόσον η εταιρεία δεν απασχολεί εργαζόμενο άνω των 46 ετών, δεν οφείλει αποζημίωση και δεν θα αναγνωρίσει πρόβλεψη για τη χρήση του 2021. Ωστόσο, θα πρέπει να αναστρέψει το σύνολο των σωρευμένων προβλέψεων. Επομένως, η εταιρεία με εγγραφή θα χρεώσει την υποχρέωση ποσού € 13.000.000 και θα πιστώσει τα αποτελέσματα εις νέο, ισόποσα. Με αυτό τον τρόπο η επίδραση μεταφέρεται στη καθαρή θέση. Το ποσό του €1.000.000 θα αυξήσει τα αποτελέσματα της χρήσης του 2020.

Απόσπασμα Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης

	Δημοσιευμένα Στοιχεία	Προσαρμογή	Τελικό
	<u>31.12.2020</u>	<u>ΔΛΠ 19</u>	<u>31.12.2020</u>
Καθαρή Θέση			
Αποτελέσματα εις νέον	2.000.000€	13.000.000€	15.000.000 €
<hr/>			
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις			
Προβλέψεις Παροχών Προσωπικού			
λόγω εξόδου από την Υπηρεσία	13.000.000€	(13.000.000€)	0
<hr/>			

Έπειτα, σύμφωνα με το πρότυπο, τη μεταβολή στην παρούσα αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών που προέκυψε από την τροποποίηση του προγράμματος, θα πρέπει η εταιρεία να την αναγνωρίσει στην κατάσταση αποτελεσμάτων τη στιγμή που πραγματοποιήθηκε.

Επομένως, σύμφωνα με το πρότυπο, στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων θα αναγνωριστούν το Κόστος Απασχόλησης που αποτελείται από το κόστος τρέχουσας απασχόλησης και το κόστος προϋπηρεσίας, την επίδραση της τροποποίησης στην καθαρή υποχρέωση που αναφέρθηκε παραπάνω και τον Καθαρό Τόκο που είναι η διαφορά του εσόδου τόκων από το κόστος τόκων.

Το κόστος τρέχουσας απασχόλησης θα καθοριστεί για το υπόλοιπο της χρήσης με τις αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό της καθαρής υποχρέωσης μετά την τροποποίηση, δηλαδή € 3.500.000.

Σύμφωνα με τη παράγραφο 123Α του ΔΛΠ 19, στην περίπτωση που υπάρχει τροποποίηση του προγράμματος, το Κόστος Τόκων υπολογίζεται αν πολλαπλασιάσουμε το προεξοφλητικό επιτόκιο με το ποσό της παρούσας αξίας της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών όπως προσδιορίστηκαν μετά την τροποποίηση.

Επομένως δεν χρησιμοποιείται το προεξοφλητικό επιτόκιο 5,4% της αρχής της περιόδου.

$$\text{Κόστος Τόκων} = 5\% \times \text{€}38.000.000 = \text{€}1.900.000$$

Σχετικά με το Έσοδο Τόκων, σε περίπτωση τροποποίησης, αυτό προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό του προεξοφλητικού επιτοκίου με την εύλογη αξία των στοιχείων του ενεργητικού μετά την τροποποίηση,⁵⁹ ήτοι € 1.350.000 :

$$\text{Έσοδο Τόκων} = 5\% \times 27.000.000 = 1.350.000$$

Πίνακας 2: Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης Πρακτικής Εφαρμογής 1

Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης	Ποσά
Λειτουργικό Κόστος	
Κόστος τρέχουσας απασχόλησης	3.500.000 €
Επίδραση Διακανονισμού	5.000.000 €
Σύνολο κόστους απασχόλησης	8.500.000 €
Χρηματοοικονομικό Κόστος	
Κόστος τόκων	1.900.000 €
Έσοδο τόκων	-1.350.000 €
Καθαρός τόκος	550.000 €
Σύνολο Χρηματοοικονομικό Έξοδο	9.050.000 €

Στην Κατάσταση Λοιπών Συνολικών Εσόδων περιλαμβάνονται οι μεταγενέστερες επιμετρήσεις, δηλαδή τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημίες από μεταβολές παραδοχών, η απόδοση στοιχείων του ενεργητικού και οι μεταβολές ανώτατου ορίου του στοιχείου του ενεργητικού. Στην περίπτωση της «ΑΛΦΑ Α.Ε», η απόδοση στοιχείων ενεργητικού δεν περιλαμβάνεται, καθώς είναι ίση με το έσοδο τόκων και περιλήφθηκε στα αποτελέσματα και εφόσον δεν υπάρχει πλεόνασμα στο πρόγραμμα, δεν αναγνωρίζονται μεταβολές ανώτατου ορίου του στοιχείου του ενεργητικού. Το ποσό που θα αναγνωριστεί είναι οι αναλογιστικές ζημίες που προέκυψαν από μεταβολή στις αναλογιστικές παραδοχές.

⁵⁹ ΔΛΠ 19 παρ. 125

Πίνακας 3: Κατάσταση Λοιπών Συνολικών Εσόδων Πρακτικής Εφαρμογής 1

<i>Κατάσταση Λοιπών Συνολικών Εσόδων</i>	<i>Ποσά</i>
Αναλογιστική Ζημία	400.000 €
Απόδοση Στοιχείων Ενεργητικού	-
Μεταβολές ανώτατου ορίου του στοιχείου του ενεργητικού	-
Σύνολο Μεταγενέστερων Επιμετρήσεων	400.000 €

Τέλος, στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης θα αναγνωριστεί η καθαρή υποχρέωση ή το καθαρό στοιχείο του ενεργητικού του προγράμματος που θα προκύψει από το έλλειμμα ή το πλεόνασμα του προγράμματος, που υπολογίζεται ως η διαφορά της παρούσας αξίας της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών κατά την 31/12/2021 από την εύλογη αξία του ενεργητικού του προγράμματος στις 31/12/2021. Σύμφωνα με τη παράγραφο 101 Α, η επίδραση του ανώτατου ορίου του στοιχείου του ενεργητικού λαμβάνεται υπόψιν μετά την τροποποίηση. Εν προκειμένω, το πρόγραμμα παρουσιάζει έλλειμμα οπότε δεν εξετάζουμε ανώτατο όριο ενεργητικού.

Σύμφωνα με το πρότυπο, η παρούσα αξία της υποχρέωσης κατά την 31/12/2021 υπολογίζεται ως εξής:

Πίνακας 4: Υπολογισμός Υποχρέωσης Καθορισμένων Παροχών Πρακτικής Εφαρμογής 1

<i>Περιγραφή</i>	<i>Ποσά σε €</i>
<i>Παρούσα αξία υποχρέωσης 01/01/2021</i>	33.000.000
<i>Κόστος Τόκων</i>	1.900.000
<i>Κόστος Απασχόλησης</i>	3.500.000
<i>Επίδραση τροποποίησης</i>	5.000.000
<i>Καταβληθείσες Παροχές</i>	(500.000)
<i>Μεταγενέστερες Επιμετρήσεις</i>	400.000
<i>Παρούσα Αξία υποχρέωσης Καθορισμένων Παροχών 31/12/2021</i>	43.300.000

Ενώ ο προσδιορισμός της Εύλογης Αξίας του Ενεργητικού του προγράμματος στις 31/12/2021:

Πίνακας 5: Υπολογισμός Εύλογης Αξίας Ενεργητικού Πρακτικής Εφαρμογής 1

Περιγραφή	Ποσά σε €
<i>Εύλογη Αξία στοιχείων του Ενεργητικού την 01/01/2021</i>	27.000.000
<i>Έσοδα Τόκων</i>	1.350.000
<i>Εισφορές που Καταβλήθηκαν στον φορέα</i>	2.500.000
<i>Καταβληθείσες Παροχές</i>	(500.000)
<i>Μεταγενέστερες Επιμετρήσεις</i>	-
<i>Εύλογη Αξία στοιχείων του Ενεργητικού την 31/12/2021</i>	30.350.000

Στην περίπτωση της «ΑΛΦΑ Α.Ε.» παρουσιάζεται έλλειμμα προγράμματος 12.950.000 €. (30.350.000 – 43.300.00), και επομένως, θα εμφανίσει αυτό το ποσό την 31/12/2021 ως Καθαρή Υποχρέωση Καθορισμένων Παροχών.

6.1.2 Πρακτική Εφαρμογή 2^η

Στην προηγούμενη πρακτική εφαρμογή της επιχείρησης «ΑΛΦΑ», το πρόγραμμα καθορισμένων παροχών που διέθετε εμφάνιζε έλλειμμα, με αποτέλεσμα να αναγνωριστεί στην κατάσταση οικονομικής θέσης καθαρή υποχρέωση καθορισμένων παροχών. Στην επόμενη περίπτωση το πρόγραμμα θα εμφανίζει πλεόνασμα.

Η εταιρεία «ΒΗΤΑ Α.Ε.» έχει ένα πρόγραμμα καθορισμένων παροχών σε έναν διαχειριστικό φορέα. Την 1/1/2021 η εύλογη αξία των στοιχείων του ενεργητικού ήταν 12.000.000 € και το προεξοφλητικό επιτόκιο 5%. Κατά τη διάρκεια της χρήσης οι πληρωθείσες παροχές λόγω αφυπηρέτησης και οι εισπραχθείσες εισφορές από τον φορέα ανήλθαν σε 1.600.000 € και 2.750.000 € αντίστοιχα. Η εταιρεία μαζί με τον αναλογιστή που προσέλαβε προσδιόρισαν την παρούσα αξία της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών στις 31/12/2021 σε 8.000.000 €. Το προεξοφλητικό επιτόκιο για την περίοδο εκείνη είναι 5.5%. Επιπλέον, υπολογίστηκε ότι η παρούσα αξία των διαθέσιμων οικονομικών πόρων με τη μορφή επιστροφών από το πρόγραμμα ανέρχεται

σε 5.000.000 €. Τέλος, η απόδοση των στοιχείων του ενεργητικού του προγράμματος, εξαιρουμένων όσων περιλαμβάνονται στο έσοδο τόκων, είναι 1.250.000€.

Ανάλυση

Στην Κατάσταση αποτελεσμάτων θα εμφανιστεί μόνο το έσοδο τόκων εφόσον δεν αναφέρεται το κόστος απασχόλησης και δεν δίνεται η παρούσα αξία της υποχρέωσης 01/01/2021 για τον υπολογισμό του Κόστους Τόκων.. Το έσοδο τόκων είναι 600.000€ (12.000.000€ × 5%). Χρησιμοποιείται το 5% και όχι το 5,5%, καθώς το πρότυπο ορίζει ότι ο υπολογισμός γίνεται με το προεξοφλητικό επιτόκιο που ισχύει στην έναρξη της χρήσης.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 19 παρ. 64, η «BHTA A.E.» θα αναγνωρίσει στην κατάσταση οικονομικής θέσης, στη συγκεκριμένη περίπτωση όπου υπάρχει πλεόνασμα, ως καθαρό στοιχείο του ενεργητικού το μικρότερο ποσό μεταξύ του πλεονάσματος του προγράμματος και του ανώτατου στοιχείου του ενεργητικού. Εν προκειμένω, ως ανώτατο στοιχείο του ενεργητικού θεωρείται η παρούσα αξία των διαθέσιμων οικονομικών πόρων με τη μορφή επιστροφών.

Πίνακας 6: Υπολογισμός Εύλογης Αξίας Ενεργητικού Πρακτικής Εφαρμογής 2

Περιγραφή	Ποσά σε €
<i>Εύλογη Αξία στοιχείων του Ενεργητικού την 01/01/2021</i>	12.000.000
<i>Έσοδα Τόκων</i>	600.000
<i>Εισφορές που Καταβλήθηκαν στον φορέα</i>	2.750.000
<i>Πληρωθείσες Παροχές</i>	(1.600.000)
<i>Μεταγενέστερες Επιμετρήσεις</i>	1.250.000
<i>Εύλογη Αξία στοιχείων του Ενεργητικού την 31/12/2021</i>	15.000.000

Στη συνέχεια, θα πρέπει να ελεγχθεί αν υπάρχει πλεόνασμα ή έλλειμμα και στην περίπτωση του πλεονάσματος αν υπερβαίνει το ανώτατο όριο του στοιχείου του ενεργητικού.

Πίνακας 7: Επίδραση Ανώτατου Ορίου Ενεργητικού Πρακτική Εφαρμογή 2

Περιγραφή	Ποσά
Εύλογη αξία στοιχείων του ενεργητικού την 31/12/2021	15.000.000 €
Παρούσα αξία υποχρέωσης καθορισμένων παροχών την 31/12/2021	(8.000.000 €)
Πλεόνασμα προγράμματος	7.000.000 €
Ανώτατο όριο στοιχείου του ενεργητικού	5.000.000 €
Επίδραση περιορισμού	2.000.000 €
Καθαρό στοιχείο του ενεργητικού την 31/12/2021	5.000.000 €

Συνεπώς, στην Κατάσταση Οικονομική Θέσης θα αναγνωρίσει 5.000.000 € ως Καθαρό Στοιχείο του Ενεργητικού του προγράμματος καθορισμένων παροχών.

Αναφορικά με την Κατάσταση Λοιπών Συνολικών Εσόδων, ως μεταγενέστερες επιμετρήσεις θα αναγνωριστούν η απόδοση στοιχείων του ενεργητικού και η μεταβολή του ανώτατου στοιχείου του ενεργητικού.

Πίνακας 8: Κατάσταση Λοιπών Συνολικών Εσόδων Πρακτικής Εφαρμογής 2

Κατάσταση Λοιπών Συνολικών Εσόδων	Ποσά
Αναλογιστικά Κέρδη/Ζημίες	-
Απόδοση Στοιχείων Ενεργητικού	1.250.000 €
Μεταβολές ανώτατου ορίου του στοιχείου του ενεργητικού	5.000.000 €
Σύνολο Μεταγενέστερων Επιμετρήσεων	6.250.000 €

6.2 Παραδείγματα Εταιρειών⁶⁰

Στο σημείο αυτό, χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα τέσσερις εταιρίες εισηγμένες στο ελληνικό χρηματιστήριο, θα εξετάσουμε πώς επηρεάστηκαν από την

⁶⁰ Τα οικονομικά στοιχεία όλων των εταιριών αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα www.athexgroup.gr

αλλαγή στη μεθοδολογία κατανομής παροχών σε περιόδους υπηρεσίας, καθώς και πώς εφαρμόζουν το ΔΛΠ 19 στις οικονομικές τους καταστάσεις.

6.2.1 «Ελληνική Εταιρεία Πετρελαίων (ΕΛΙΝ)»

Η «Ελληνική Εταιρεία Πετρελαίων (ΕΛΙΝ)» είναι εισηγμένη εταιρεία στο Χρηματιστήριο Αθηνών και δραστηριοποιείται στον τομέα της ενέργειας. Η εταιρεία εφαρμόσε τις αλλαγές στις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις που λήγουν 31/12/2021, με ανάλογη προσαρμογή του υπόλοιπου έναρξης κάθε επηρεαζόμενου στοιχείου των ιδίων κεφαλαίων για την παλαιότερη από τις παρουσιαζόμενες περιόδους, και των άλλων συγκριτικών ποσών για κάθε προγενέστερη περίοδο που παρουσιάζεται ως αν η νέα λογιστική πολιτική να ήταν ανέκαθεν σε χρήση.

Με την αλλαγή λογιστικής πολιτικής, παρουσιάστηκε αύξηση των αποτελεσμάτων εις νέον 1.299.128 €, ενώ μειώθηκαν οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις 410.251 €, οι υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία 1.709.379 €, τα συνολικά έσοδα 49.961€ και παρουσιάστηκαν αναλογιστικά κέρδη 40.068 €.

Πίνακας 9: Απόσπασμα Οικονομικής Θέσης "ΕΛΙΝ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 9 (Όλα τα ποσά είναι εκφρασμένα σε ευρώ)	Απόσπασμα Κατάστασης Οικονομικής Θέσης «ΕΛΙΝ»		
	ΟΜΙΛΟΣ		
	Δημοσιευμένα Στοιχεία <u>31.12.2020</u>	Προσαρμογή <u>ΔΛΠ 19</u>	Προσαρμοσμένα Στοιχεία <u>31.12.2020</u>
Ίδια Κεφάλαια			
Αποτελέσματα εις νέον	16.950.196	1.299.128	18.249.324
	16.950.196	1.299.128	18.249.324
Μακροπρόθεσμες Απαιτήσεις			
Αναβαλλόμενες φορολογικές Απαιτήσεις	1.055.371	(410.251)	645.120
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις			
Υποχρεώσεις Παροχών Προσωπικού λόγω εξόδου από την Υπηρεσία	3.119.195	(1.709.379)	1.409.816
	3.119.195	(1.299.128)	1.409.816

Πίνακας 10: Απόσπασμα Κατάστασης Συνολικών Εσόδων "ΕΛΙΝ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 10		Απόσπασμα Στοιχείων Κατάστασης Συνολικών Εσόδων «ΕΛΙΝ»		
(Όλα τα ποσά είναι εκφρασμένα σε ευρώ)		ΟΜΙΛΟΣ		
	Δημοσιευμένα Στοιχεία	Προσαρμογή	Προσαρμοσμένα Στοιχεία	
	01.01-31.12.2020	ΔΛΠ 19	01.01-31.12.2020	
Συνολικά Έσοδα				
Άλλα έξοδα	(8.964.789)	(40.557)	(9.005.345)	
Χρηματοοικονομικό κόστος (καθαρό)	(5.523.184)	(9.404)	(5.532.588)	
Λοιπά Συνολικά Έσοδα				
Αναλογιστικά κέρδη και ζημιές	0	40.068	40.068	
Φόρος εισοδήματος αναλογιστικών κερδών και ζημιών	0	(9.616)	(9.616)	

Όσον αφορά την αναγνώριση των υποχρεώσεων των παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία στις οικονομικές της καταστάσεις, ο όμιλος χρησιμοποίησε τις παρακάτω αναλογιστικές παραδοχές:

Πίνακας 11: Αναλογιστικές Παραδοχές "ΕΛΙΝ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 11		Αναλογιστικές Παραδοχές «ΕΛΙΝ»	
Υποθέσεις	31/12/2021	31/12/2020	
Προεξοφλητικό επιτόκιο	1,00%	1,00%	
Αύξηση αποδοχών ετησίως	2,00%	1,70%	
Πληθωρισμός	1,90%	1,70%	
Πιθανότητα Αποχώρησης	0,00%	0,00%	
ως τα 40	0,00%	0,00%	
άνω των 40	0,00%	0,00%	
Πίνακας Θνησιμότητας	ΕΑΕ2012Ρ	ΕΑΕ2012Ρ	
Macaulay Διάρκεια	4,30	4,73	
Μέση υπολειπόμενη εργασιακή ζωή σε έτη	15,42	16,23	

Η κατάσταση αποτελεσμάτων και συνολικών εσόδων διαμορφώθηκε ως εξής:

Πίνακας 12: Απόσπασμα Κατάστασης Συνολικών Εσόδων "ΕΛΙΝ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 12	Απόσπασμα Κατάστασης Συνολικών Εσόδων «ΕΛΙΝ»		
	Ποσά σε €	Όμιλος	
		31.12.2021	31.12.2020
Κόστος Τρέχουσας Απασχόλησης	89.144,05	55.390,57	
Κόστος Τόκων	12.321,91	9.403,70	
Επίδραση Διακανονισμού/ Περικοπής	5.176,84	53.507,51	
Κόστος Προϋπηρεσίας	0,00	0,00	
Ποσά που επιβάρυναν την Κατάσταση Αποτελεσμάτων:	106.642,80	118.301,79	
Αναλογιστικά (Κέρδη)/ Ζημίες Περιόδου	74.764,35	-40.068,32	
Ποσό που επιβάρυνε την Κατάσταση Συνολικών Εσόδων:	181.407,15	78.233,47	

Όπως φαίνεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εμφανίζεται μεγάλη διαφορά στα αναλογιστικά κέρδη/ζημίες μεταξύ των χρήσεων 2021 και 2020, καθώς το 2021 εμφάνισε αναλογιστική ζημία 74.764,35 €, το οποίο πιθανό να οφείλεται στην αλλαγή λογιστικής πολιτικής αλλά και στην επίδραση του διακανονισμού περικοπής του προγράμματος, όπως επίσης και στις μεταβολές στις αναλογιστικές παραδοχές.

Το ποσό που αναγνωρίστηκε στην κατάσταση οικονομικής θέσης ως υποχρέωση καθορισμένων παροχών παρατίθεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 13: Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχής "ΕΛΙΝ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 13	Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχής «ΕΛΙΝ»	
	Όμιλος	
	31.12.2021	31.12.2020
Υποχρέωση Καθορισμένων Παροχών- Έναρξη Χρήσης:	1.409.815,67	1.331.582,20
Συνολική Δαπάνη	106.642,80	118.301,79
Αναλογιστικά (Κέρδη)/ Ζημίες Περιόδου	74.764,35	-40.068,32
Υποχρέωση Καθορισμένων Παροχών- Τέλος Χρήσης:	1.591.222,82	1.409.815,67

Η αύξηση της υποχρέωσης του προγράμματος οφείλεται κυρίως στην αναλογιστική ζημία που αναγνωρίστηκε στη χρήση 2021.

6.2.2 «Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη Α.Β.Ε.»

Ο όμιλος «Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη Α.Β.Ε.» συμμορφώθηκε με την οδηγία της ΕΛΤΕ για την κατανομή των παροχών και αναγνώρισε τις μεταβολές της λογιστικής πολιτικής στη χρήση 2020. Σύμφωνα με την κατάσταση οικονομικής θέσης του ομίλου, τα αποτελέσματα εις νέον αυξήθηκαν κατά 182.638,01 € και υπήρξε μείωση στις προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού ποσού 240.313,01 €. Τη διαφορά των δύο αυτών ποσών την αναγνώρισε ως αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση.

Οι παρακάτω πίνακες δείχνουν το ποσό που αναγνωρίστηκε ως υποχρέωση για συνταξιοδοτικές παροχές για τις χρήσεις 2020 και 2021 και πώς αυτό υπολογίστηκε. Παρατηρείται ότι η μεταβολή στη λογιστική πολιτική το 2020 είχε μία επίδραση στην υποχρέωση ποσού ύψους 236.509,03 €. Συνεπώς, η μεταβολή στη λογιστική πολιτική οδήγησε σε σημαντική μείωση της υποχρέωσης για παροχές συνταξιοδότησης.

Πίνακας 14: Απόσπασμα Οικονομικής Θέσης "ΛΙΒΑΝΗΣ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 14	Απόσπασμα Κατάστασης Οικονομικής Θέσης «ΛΙΒΑΝΗΣ»		
	31 /12 2020 Αρχική	Ποσά σε € Επίδραση αλλαγής του ΔΛΠ 19	31 /12/2020 Αναθεωρημένο
Ίδια Κεφάλαια			
Αποτελέσματα εις νέον	-29.830.052,61	182.638,01	-29.647.414,60
Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού			
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις/υποχρεώσεις	187.109,92	-57.675,00	129.434,92
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις			
Προβλέψεις για παροχές στους εργαζομένους κατά την έξοδο από την υπηρεσία	295.691,60	-240.313,01	55.378,59

Απόσπασμα από την Κατάσταση Αποτελεσμάτων			
Άλλα έξοδα	-357.529,70	3.803,97	-353.725,73
Φόρος εισοδήματος	108.445,43	43.132,06	151.577,49

Πίνακας 15: Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχής "ΛΙΒΑΝΗΣ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 15	Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχής «ΛΙΒΑΝΗΣ»	
	Ποσά σε €	
	Ο ΟΜΙΛΟΣ	
	31/12/2021	31/12/2020
Υποχρεώσεις Ισολογισμού για:		
Συνταξιοδοτικές παροχές	<u>68.831,14</u>	<u>55.378,59</u>
Σύνολο	<u>68.831,14</u>	<u>55.378,59</u>
	2021	2020
Κίνηση Πρόβλεψης για αποζημίωση προσωπικού		
Υπόλοιπο υποχρέωσης στην αρχή του έτους	55.378,59	283.691,59
Επίδραση μεταβολής λογιστικής πολιτικής	0,00	-236.509,03
Αναθεωρημένο υπόλοιπο στην αρχή του έτους	55.378,59	47.182,56
Επιβάρυνση/αναστροφή στα αποτελέσματα χρήσεως	13.452,55	8.196,03
Υπόλοιπο υποχρέωσης στο τέλος του έτους	68.831,14	55.378,59

6.2.3 «Ι. Μπουτάρης & Υιός Holding A.E»

Ο όμιλος «Ι. ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ & ΥΙΟΣ HOLDING A.E» δραστηριοποιείται στον κλάδο της οινοποιίας. Το αποτέλεσμα της αλλαγής λογιστικής πολιτικής στην καθαρή θέση του ομίλου είναι αύξηση στα αποτελέσματα εις νέον 193.000 €.

Πίνακας 16: Απόσπασμα Οικονομικής Θέσης "ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 16			
Πίνακας Καθαρής Θέσης «ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ»			
Ποσά σε χιλ. €			
Παθητικό	Δημοσιευμένα 31.12.2020	Μεταβολή Λογ. Πολιτικής	Αναθεωρημένα 31.12.2020
Καθαρή Θέση			
Αποτελέσματα εις νέο	(75.705)	193	(75.512)
Σύνολο	(21.985)	193	(21.792)

Οι κύριες αναλογιστικές παραδοχές που έγιναν από ανεξάρτητο αναλογιστή και χρησιμοποιήθηκαν για λογιστικούς σκοπούς για τα ενοποιημένα και εταιρικά στοιχεία, είναι οι εξής:

	31/12/2021	31/12/2020
Προεξοφλητικό επιτόκιο	0,30%	0,35%
Μέσος ετήσιος ρυθμός μακροχρόνιας αύξησης πληθωρισμού	1,70%	1,60%

Περιουσιακά στοιχεία για την αποζημίωση του Ν. 2112/20: μηδέν
 Ύψος αποζημίωσης: Εφαρμογή των νομοθετικών διατάξεων του Ν. 2112/20, όπως αυτός τροποποιήθηκε από το Ν. 4093/2012.

Ημερομηνία αποτίμησης 31/12/2021.

Και σε αυτή την εταιρεία παρατηρείται μείωση της υποχρέωσης παροχών εξ' αιτίας της μεταβολής στη λογιστική πολιτική. Συγκεκριμένα, εμφανίζει μείωση 178.000 €. Επιπλέον, παρουσιάζει αναλογιστική ζημία 51.000 € στη χρήση του 2020 και αναλογιστικά κέρδη 14.000 € το 2021. Οι μεταβολές αυτές των αναλογιστικών κερδών/ ζημιών προέκυψαν και από τις μεταβολές στις αναλογιστικές παραδοχές.

Πίνακας 17: Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχής "ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 17 Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχής «ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ»		
Ποσά σε χιλ. €		
	ΟΜΙΛΟΣ	
	31/12/2021	31/12/2020
Παρούσα Αξία δέσμευσης καθορισμένων παροχών την 1η Ιανουαρίου	334	566
Αναπροσαρμογή λόγω αλλαγής λογιστικής πολιτικής		-178
Συνταξιοδοτικές παροχές	334	388
Σύνολο	334	388

Πίνακας 18: Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχής "ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 18 Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχής ΜΠΟΥΤΑΡΗ		
Ποσά σε χιλ. €		
	ΟΜΙΛΟΣ	
	31/12/2021	31/12/2020
Υπόλοιπο έναρξης χρήσης	388	306
Κόστος τρέχουσας απασχόλησης	34	29
Τόκοι επί της υποχρέωσης	1	2
Πληρωθείσες παροχές σε εργαζόμενους	-194	-
(Κέρδος) / Ζημία κατά το διακανονισμό	113	-
Κόστος προϋπηρεσίας	6	-
Αναλογιστικές ζημίες / (κέρδη)	-14	51
Υπόλοιπο τέλους χρήσης	334	388

Στα αποτελέσματα χρήσης περιέλαβε μόνον το έξοδο της συνταξιοδοτικής παροχής.

Πίνακας 19: Απόσπασμα Κατάστασης Αποτελεσμάτων "ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 19 Απόσπασμα Κατάστασης Αποτελεσμάτων «ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ»		
Ποσά σε χιλ. €		
	ΟΜΙΛΟΣ	
	31/12/2021	31/12/2020
Χρεώσεις στα αποτελέσματα (Σημ.31):		
Συνταξιοδοτικές παροχές	46	46
Σύνολο	46	46

6.2.4 «Παγκρήτια Τράπεζα»

Η «ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ» αποτελεί εταιρεία του τραπεζικού κλάδου. Η αναθεώρηση του ΔΛΠ 19 οδήγησε σε μείωση της υποχρέωσης κατά 2.292.832 € και σε αύξηση της Καθαρής Θέσης κατά 1.627.910 €.

Πίνακας 20: Επίδραση στην Υποχρέωση "ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 20 Επίδραση στην Υποχρέωση «ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ»	
Ποσά σε €	31.12.2020
Παρούσα αξία υποχρέωσης στο Τέλος της περιόδου	2.754.317
Επίδραση αναθεώρησης ΔΛΠ 19	(2.292.832)
Παρούσα αξία υποχρέωσης στο Τέλος της περιόδου (Αναθεωρημένο)	461.485
Αναβαλλόμενος φόρος επί της επίδρασης	664.921

Η αναλογιστική μελέτη που εκπονήθηκε χρησιμοποίησε τις παρακάτω αναλογιστικές παραδοχές:

Πίνακας 21: Αναλογιστικές Παραδοχές "ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 21		Αναλογιστικές Παραδοχές «ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ»
Οι κύριες αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για λογιστικούς σκοπούς είναι οι εξής:		
Τεχνικό επιτόκιο		1,0%
Αύξηση μισθών		1,80 %
Πληθωρισμός		1,80%
Πίνακας θνησιμότητας		EVK 2000
Καθαρό ποσοστό αποχωρήσεων (παραιτήσεις μείον απολύσεις)		0,00%
Μέση ηλικία συνταξιοδότησης:		
Ανδρες & Γυναίκες Βαρέα – Ανθυγιεινά		62 ετών
Ανδρες & Γυναίκες Λοιπές Κατηγορίες Ασφάλισης		67 ετών
Ημερομηνία αποτίμησης		31.12.21
Δομή ασφαλισμένης ομάδας		Κλειστή: υποτέθηκε μηδενική είσοδος ατόμων
Περιουσία του ταμείου		μηδέν

Οι επόμενοι πίνακες αποτυπώνουν τις μεταβολές στην Καθαρή Θέση, την παρούσα αξία της υποχρέωσης, τις δαπάνες που αποτυπώνονται στα αποτελέσματα χρήσης και τα ποσά που περιλαμβάνονται στη κατάσταση συνολικών εσόδων.

Πίνακας 22: Υπολογισμός Υποχρέωσης Παροχών "ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 22			Μεταβολές στην παρούσα αξία της υποχρέωσης «ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ»	
	31.12.2021	31.12.2020		
Ποσά σε €				
Παρούσα αξία υποχρέωσης στην αρχή της περιόδου	461.485	393.600		
Κόστος τρέχουσας απασχόλησης	103.840	82.857		
Κόστος τόκου	4.615	6.298		
Τερματικές παροχές	328172	205.273		
Παροχές που πληρώθηκαν από τον εργοδότη	(394.676)	(251.848)		
Αναλογιστική ζημία	39.359	25.305		
Παρούσα αξία υποχρέωσης στο τέλος της περιόδου	542.795	461.485		

Πίνακας 23: Απόσπασμα Κατάστασης Αποτελεσμάτων "ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 23 Δαπάνη που αναγνωρίστηκε στα αποτελέσματα χρήσης «ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ»		
Δαπάνη που αναγνωρίστηκε στα αποτελέσματα χρήσης	1 .1 -31 .1 2.2021	1 .1 -31 .1 2.2020
Ποσά σε €		
Κόστος τρέχουσας απασχόλησης	103.840	82.857
Κόστος τόκου	4 .615	6.298
Τερματικές παροχές	328.172	205.273
Σύνολο Δαπάνης που Αναγνωρίστηκε στα Αποτελέσματα	436.627	294.427

Πίνακας 24: Απόσπασμα Κατάστασης Συνολικών Εσόδων "ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 24 Ποσά που αναγνωρίστηκαν στην κατάσταση συνολικών εσόδων «ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ»		
Ποσά σε €	1 .1 -31 .1 2.2021	1 .1 -31 .1 2.2020
Αναλογιστικό (κέρδος) ζημιά στην υποχρέωση λόγω χρηματοοικονομικών παραδοχών	31.345	22.852
Αναλογιστικό (κέρδος) ζημιά στην υποχρέωση λόγω δημογραφικών παραδοχών	-	(20.679)
Αναλογιστικό (κέρδος) ζημιά στην υποχρέωση λόγω εμπειρίας	8.014	26.990
Σωρευτικό ποσό που καταχωρείται στα λοιπά συνολικά έσοδα	39.359	29.163

Πίνακας 25: Επίδραση στη Καθαρή Θέση "ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ"

ΠΙΝΑΚΑΣ 25 Επίδραση στην Καθαρή Θέση «ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ»	
Ποσά σε €	31.12.2020
Αποτελέσματα εις νέο	(77.693.888)
Κέρδος από αλλαγή Λογιστικής Πολιτικής ΔΛΠ 19	1.627.910
Σύνολο	(76.065.978)

Συνοψίζοντας, στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται η επίδραση που είχε στην καθαρή θέση και την καθαρή υποχρέωση των προγραμμάτων παροχών, των εταιριών που παρουσιάστηκαν, η απόφαση του IASB σχετικά με την κατανομή των παροχών σε περιόδους υπηρεσίας.

Πίνακας 26: Συνοπτικός Πίνακας Επιδράσεων

	Καθαρή Θέση	Υποχρέωση
«ΕΛΙΝ»	1.299.128 €	-54,80%
«Εκδόσεις Λιβάνη»	182.638 €	-83,37%
«Μπουτάρης»	193.000 €	-31,45%
«Παγκρήτια Τράπεζα»	1.627.910 €	-83,25%

Τα ποσοστά μείωσης της υποχρέωσης παρουσιάζονται ιδιαίτερα υψηλά για το σύνολο των εταιριών. Ειδικά για τις εταιρίες «Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη Α.Β.Ε.» και «Παγκρήτια τράπεζα» τα ποσοστά κυμαίνονται στο 80%. Η επίδραση της αναθεώρησης στην εταιρία «ΕΛΙΝ» είναι μείωση 54,80% ενώ για την εταιρία «Ι. Μπουτάρης & υιός HOLDING Α.Ε» παρατηρείται η μικρότερη μείωση με ποσοστό 31,45%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7⁰

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ -ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

7.1 Συμπεράσματα

Το θέμα των παροχών αφυπηρέτησης αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για το κοινωνικό σύνολο. Αφορά τόσο το ανθρώπινο δυναμικό των οικονομικών οντοτήτων, όσο και τη βιωσιμότητα και ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

Το επίπεδο και ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας, σε συνδυασμό με την πολυπλοκότητα των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων, έφερε στην επιφάνεια αδυναμίες στη λογιστική παρακολούθηση των συνταξιοδοτικών παροχών.

Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 19 «Παροχές σε εργαζομένους», σε συνδυασμό με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 26 «Λογιστική και Παρουσίαση Προγραμμάτων Παροχών λόγω Αφυπηρέτησης», έδωσαν σαφείς και κατανοητές οδηγίες, απλοποιώντας τη λογιστική αντιμετώπιση των παροχών. Συνέβαλαν στη βελτίωση της ποιότητας και της συνέπειας των οικονομικών καταστάσεων.

Από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας προκύπτει ότι όλο και περισσότερες εταιρείες στρέφονται στα Προγράμματα Καθορισμένων Εισφορών για τους εργαζομένους τους. Αυτό συμβαίνει, διότι στα προγράμματα καθορισμένων εισφορών οι οντότητες έχουν την υποχρέωση μόνον να καταβάλουν εισφορές σε έναν διαχειριστικό φορέα και δε φέρουν την ευθύνη της χορήγησης των παροχών που τελικώς θα καταβληθούν.

Αντίθετα, στα Προγράμματα Καθορισμένων Παροχών το ρίσκο βαρύνει την οντότητα. Επιπλέον, σε αυτά η υποχρέωση αυξάνεται σε κάθε χρήση, ενώ τα περιουσιακά στοιχεία του προγράμματος παρουσιάζουν αυξομειώσεις εξ' αιτίας των διακυμάνσεων των χρηματοπιστωτικών αγορών.

Όσον αφορά τα στοιχεία του κόστους και τις επιδράσεις των αναθεωρήσεων σε αυτά, μπορούν να εξαχθούν τα παρακάτω συμπεράσματα.

Το αναμενόμενο ποσοστό απόδοσης (Expected Rate on Return-ERR) αποτελούσε βασικό στοιχείο του κόστους των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών. Επειδή το στοιχείο αυτό ήταν αναμενόμενο και όχι πραγματικό, παρατηρήθηκε ότι οι διοικήσεις των εταιριών χρησιμοποιούσαν το ERR με στόχο τη βελτίωση των οικονομικών τους καταστάσεων πριν από κάποιο σημαντικό γεγονός π.χ. εξαγορά, όπως και σε περιόδους με συνεχή χαμηλά κέρδη. Επίσης, παρατηρήθηκε θετική συσχέτιση της χειραγώγησης των κερδών με τις μεταβολές στο ERR. Ωστόσο, ένα μέρος της βιβλιογραφίας δεν παρατήρησε σημαντική συσχέτιση. Κοινός τόπος στη βιβλιογραφική επισκόπηση είναι ότι η κατάργηση του ERR οδήγησε στη βελτίωση της συνάφειας και της ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων.

Το προεξοφλητικό επιτόκιο και οι υπόλοιπες αναλογιστικές παραδοχές θεωρούνται σημαντικά στοιχεία του κόστους, καθώς οι διακυμάνσεις τους οδηγούν σε έντονες μεταβολές της καθαρής υποχρέωσης ή του στοιχείου του ενεργητικού του προγράμματος ή των αποτελεσμάτων.

Τα αποτελέσματα των ερευνών δείχνουν ότι οι υπεύθυνοι της κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων είναι πιθανό να βελτιώσουν τις παραδοχές των επιτοκίων σε περιόδους που τα κέρδη και τα μερίσματα εμφανίζονται μειωμένα. Επίσης, παρατηρήθηκε ότι ανάλογα με το πλεόνασμα ή το έλλειμμα των προγραμμάτων χρησιμοποιούνται συντηρητικές ή μη αναλογιστικές παραδοχές.

Συμπερασματικά, το προεξοφλητικό επιτόκιο αποτελεί αποτελεσματικό εργαλείο για τη χειραγώγηση των αποτελεσμάτων. Η αυστηροποίηση του κανονιστικού πλαισίου μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο αυτό.

Αναφορικά με τις επενδυτικές αποφάσεις που σχετίζονται με τα προγράμματα, παρατηρήθηκε μετατόπιση των περιουσιακών στοιχείων των προγραμμάτων από μετοχές σε ομόλογα, εξ' αιτίας της αναθεώρησης.

Από την μελέτη του ΔΛΠ 19, συμπεραίνεται ότι ο λογιστικός χειρισμός των βραχυπρόθεσμων παροχών, των λοιπών μακροχρόνιων παροχών, των παροχών τερματισμού υπηρεσίας και των προγραμμάτων καθορισμένων εισφορών είναι σχετικά απλός σε σχέση με το λογιστικό χειρισμό των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών, όπου απαιτούνται και αναλογιστικές παραδοχές για τον καθορισμό της υποχρέωσης. Κατόπιν, αναλύθηκε και παρουσιάστηκε με τρόπο κατανοητό ο λογιστικός χειρισμός

των προγραμμάτων καθορισμένων παροχών μέσα από πρακτικές εφαρμογές, όπως επίσης και το σύνολο του θεσμικού πλαισίου του ΔΛΠ 26.

Τέλος, μέσα από τα παραδείγματα των εισηγμένων εταιρειών που παρατέθηκαν, αναδεικνύεται η επίπτωση της λογιστικής οδηγίας που εξέδωσε η ΕΛΤΕ στις οικονομικές καταστάσεις των εταιριών.

7.2 Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να αποσαφηνίσουν την επίπτωση της οδηγίας της ΕΛΤΕ στη βιωσιμότητα και ανάπτυξη των ελληνικών επιχειρήσεων.

Επιπλέον πεδίο ερευνών δύναται να είναι η επίδραση των σύγχρονων προκλήσεων (π.χ. covid-19 πόλεμος στην Ουκρανία, πληθωρισμός) στις αναλογιστικές παραδοχές και τα προγράμματα συνταξιοδότησης.

Τέλος, η αναμενόμενη δημοσίευση των καταστάσεων του φορέα e-ΕΦΚΑ θα αποτελέσει σημαντική πηγή σε νέες ερευνητικές προσπάθειες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Adams, B., Frank, M. & Perry, T., 2011. The Potential for Inflating Earnings Through the Expected Rate of Return on Defined Benefit Pension Plan Assets. *Accounting Horizons*, 25(3), pp. 443-464.
- Amir, E. & Benartzi, S., 1998. The Expected Rate of Return on Pension Funds and Asset Allocation as Predictors of Portfolio Performance. *Accounting Review*, 73(3), pp. 335-352.
- Anantharaman, D. & Chuk, E., 2017. The Economic Consequences of Accounting Standards: Evidence from Risk-Taking in Pension Plans. *The Accounting Review*, 93(4).
- Asthana, S., 1999. Determinants of funding strategies and actuarial choices for defined-benefit pension plans. *Contemporary Accounting Research*, 16(1), pp. 19-74.
- Barthelme, C., Kiosse, P. & Sellhorn, T., 2018. The Impact of Accounting Standards on Pension Investment Decisions. *European Accounting Review*, 28(1), pp. 1-33.
- Bergstresser, D., Desai, M. & Rauh, J., 2006. Earnings Manipulation, Pension Assumptions, and Managerial Investment Decisions. *Quarterly Journal of Economics*, Vol.121(Issue 1), pp. 157-195.
- Billings, M., O'Brian, C., Woods, M. & Vencappa, D., 2017. Discretion in accounting for pensions under IAS 19: using the 'magic telescope'?. *Accounting and Business Research*, 2(47), pp. 123-143.
- Bloom, R., 2013. A Note on the New International Accounting Standards Board (IASB) Pronouncement IAS no. 19 (R). *Compensation & Benefits Review*, Τόμος 45, pp. 54-57.
- Bodie, Z., Light, J. O. & Morck, R., 1987. Funding and asset allocation in corporate pension plans: An empirical investigation. *Issues in pension economics*. University of Chicago Press, pp. 15-48.

- Chircop, J. & Kiosse, P., 2015. Why did preparers lobby to the IASB's pension accounting proposals?. *Accounting Forum*, Issue Vol. 39, pp. 268-280.
- Chircop, J. & Kiosse, P., 2015. Why Did Preparers Lobby to the IASB's pension accounting proposals?. *Accounting Forum*, Vol 39 (No 4), pp. 268-280.
- Comprix, J. & Muller , K., χ.χ. Asymmetric Treatment of Reported Pension Expense and Incoem Amounts in CEO cash calculations. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 42(No. 3), pp. 385-416.
- Fasshauer, J. D., Glaum, M. & Street, D. L., 2008. Adoption of IAS 19R by Europe's Premier Listed Companies: Corridor Approach Versus Full Recognition Summary of an ACCA research monograph. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Issue 17, pp. 113-122.
- Fields, T. D., Lys, T. Z. & Vincent , L., 2001. Empirical research on accounting choice. *Journal of Accounting and Economics*, Issue 31, pp. 255-307.
- Ghicas, D. C., 1990. Determinants of actuarial cost method changes for pension accounting and funding.. *Accounting Review*, 2(65), pp. 384-405.
- Glaum, M., 2009. Pension accounting and research: a review. *Accounting and Business Research*, Τόμος 39, pp. 273-311.
- Glaum, M., Keller, T. & Street, D. L., 2018. Discretionary accounting choices: the case of IAS 19 pension accounting. *Accounting and Business Research*, 2(48), pp. 139-170.
- Godwin , J. H., Goldberg , S. R. & Duchac, J. E., 1996. An empirical analysis of factors associated with changes in pension-plan interest-rate assumptions.. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 2(11), pp. 305-322.
- Godwin , N. H., 1999. An Examination of Pension Actuarial Assumptions Over the Decade Following the Issuance of FAS 87. *Journal of Pension Planning and Compliance*, 25(1), pp. 62-75.
- Grant Thornton, 2016. *Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς*. Αθήνα: Grant Thornton.

- Healy , P. & Whalen , J., 1999. A review of the earnings management literature and its implications for standard settings. *Accounting Horizons*, Τόμος Vol. 13, pp. 365-383.
- Kieso, D. E., Weygandt, J. J. & Warfield, T. D., 2019. *Λογιστική Εκτενής Ανάλυση με ΔΠΧΑ*. Nicosia: Broken Hill Publishers LTD.
- Liapis, K. & Thalassinos, E., 2013. A Comparative Analysis for the Accounting Reporting of “Employee Benefits” between IFRS and other Accounting Standards:A Case Study for the Biggest Listed Entities in Greece. *International Journal of Economics & Business Administration*, Volume 1(Issue 1), pp. 91-116.
- Li, Y. & Klumpes, P., 2013. Determinants of Expected Rate of Return on Pension Assets: Evidence from the UK. *Accounting and Business Research*, 43(1), pp. 3-30.
- Ljubicic, M., 2008. Earnings Management and Accounting Choice: Expected Return on Pension Plan Assets Under IAS 19 – Empirical Evidence from Germany. *Accounting, Law & Taxation*.
- Morais, A., 2010. Actuarial gains and losses: the determinants of the accounting method. *Pacific Accounting Review*, 1(22), pp. 42-56.
- Morais, A., 2018. Pension plans assumptions: the case of discount rate. *Accounting research journal*, Τόμος Vol. 32, pp. 36-49.
- Naughton, J. P., 2015. Regulatory Oversight and Earnings Management: Evidence from Pension Assumptions. *Working paper, Kellogg School of Management, Northwestern University*.
- Stadler, C., 2010. *Pension accounting choice in Germany: pension discount rate and actuarial gains and losses*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://ssrn.com/paper=1586117>
[Πρόσβαση 2022].
- Thies, C. F. & Sturrock, T., 1988. The Pension-Augmented Balance Sheet. *Journal of Risk and Insurance*, 55(3), pp. 467-480.
- Watts, R. L. & Zimmerman, J. L., 1990. Positive Accounting TheoryQ A Ten Year Perspective. *The Accounting Review*, 1(65), pp. 131-156.

Young, E. a., 2011. *Implementing the 2011 revisions to employee benefits*, s.l.: s.n.

Yu, K., 2014. The Market Reaction to the Pronouncements Related to International Accounting Standards (IAS) 19R. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 10(7), pp. 727-746.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Γκίκας, Δ. Χ. & Παπαδάκη, Α. Ι., 2012. *Χρηματοοικονομική Λογιστική*. Αθήνα: Γ. Μπένου.

ΕΛΤΕ, 2021. *Οδηγία για την Εφαρμογή της Κατανομή του Κόστους Προγραμμάτων Καθορισμένων Παροχών σύμφωνα με τη Διερμηνεία του ΔΛΠ 19 της Επιτροπής Διερμηνειών των ΔΠΧΑ*, Αθήνα: Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχου.

Μπατσινίλας, Ε. & Πατατούκας, Κ., 2021. *Σύγχρονη Λογιστική*. 6η επιμ. Αθήνα: Σταμουλή Α.Ε..

Νεγκάκης, Χ. Ι., 2015. *Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς Θεωρία και Εφαρμογές*. Θεσσαλονίκη: Αειφόρος Λογιστική.

Ντζανάτος, Δ., 2008. *Η Εργαλειοθήκη του Λογιστή και του Ελεγκτή για τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα*. Αθήνα: Καστανιώτη .

Ηλεκτρονικές Πηγές

www.athexgroup.gr/

www.taxheaven.gr/

<https://eur-lex.europa.eu/>

www.e-forologia.gr/

www.ifrs.org/

elte.org.gr/

www.iasplus.com/en